॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ

ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੰ

੧. ਸੇਖਬਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੰਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖਬਲਾਨਿ [ਸੇਕ੍ਖਬਲਾਨਿ (ਕ॰)]। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ, ਹਿਰੀਬਲੰ [ਹਿਰਿਬਲੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ [ਵਿਰਿਯਬਲੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)], ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸੇਖਬਲਾਨਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – ‘ਸਦ੍ਧਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਹਿਰੀਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਵਿਤ੍ਥਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ, ਹਿਰੀਬਲੰ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿੰ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਰੀਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਹਿਰਿਮਾ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀਯਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ, ਹਿਰੀਯਤਿ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਰੀਬਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸੇਖਬਲਾਨਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਸਦ੍ਧਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਹਿਰੀਬਲੇਨ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੇਨ ... ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸਵਿਘਾਤਂ ਸਉਪਾਯਾਸਂ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸਵਿਘਾਤਂ ਸਉਪਾਯਾਸਂ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਵਿਘਾਤਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਂ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀਮਾ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਵਿਘਾਤਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਂ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਯਥਾਭਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ , ਕੁਸੀਤੋ ਹੋਤਿ , ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀਮਾ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਿਕ੍ਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੫. ‘‘ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ [ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ (ਸੀ॰)] ਧਮ੍ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤਾ [ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੮)] ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਠਾਨਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮ੍ਪਿ

ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵ੍ਰੀਰਿਯਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ੍ਰਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵ੍ਰਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵ੍ਰਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ੍ਰ ਧਮ੍ਮੇ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵ੍ਰਾਦਾਨੁਪਾਤਾ ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਠਾਨਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ੍ਰਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵ੍ਰਾ ਸਹਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਹਾਪਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋ [ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਰੁਦਮਾਨੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ੍ਰ ਧਮ੍ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਾਸਂਸਾ ਠਾਨਾ [ਪਾਸਂਸਂ ਠਾਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਅਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਅਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਅਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵ੍ਰੀਰਿਯਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਅਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਨਾਮ ਤੇ ਅਹੋਸਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ੍ਰਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵ੍ਰਾ ਸਹਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਹਾਪਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋ ਰੁਦਮਾਨੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ੍ਰ ਧਮ੍ਮੇ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਾਸਂਸਾ ਠਾਨਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬. ''ਨ ਤਾਵ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਯਾਵ੍ਰ ਸਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਤਾਵ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਯਾਵ੍ਰ ਹਿਰੀ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਹਿਰੀ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਤਾਵ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਯਾਵ੍ਰ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਤਾਵ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਯਾਵ੍ਰ ਵ੍ਰੀਰਿਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਵ੍ਰੀਰਿਯਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਤਾਵ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਯਾਵ੍ਰ ਪਞ੍ਞਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਪਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ [ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਂ (ਕ॰)] ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਕਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੭. ''ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਮੇਸੁ ਲਲ਼ਿਤਾ [ਪਲਾਲ਼ਿਤਾ (ਸੀ॰)]। ਅਸਿਤਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਂ [ਅਸਿਤਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿ ਚੇਪਿ (?)], ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਓਹਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਅਲਂ ਵ੍ਰਚਨਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲਬ੍ਭਾ [ਲਬ੍ਭਾ ਹਿ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਕਾਮਾ ਤੇ ਚ ਖੋ ਯਾਦਿਸਾ ਵ੍ਰਾ ਤਾਦਿਸਾ ਵ੍ਰਾ। ਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਹੀਨਾ ਕਾਮਾ ਯੇ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਕਾਮਾ ਯੇ ਚ ਪਣੀਤਾ ਕਾਮਾ , ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮਾ 'ਕਾਮਾ'ਤ੍ਵ੍ਰੇਵ੍ਰ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਦਹਰੋ ਕੁਮਾਰੋ ਮਨ੍ਦੋ ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯ੍ਯਕੋ ਧਾਤਿਯਾ ਪਮਾਦਮਨ੍ਵ੍ਰਾਯ ਕਟ੍ਠਂ ਵ੍ਰਾ ਕਠਲਂ [ਕਥਲਂ (ਕ॰)] ਵ੍ਰਾ ਮੁਖੇ ਆਹਰੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਧਾਤਿ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ [ਸੀਘਸੀਘਂ (ਸੀ॰)] ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵ੍ਰਾ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਆਹਰੇਯ੍ਯ। ਨੋ ਚੇ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਆਹਰਿਤੁਂ, ਵ੍ਰਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਸੀਸਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ੍ਰਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਵ੍ਰਙ੍ਕਙ੍ਗੁਲਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵ੍ਰਾ ਸਲੋਹਿਤਮ੍ਪਿ ਆਹਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? 'ਅਤ੍ਥੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਵ੍ਰਿਹੇਸਾ; ਨੇਸਾ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵ੍ਰਦਾਮਿ। ਕਰਣੀਯਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ [ਏਵ੍ਰਂ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵ੍ਰੇ, ਧਾਤਿਯਾ

ਅਤ੍ਥਕਾਮਾਯ ਹਿਤੇਸਿਨਿਯਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਕਾਯ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਕੁਮਾਰੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਲਂਪਞ੍ਞੋ, ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਦਾਨਿ [ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਮਾਰੇ ਹੋਤਿ – 'ਅਤ੍ਤਗੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਿ ਕੁਮਾਰੋ ਨਾਲਂ ਪਮਾਦਾਯਾ'ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰਿਯਾ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਨੁਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਤਾਵ ਮੇ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰਿਯਾ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਦਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ [ਪਨਾਹਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਹੋਮਿ – 'ਅਤ੍ਤਗੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਲਂ ਪਮਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਚਵਨਸੁਤ੍ਤਂ

੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ । ਅਹਿਰਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕੁਸੀਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ , ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਹਿਰੀਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਅਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੯. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਅਹਿਰਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕੁਸੀਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚਵਤਿ, ਨਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਹਿਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ।

ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਚਵਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਅਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਅਹਿਰਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਕੁਸੀਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਹਿਰੀਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਭਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸੇਖਬਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਭਤਂ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਕਾਮੇਸੁ, ਚਵਨਾ ਦ੍ਵੇ ਅਗਾਰਵਾਤਿ॥

੨. ਬਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧. ''ਪੁਬ੍ਬਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵੋਸਾਨਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ। ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਹਿਰੀਬਲਂ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕੂਟਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਹਿਰੀਬਲਂ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸੇਖਬਲਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਸੇਖਬਲਾਨਂ ਏਤਂ ਅਗ੍ਗਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯਂ, ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਏਤਂ ਅਗ੍ਗਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯਂ, ਯਦਿਦਂ ਕੂਟਂ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਸੇਖਬਲਾਨਂ ਏਤਂ ਅਗ੍ਗਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕਂ ਏਤਂ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯਂ, ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਸਦ੍ਧਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨ, ਹਿਰੀਬਲੇਨ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੇਨ... ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਸੇਖਬਲੇਨਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਸਤਿਬਲਂ, ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਿਤ੍ਥਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਸਤਿਬਲਂ, ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ । ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਤਿਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਬਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕੰ ਸਵਿਚਾਰੰ ਵਿਵੇਕਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੰ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕੰ ਅਵਿਚਾਰੰ ਸਮਾਧਿਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਬਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ, ਸਤਿਬਲੰ, ਸਮਾਧਿਬਲੰ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ । ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ? ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ? ਚਤੂਸੁ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਵੀਰਿਯਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ? ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਸਤਿਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ? ਚਤੂਸੁ ਝਾਨੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਧਿਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ? ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪੁਨਕੂਟਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲੰ, ਵੀਰਿਯਬਲੰ, ਸਤਿਬਲੰ, ਸਮਾਧਿਬਲੰ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਬਲਾਨੰ ਏਤੰ ਅਗ੍ਗੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਏਤੰ ਅਗ੍ਗੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ ਕੂਟੰ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਬਲਾਨੰ ਏਤੰ ਅਗ੍ਗੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਗਾਹਿਕੰ ਏਤੰ ਸਙ੍ਘਾਤਨਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ ਪਞ੍ਞਾਬਲ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਹਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਹਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਂ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਂ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਤਤਿਯਹਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਹਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਬਲਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਕੂਟਞ੍ਚ, ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਤੇਨ ਚ।
ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚ ਪੁਨ ਕੂਟਂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਹਿਤੇਨ ਚਾਤਿ॥

੩. ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਅਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧. ‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ‘ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੇਖਂ [ਸੇਕ੍ਖਂ (ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੀਲਾਨਿ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ‘ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੀਲਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਅਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨. ‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗਾਰਵੋ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਅਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ‘ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ‘ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਖਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਯੋ, ਲੋਹਂ, ਤਿਪੁ, ਸੀਸਂ, ਸਜ੍ਝਂ [ਸਜ੍ਝੁ (ਸੀ॰)] – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ , ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਂ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ [ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰)] ਹੋਤਿ, ਤਂ ਹੋਤਿ ਜਾਤਰੂਪਂ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਞ੍ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਞ੍ਚ ਨ ਚ ਪਭਙ੍ਗੁ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਯਸ੍ਸਾ ਯਸ੍ਸਾ ਚ [ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਵਿਕਤਿਯਾ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ਯਦਿ ਮੁਦ੍ਦਿਕਾਯ ਯਦਿ

ਕੁਣ੍ਡਲਾਯ ਯਦਿ ਗੀਵੇਯ੍ਯਕਾਯ [ਗੀਵੇਯ੍ਯਕੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰, ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੨)] ਯਦਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਾਲਾਯ – ਤਞ੍ਹਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੁਭੋਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ [ਥੀਨਮਿਦ੍ਧਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਞ੍ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਞ੍ਚ ਨ ਚ ਪਭਙ੍ਗੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯਂ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਅਸ੍ਸਂ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਅਸ੍ਸਂ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ [ਚਨ੍ਦਿਮਸੁਰਿਯੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸੇਯ੍ਯਂ [ਪਰਾਮਸੇਯ੍ਯਂ (ਕ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣੇਯ੍ਯਂ – ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾ'ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ [ਸੇਯ੍ਯਥੀਦਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ

ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋਤਿ, ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਂ – ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ; ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾਤਿ, ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਸ੍ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੬੮; ੬.੫੦; ੭.੬੫] ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ।

''ਸੀਲਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸੀਲਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੁਤਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਾਕਚ੍ਛਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਥਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ। ਯਥਾ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ [ਪਾਮੁਜ੍ਜੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੨] ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦੇਤਿ [ਵੇਦਿਯਤਿ (ਸੀ॰)]। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨੰ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸੰ ਦੇਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸੰ ਦੇਸੇਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨੰ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਵੇਦਿਨੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨੰ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ…ਪੇ॰… ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਂ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ , ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨਸਿਕਤਂ ਸੂਪਧਾਰਿਤਂ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਯਥਾ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨਸਿਕਤਂ ਸੂਪਧਾਰਿਤਂ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਂ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ।

“ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੀ”ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭. “ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਪਕਾ ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ। ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਯਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਪਕਾਨਂ ਪਤਿਸ੍ਸਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚ ਞਾਣਾਨਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ‘ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੋ ਚੇਵ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਅਰਿਯੋ ਨਿਰਾਮਿਸੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਅਕਾਪੁਰਿਸਸੇਵਿਤੋ’ਤਿ [ਮਹਾਪੁਰਿਸਸੇਵਿਤੋਤਿ (ਕ॰)] ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਸਨ੍ਤੋ ਪਣੀਤੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਲਦ੍ਧੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਾਧਿਗਤੋ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਗਤੋ’ਤਿ [ਨ ਚ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਪ੍ਪਤਿਤੋਤਿ (ਸੀ॰), ਨ ਚ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਪਤ੍ਤੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰), ਨ ਚ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਵਾਵਟੋਤਿ (ਕ॰), ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਯਾਧਿਗਤੋਤਿ (?) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੨; ੯.੨੭] ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਸਤੋ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਇਮਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮੀ’ਤਿ [ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਇਮਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਤੋਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਸਤੋ ਉਟ੍ਠਹਾਮੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

“ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਪਕਾ ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ। ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਯਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਪਕਾਨਂ ਪਤਿਸ੍ਸਤਾਨਂ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਞਾਣਾਨਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮. ''ਅਰਿਯਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਭਾਵਨਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਵਿਵੇਕਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਵੇਕਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਕ੍ਖੋ ਨ੍ਹਾਪਕੋ [ਨਹਾਪਕੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਨ੍ਹਾਪਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਕਂਸਥਾਲੇ ਨ੍ਹਾਨੀਯਚੁਣ੍ਣਾਨਿ [ਨਹਾਨੀਯਚੁਣ੍ਣਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਸਨ੍ਨੇਯ੍ਯ। ਸਾਯਂ ਨ੍ਹਾਨੀਯਪਿਣ੍ਡਿ [ਸਾਸ੍ਸ ਨਹਾਨੀਯਪਿਣ੍ਡੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸ੍ਨੇਹਾਨੁਗਤਾ ਸ੍ਨੇਹਪਰੇਤਾ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਾ ਫੁਟਾ ਸ੍ਨੇਹੇਨ, ਨ ਚ ਪਗ੍ਘਰਿਨੀ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਵਿਵੇਕਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਵੇਕਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਭਾਵਨਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਸਮਾਧਿਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਰਹਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਉਬ੍ਭਿਦੋਦਕੋ [ਉਬ੍ਭਿਤੋਦਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]। ਤਸ੍ਸ ਨੇਵਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਯਮੁਖਂ, ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਯਮੁਖਂ, ਨ ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਯਮੁਖਂ, ਨ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਦਿਸਾਯ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਯਮੁਖਂ, ਦੇਵੋ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਨਾਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ [ਦੇਵੋ ਚ ਨ ਕਾਲੇਨ... ਅਨੁਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੭ ਆਦਯੋ; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੫੧ ਆਦਯੋ)]। ਅਥ ਖੋ ਤਮ੍ਹਾਵ ਉਦਕਰਹਦਾ ਸੀਤਾ ਵਾਰਿਧਾਰਾ ਉਬ੍ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਉਦਕਰਹਦਂ ਸੀਤੇਨ ਵਾਰਿਨਾ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਪਰਿਪੂਰੇਯ੍ਯ ਪਰਿਪ੍ਫਰੇਯ੍ਯ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਉਦਕਰਹਦਸ੍ਸ ਸੀਤੇਨ ਵਾਰਿਨਾ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਅਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਸਮਾਧਿਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਜੇਨ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਭਾਵਨਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਲਿਨਿਯਂ ਵਾ ਪਦੁਮਿਨਿਯਂ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਿਨਿਯਂ ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਉਪ੍ਪਲਾਨਿ ਵਾ ਪਦੁਮਾਨਿ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾਨਿ ਵਾ ਉਦਕੇ ਜਾਤਾਨਿ ਉਦਕੇ ਸਂਵਡ੍ਢਾਨਿ ਉਦਕਾਨੁਗ੍ਗਤਾਨਿ ਅਨ੍ਤੋ ਨਿਮੁਗ੍ਗਪੋਸੀਨਿ। ਤਾਨਿ ਯਾਵ ਚਗ੍ਗਾ ਯਾਵ ਚ ਮੂਲਾ ਸੀਤੇਨ ਵਾਰਿਨਾ ਅਭਿਸਨ੍ਨਾਨਿ ਪਰਿਸਨ੍ਨਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਪਰਿਪ੍ਫੁਟਾਨਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤਂ ਉਪ੍ਪਲਾਨਂ ਵਾ ਪਦੁਮਾਨਂ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾਨਂ ਵਾ ਸੀਤੇਨ ਵਾਰਿਨਾ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਅਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਯਂ ਤਤਿਯਾ ਭਾਵਨਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਓਦਾਤੇਨ ਵਤ੍ਥੇਨ ਸਸੀਸਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਸ੍ਸ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ

ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਓਦਾਤੇਨ ਵਤ੍ਥੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟੰ ਅਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟੰ ਹੋਤਿ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਭਾਵਨਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨਸਿਕਤੰ ਸੂਪਧਾਰਿਤੰ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੰ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੋਵ ਅਞ੍ਞੰ [ਅਞ੍ਞੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ (ਸੀ॰), ਅਞ੍ਞੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਅਞ੍ਞੋ ਅਞ੍ਞੰ (?)] ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਠਿਤੋ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨਸਿਕਤੰ ਸੂਪਧਾਰਿਤੰ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੰ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਯੰ ਪਞ੍ਚਮਾ [ਪਞ੍ਚਮੀ (ਸੀ॰)] ਭਾਵਨਾ। ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ [ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ (ਸੀ॰)] ਅਰਿਯੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਆਧਾਰੇ ਠਪਿਤੋ ਪੂਰੋ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯੋ । ਤਮੇਨੰ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ [ਆਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ । ‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਅਰਿਯੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਚਤੁਰੰਸਾ ਆਲਿਬਦ੍ਧਾ ਪੂਰਾ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕਾ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯਾ। ਤਮੇਨੰ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਲਿੰ ਮੁਞ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਅਰਿਯੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਭੂਮਿਯੰ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਪਥੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਚਤੁਮ੍ਮਹਾਪਥੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਆਜਞ੍ਞਰਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਓਧਸ੍ਤਪਤੋਦੋ । ਤਮੇਨੰ ਦਕ੍ਖੋ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯੋ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਵਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਤੋਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਿਚ੍ਛਕੰ ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਸਾਰੇਯ੍ਯਪਿ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਯ੍ਯਪਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਅਰਿਯੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯੰ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਅਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣੇਯ੍ਯੰ – ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾ’ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੋ ਸਚੇ ਅਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯੰ – ਸਰਾਗੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਰਾਗੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯੰ, ਵੀਤਰਾਗੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੀਤਰਾਗੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯੰ, ਸਦੋਸੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਵੀਤਦੋਸੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਸਮੋਹੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਵੀਤਮੋਹੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਮਹਗ੍ਗਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ...

ਸਉਤ੍ਤਰੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ, ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ... ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਚਙ੍ਕਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਙ੍ਕਮੇ ਆਨਿਸੰਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਦ੍ਧਾਨਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਧਾਨਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਸਿਤੰ ਪੀਤੰ ਖਾਯਿਤੰ ਸਾਯਿਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਣਾਮੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਚਙ੍ਕਮਾਧਿਗਤੋ ਸਮਾਧਿ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਚਙ੍ਕਮੇ ਆਨਿਸੰਸਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਨਾਗਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕੰ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੇਨ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੰ ਨਾਮ ਕੋਸਲਾਨੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦੰ ਭਗਵਾ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਅਸ੍ਸੋਸੁੰ ਖੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ [ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਿਕਾ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੮੬] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ – ''ਸਮਣੋ ਖਲੁ ਭੋ ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕ੍ਯਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੰ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ; ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਤੰ ਖੋ ਪਨ ਭਵਨ੍ਤੰ ਗੋਤਮੰ ਏਵੰ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਸੋ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਸਦੇਵਕੰ ਸਮਾਰਕੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੰ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿੰ ਪਜੰ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੰ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਾਨੰ ਅਰਹਤੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਹੂਤੰ ਖਾਦਨੀਯੰ ਭੋਜਨੀਯੰ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਅਟ੍ਠੰਸੁ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਗਿਤੋ ਭਗਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਨਾਗਿਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕੇ ਪਨ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ, ਕੇਵਟ੍ਟਾ ਮਞ੍ਞੇ ਮਚ੍ਛਵਿਲੋਪੇ''ਤਿ? ''ਏਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਪਹੂਤੰ ਖਾਦਨੀਯੰ ਭੋਜਨੀਯੰ ਆਦਾਯ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਠਿਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚਾ''ਤਿ। ''ਮਾਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਯਸੇਨ ਸਮਾਗਮੰ, ਮਾ ਚ ਮਯਾ ਯਸੋ। ਯੋ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਨਯਿਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਯਸ੍ਸਾਹੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ

ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਸੋ ਤਂ [ਸੋਹਂ (ਕ॰), ਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮੀਲ੍ਹਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸੁਖਂ ਸਾਦਿਯੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਸੁਗਤੋ; ਅਧਿਵਾਸਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ। ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਤਂਨਿਨ੍ਨਾਵ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਉਦਕਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂਨਿਨ੍ਨਾਵ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

''ਮਾਹਂ , ਨਾਗਿਤ, ਯਸੇਨ ਸਮਾਗਮਂ, ਮਾ ਚ ਮਯਾ ਯਸੋ। ਯੋ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਨਯਿਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਯਸ੍ਸਾਹਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਸੋ ਤਂ ਮੀਲ੍ਹਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸੁਖਂ ਸਾਦਿਯੇਯ੍ਯ। ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵੋ – ਏਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ। ਪਿਯਾਨਂ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ – ਏਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ। ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਾਟਿਕੁਲ੍ਯਤਾ [ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤਾ (ਸੀ॰), ਪਟਿਕ੍ਕੂਲ੍ਯਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਏਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ। ਛਸੁ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਫਸ੍ਸੇ ਪਾਟਿਕੁਲ੍ਯਤਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਏਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪਾਦਾਨੇ ਪਾਟਿਕੁਲ੍ਯਤਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਏਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਅਗਾਰਵੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਚ।
ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਾ, ਚਙ੍ਕਮਂ ਨਾਗਿਤੇਨ ਚਾਤਿ॥

੪. ਸੁਮਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੁਮਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ...ਪੇ॰... ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸੁਮਨਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰਿਸਤੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਸੁਮਨਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਸ੍ਸੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਦ੍ਵੇ ਸਾਵਕਾ ਸਮਸਦ੍ਧਾ ਸਮਸੀਲਾ ਸਮਪਞ੍ਞਾ – ਏਕੋ ਦਾਯਕੋ, ਏਕੋ ਅਦਾਯਕੋ। ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਦੇਵਭੂਤਾਨਂ ਪਨ ਨੇਸਂ [ਤੇਸਂ (ਸੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਸਿਯਾ ਵਿਸੇਸੋ, ਸਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ?

''ਸਿਯਾ, ਸੁਮਨੇ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ''ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਦੇਵਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ। ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਦੇਵਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ''।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਤੋ ਚੁਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਾਨਂ ਪਨ ਨੇਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਿਯਾ ਵਿਸੇਸੋ, ਸਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਿਯਾ, ਸੁਮਨੇ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ''ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਮਾਨੁਸਕੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਮਾਨੁਸਕੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਮਾਨੁਸਕੇਨ ਯਸੇਨ, ਮਾਨੁਸਕੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ। ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ''।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਭੋ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਪਨ ਨੇਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ , ਸਿਯਾ ਵਿਸੇਸੋ, ਸਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਿਯਾ, ਸੁਮਨੇ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ''ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਚੀਵਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ, ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ, ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ, ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ। ਯੇਹਿ ਖੋ ਪਨ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਰਤਿ ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ, ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ, ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ, ਮਨਾਪਂਯੇਵ ਬਹੁਲਂ ਉਪਹਾਰਂ ਉਪਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪਂ । ਯੋ ਸੋ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਯਕੋ ਸੋ ਅਮੁਂ ਅਦਾਯਕਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਭੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਨੇਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਿਯਾ ਵਿਸੇਸੋ, ਸਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤ੍ਥ ਖੋ ਪਨੇਸਾਹਂ, ਸੁਮਨੇ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ''ਨ੍ਤਿ [ਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]।

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਲਮੇਵ ਦਾਨਾਨਿ ਦਾਤੁਂ ਅਲਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਾਤੁਂ; ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਦੇਵਭੂਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਤਂ, ਸੁਮਨੇ! ਅਲਞ੍ਚਿ, ਸੁਮਨੇ, ਦਾਨਾਨਿ ਦਾਤੁਂ ਅਲਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਾਤੁਂ! ਦੇਵਭੂਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਕਾਰਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ''ਤਿ ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ [ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯਥਾਪਿ ਚਨ੍ਦੋ ਵਿਮਲੋ, ਗਚ੍ਛਂ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ।
ਸਬ੍ਬੇ ਤਾਰਾਗਣੇ ਲੋਕੇ, ਆਭਾਯ ਅਤਿਰੋਚਤਿ॥

‘‘ਤਥੇਵ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਸਬ੍ਬੇ ਮਚ੍ਛਰਿਨੋ ਲੋਕੇ, ਚਾਗੇਨ ਅਤਿਰੋਚਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਪਿ ਮੇਘੋ ਥਨਯਂ, ਵਿਜ੍ਜੁਮਾਲੀ ਸਤਕ੍ਕਕੁ।
ਥਲਂ ਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪੂਰੇਤਿ, ਅਭਿਵਸ੍ਸਂ ਵਸੁਨ੍ਧਰਂ॥

‘‘ਏਵਂ ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੋ।
ਮਚ੍ਛਰਿਂ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਞ੍ਚਠਾਨੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਆਯੁਨਾ ਯਸਸਾ ਚੇਵ [ਆਯੁਨਾ ਚ ਯਸੇਨ ਚ (ਕ॰)], ਵਣ੍ਣੇਨ ਚ ਸੁਖੇਨ ਚ।
ਸ ਵੇ ਭੋਗਪਰਿਬ੍ਯੂਲ੍ਹੋ [ਭੋਗਪਰਿਬ੍ਬੂਲ੍ਹੋ (ਸੀ॰)], ਪੇਚ੍ਚ ਸਗ੍ਗੇ ਪਮੋਦਤੀ’’ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਚੁਨ੍ਦੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਚ ਕੁਮਾਰਿਸਤੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਤਾ ਚੁਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ, ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਯਦੇਵ ਸੋ ਹੋਤਿ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ, ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿ’ਨ੍ਤਿ। ਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਾਮਿ – ‘ਕਥਂਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਸਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ? ਕਥਂਰੂਪੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ? ਕਥਂਰੂਪੇ ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ? ਕਥਂਰੂਪੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿ’’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਯਾਵਤਾ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ [ਅਪਾਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵੀਪਾਦਾ ਵਾਚਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪; ਇਤਿਵੁ॰ ੯੦] ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਯੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਅਗ੍ਗੇ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾ। ਅਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਤਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਯੇ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਅਰਿਯੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇ ਮਗ੍ਗੇ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਅਗ੍ਗੇ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਅਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ , ਚੁਨ੍ਦਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਵਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਵਾ, ਵਿਰਾਗੋ ਤੇਸਂ [ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਮਦਨਿਮ੍ਮਦਨੋ ਪਿਪਾਸਵਿਨਯੋ ਆਲਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਵਟ੍ਟੁਪਚ੍ਛੇਦੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਯੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦਿ ,

ਵਿਰਾਗੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਅਗ੍ਗੇ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾ। ਅਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਯਾਵਤਾ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਸਙ੍ਘਾ ਵਾ ਗਣਾ ਵਾ, ਤਥਾਗਤਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਯੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਅਗ੍ਗੇ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾ। ਅਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਯਾਵਤਾ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਸੀਲਾਨਿ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਤੇਸਂ [ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿਤੇਸਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਅਸਬਲਾਨਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸਾਨਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਾਨਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ। ਯੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦਿ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ, ਅਗ੍ਗੇ ਤੇ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ। ਅਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਅਗ੍ਗਤੋ ਵੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ, ਅਗ੍ਗਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਜਾਨਤਂ।
ਅਗ੍ਗੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇ॥

''ਅਗ੍ਗੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ, ਵਿਰਾਗੂਪਸਮੇ ਸੁਖੇ।
ਅਗ੍ਗੇ ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇ॥

''ਅਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ ਦਾਨਂ ਦਦਤਂ, ਅਗ੍ਗਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਵਡ੍ਢਤਿ।
ਅਗ੍ਗਂ ਆਯੁ ਚ ਵਣ੍ਣੋ ਚ, ਯਸੋ ਕਿਤ੍ਤਿ ਸੁਖਂ ਬਲਂ॥

''ਅਗ੍ਗਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਮੇਧਾਵੀ, ਅਗ੍ਗਧਮ੍ਮਸਮਾਹਿਤੋ।
ਦੇਵਭੂਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ, ਅਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਮੋਦਤੀ''ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਗ੍ਗਹਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਭਦ੍ਦਿਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਅਤ੍ਤਚਤੁਤ੍ਥੋ ਭਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ । ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਵਾਸਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਉਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤੁਨੋ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮੇਣ੍ਡਕਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮਾ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ ਪਤਿਕੁਲਾਨਿ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਓਵਦਤੁ ਤਾਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ ਤਾਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਯਂ ਤਾਸਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਾ ਕੁਮਾਰਿਯੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯਸ੍ਸ ਵੋ [ਯਸ੍ਸ ਖੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਭਤ੍ਤੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹਿਤੇਸਿਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ

ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਨਿਯੋ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤਿਨਿਯੋ ਕਿਂਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵਿਨਿਯੋ ਮਨਾਪਚਾਰਿਨਿਯੋ ਪਿਯਵਾਦਿਨਿਯੋ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਗਰੁਨੋ [ਗੁਰੁਨੋ (ਕ॰)] ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਪਿਤਾਤਿ ਵਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਵਾ, ਤੇ ਸਕ੍ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ ਗਰੁਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ [ਗਰੁਕਰਿਸ੍ਸਾਮ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਮਾਨੇਸ੍ਸਾਮ ਪੂਜੇਸ੍ਸਾਮ ਅਬ੍ਭਾਗਤੇ ਚ ਆਸਨੋਦਕੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ [ਪੂਜੇਸ੍ਸਾਮਾਤਿ (ਸੀ॰)]। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਉਣ੍ਣਾਤਿ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਾਤਿ ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਅਨਲਸਾ , ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯੋ ਸੋ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ [ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ (ਕ॰)] ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ ਦਾਸਾਤਿ ਵਾ ਪੇਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ ਵਾ, ਤੇਸਂ ਕਤਞ੍ਚ ਕਤਤੋ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ ਅਕਤਞ੍ਚ ਅਕਤਤੋ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ, ਗਿਲਾਨਕਾਨਞ੍ਚ ਬਲਾਬਲਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ, ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਂਸੇਨ [ਪਚ੍ਚਯਂ ਤੇਨ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਪਚ੍ਚਯਂਸੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਪਚ੍ਚਯਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਸੇਨ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੪੬] ਸਂਵਿਭਜਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ [ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯਂ ਭਤ੍ਤਾ ਆਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ, ਤਂ ਆਰਕ੍ਖੇਨ [ਤਂ ਆਰਕ੍ਖਾਯ (ਸੀ॰)] ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਅਧੁਤ੍ਤੀ ਅਥੇਨੀ ਅਸੋਣ੍ਡੀ ਅਵਿਨਾਸਿਕਾਯੋ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਕੁਮਾਰਿਯੋ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਨਂ ਭਰਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਤਾਪਿ ਉਸ੍ਸੁਕੋ।
ਸਬ੍ਬਕਾਮਹਰਂ ਪੋਸਂ, ਭਤ੍ਤਾਰਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

‘‘ਨ ਚਾਪਿ ਸੋਤ੍ਥਿ ਭਤ੍ਤਾਰਂ, ਇਸ੍ਸਾਚਾਰੇਨ [ਇਚ੍ਛਾਚਾਰੇਨ (ਸੀ॰), ਇਸ੍ਸਾਵਾਦੇਨ (ਪੀ॰)] ਰੋਸਯੇ।
ਭਤ੍ਤੁ ਚ ਗਰੁਨੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ॥

‘‘ਉਟ੍ਠਾਹਿਕਾ [ਉਟ੍ਠਾਯਿਕਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਅਨਲਸਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ [ਮਨਾਪਾ (ਸੀ॰)] ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

‘‘ਯਾ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਤੀ ਨਾਰੀ, ਭਤ੍ਤੁਛਨ੍ਦਵਸਾਨੁਗਾ।
ਮਨਾਪਾ ਨਾਮ ਤੇ ਦੇਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਸਾ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸੀਹਸੇਨਾਪਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਕ੍ਕਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਂ ਦਾਨਫਲਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਸਕ੍ਕਾ, ਸੀਹਾ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ‘‘ਦਾਯਕੋ, ਸੀਹ, ਦਾਨਪਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਂ ਦਾਨਫਲਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕਂ ਦਾਨਪਤਿਂ ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਭਜਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕਂ ਦਾਨਪਤਿਂ ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਭਜਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਂ ਦਾਨਫਲਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕਸ੍ਸ ਦਾਨਪਤਿਨੋ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕਸ੍ਸ ਦਾਨਪਤਿਨੋ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਂ ਦਾਨਫਲਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਯਂ ਯਦੇਵ ਪਰਿਸਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ – ਯਦਿ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਗਹਪਤਿਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਸਮਣਪਰਿਸਂ – ਵਿਸਾਰਦੋ [ਵਿਸਾਰਦੋਵ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੫੭ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਅਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਯਂ ਯਦੇਵ ਪਰਿਸਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ – ਯਦਿ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਗਹਪਤਿਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਸਮਣਪਰਿਸਂ – ਵਿਸਾਰਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਅਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਂ ਦਾਨਫਲਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਸੀਹ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਂ [ਇਦਮ੍ਪਿ ਸੀਹ (ਕ॰)] ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਦਾਨਫਲ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਿ ਦਾਨਫਲਾਨਿ ਅਕ੍ਖਾਤਾਨਿ, ਨਾਹਂ ਏਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਅਹਂ ਪੇਤਾਨਿ ਜਾਨਾਮਿ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ; ਮਂ ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਭਜਨ੍ਤਿ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ; ਮਯ੍ਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – ‘ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਦਾਯਕੋ ਕਾਰਕੋ ਸਙ੍ਘੁਪਟ੍ਠਾਕੋ’ਤਿ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ , ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਯਂ ਯਦੇਵ ਪਰਿਸਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਾਮਿ – ਯਦਿ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਗਹਪਤਿਪਰਿਸਂ ਯਦਿ ਸਮਣਪਰਿਸਂ – ਵਿਸਾਰਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਾਮਿ ਅਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ। ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਿ ਦਾਨਫਲਾਨਿ ਅਕ੍ਖਾਤਾਨਿ, ਨਾਹਂ ਏਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਅਹਂ ਪੇਤਾਨਿ ਜਾਨਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਦਾਯਕੋ, ਸੀਹ, ਦਾਨਪਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ, ਏਤਾਹਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ; ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਨਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਸੀਹ, ਏਵਮੇਤਂ, ਸੀਹ! ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਦਦਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਭਜਨ੍ਤਿ ਨਂ ਬਹੂ,
ਕਿਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਪਪ੍ਪੋਤਿ ਯਸੋ ਚ ਵਡ੍ਢਤਿ [ਯਸਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਯਸਂ ਪਵਡ੍ਢਤਿ (ਕ॰)]।
ਅਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ ਪਰਿਸਂ ਵਿਗਾਹਤਿ,
ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ ਨਰੋ ਅਮਚ੍ਛਰੀ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਦਾਨਾਨਿ ਦਦਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ,
ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਂ ਸੁਖੇਸਿਨੋ।
ਤੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਤਿਦਿਵੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ,
ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਗਤਾ ਰਮਨ੍ਤਿ ਤੇ [ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਗਤਾ ਰਮਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰), ਸਹਬ੍ਯਤਾ ਰਮਨ੍ਤਿ ਤੇ (ਕ॰)]॥

‘‘ਕਤਾਵਕਾਸਾ ਕਤਕੁਸਲਾ ਇਤੋ ਚੁਤਾ [ਤਤੋ ਚੁਤਾ (ਸੀ॰)],

ਸਯੰਪਭਾ ਅਨੁਵ਼ਿਚਰਨ੍ਤਿ ਨਨ੍ਦਨੰ [ਨਨ੍ਦਨੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]।
ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਰਮਨ੍ਤਿ ਮੋਦਰੇ,
ਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ।
''ਕਤ੍ਵ਼ਾਨ ਵ਼ਾਕ੍ਯੰ ਅਸਿਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ,
ਰਮਨ੍ਤਿ ਸਗ੍ਗੇ [ਰਮਨ੍ਤਿ ਸੁਮਨਾ (ਕ॰), ਕਮਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਸਾਵ਼ਕਾ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦਾਨਾਨਿਸੰਸਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਦਾਨੇ ਆਨਿਸੰਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ; ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਭਜਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਗਿਹਿਧਮ੍ਮਾ ਅਨਪਗਤੋ [ਗਿਹਿਧਮ੍ਮਾ ਅਨਪੇਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਗਿਹਿਧਮ੍ਮਮਨੁਪਗਤੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਪਞ੍ਚ ਦਾਨੇ ਆਨਿਸੰਸਾ''ਤਿ।

''ਦਦਮਾਨੋ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮੰ।
ਸਨ੍ਤੋ ਨੰ ਸਦਾ ਭਜਨ੍ਤਿ [ਸਨ੍ਤੋ ਭਜਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ (ਸੀ॰)], ਸਞ੍ਞਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਯੋ॥

''ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਾਪਨੂਦਨੰ।
ਯੰ ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਇਧਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ ਅਨਾਸਵ਼ੋ''ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਕਾਲਦਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਕਾਲਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਆਗਨ੍ਤੁਕਸ੍ਸ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ; ਗਮਿਕਸ੍ਸ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ; ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ; ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ; ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਵ਼ਸਸ੍ਸਾਨਿ ਨਵ਼ਫਲਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਠਮੰ ਸੀਲਵ਼ਨ੍ਤੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਲਦਾਨਾਨੀ''ਤਿ।

''ਕਾਲੇ ਦਦਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ, ਵ਼ਦਞ੍ਞੂ ਵ਼ੀਤਮਚ੍ਛਰਾ।
ਕਾਲੇਨ ਦਿਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯੇਸੁ, ਉਜੁਭੂਤੇਸੁ ਤਾਦਿਸੁ॥

''ਵ਼ਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਮਨਾ ਤਸ੍ਸ, ਵ਼ਿਪੁਲਾ ਹੋਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾ।
ਯੇ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਮੋਦਨ੍ਤਿ, ਵ਼ੇਯ੍ਯਾਵ਼ਚ੍ਚੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਵ਼ਾ।
ਨ ਤੇਨ [ਨ ਤੇਸੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਊਨਾ, ਤੇਪਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਾਗਿਨੋ॥

''ਤਸ੍ਮਾ ਦਦੇ ਅਪ੍ਪਟਿਵ਼ਾਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਯਤ੍ਥ ਦਿਨ੍ਨੰ ਮਹਪ੍ਫਲੰ।
ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਪਰਲੋਕਸ੍ਮਿੰ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਾਣਿਨ''ਨ੍ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਭੋਜਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੭. ''ਭੋਜਨੰ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਦਦਮਾਨੋ ਦਾਯਕੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨੰ ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਦੇਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਆਯੁੰ ਦੇਤਿ, ਵ਼ਣ੍ਣੰ ਦੇਤਿ, ਸੁਖੰ ਦੇਤਿ, ਬਲੰ ਦੇਤਿ, ਪਟਿਭਾਨੰ [ਪਟਿਭਾਣੰ (ਸੀ॰)] ਦੇਤਿ। ਆਯੁੰ ਖੋ ਪਨ ਦਤ੍ਵ਼ਾ ਆਯੁਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵ਼ਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵ਼ਾ; ਵ਼ਣ੍ਣੰ ਦਤ੍ਵ਼ਾ ਵ਼ਣ੍ਣਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵ਼ਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵ਼ਾ; ਸੁਖੰ ਦਤ੍ਵ਼ਾ ਸੁਖਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ

ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ; ਬਲਂ ਦਤ੍ਵਾ ਬਲਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ; ਪਟਿਭਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਟਿਭਾਨਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ। ਭੋਜਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਦਮਾਨੋ ਦਾਯਕੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਦੇਤੀ''ਤਿ।

''ਆਯੁਦੋ ਬਲਦੋ ਧੀਰੋ, ਵਣ੍ਣਦੋ ਪਟਿਭਾਨਦੋ।
ਸੁਖਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਮੇਧਾਵੀ, ਸੁਖਂ ਸੋ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ॥

''ਆਯੁਂ ਦਤ੍ਵਾ ਬਲਂ ਵਣ੍ਣਂ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਪਟਿਭਾਨਕਂ [ਪਟਿਭਾਣਕਂ (ਸੀ॰), ਪਟਿਭਾਨਦੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]।
ਦੀਘਾਯੁ ਯਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੂਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇ ਆਨਿਸਂਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਤੇ ਸਦ੍ਧਞ੍ਞੇਵ ਪਠਮਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਤਥਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਸਦ੍ਧਞ੍ਞੇਵ ਪਠਮਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਤਥਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਸਦ੍ਧਞ੍ਞੇਵ ਪਠਮਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਤਥਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਸਦ੍ਧਞ੍ਞੇਵ ਪਠਮਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਾ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਤਥਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਸਦ੍ਧੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇ ਆਨਿਸਂਸਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਭੂਮਿਯਂ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ ਮਹਾਨਿਗ੍ਰੋਧੋ ਸਮਨ੍ਤਾ ਪਕ੍ਖੀਨਂ ਪਟਿਸਰਣਂ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਰਣਂ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਖਾਪਤ੍ਤਫਲੂਪੇਤੋ [ਸਾਖਾਪਤ੍ਤਬਹੁਪੇਤੋ (ਕਤ੍ਥਚਿ), ਸਾਖਾਪਤ੍ਤਪਲਾਸੂਪੇਤੋ (?)], ਖਨ੍ਧਿਮਾਵ [ਖਨ੍ਧਿਮਾ ਚ (ਸੀ॰)] ਮਹਾਦੁਮੋ।
ਮੂਲਵਾ ਫਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ ਪਕ੍ਖਿਨਂ॥

''ਮਨੋਰਮੇ ਆਯਤਨੇ, ਸੇਵਨ੍ਤਿ ਨਂ ਵਿਹਙ੍ਗਮਾ।
ਛਾਯਂ ਛਾਯਤ੍ਥਿਕਾ [ਛਾਯਤ੍ਥਿਨੋ (ਸੀ॰)] ਯਨ੍ਤਿ, ਫਲਤ੍ਥਾ ਫਲਭੋਜਿਨੋ॥

''ਤਥੇਵ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸਦ੍ਧਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਂ।
ਨਿਵਾਤਵੁਤ੍ਤਿਂ ਅਤ੍ਥਦ੍ਧਂ, ਸੋਰਤਂ ਸਖਿਲਂ ਮੁਦੁਂ॥

''ਵੀਤਰਾਗਾ ਵੀਤਦੋਸਾ, ਵੀਤਮੋਹਾ ਅਨਾਸਵਾ।
ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਸੇਵਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਨਰਂ॥

''ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਾਪਨੂਦਨਂ।
ਯਂ ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਇਧਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ ਅਨਾਸਵੋ''ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪੁਤ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਭਤੋ ਵਾ ਨੋ ਭਰਿਸ੍ਸਤਿ; ਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਨੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ; ਕੁਲਵਂਸੋ ਚਿਰਂ ਠਸ੍ਸਤਿ; ਦਾਯਜ੍ਜਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ; ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਪੇਤਾਨਂ

ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਨੰ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਅਨੁਪ੍ਪਦਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪੁਤ੍ਤੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

[ਕਥਾ॰ ੪੯੧] ''ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸੰ, ਪੁਤ੍ਤੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ।
ਭਤੋ ਵਾ ਨੋ ਭਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਨੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਕੁਲਵੰਸੋ ਚਿਰੰ ਤਿਟ੍ਠੇ, ਦਾਯਜ੍ਜੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ।
ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਪੇਤਾਨੰ, ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਅਨੁਪ੍ਪਦਸ੍ਸਤਿ॥

''ਠਾਨਾਨੇਤਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸੰ, ਪੁਤ੍ਤੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ।
ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦਿਨੋ॥

''ਭਰਨ੍ਤਿ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਮਨੁਸ੍ਸਰੰ।
ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨੇਸੰ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਯਥਾ ਤੰ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰਿਨੰ॥

''ਓਵਾਦਕਾਰੀ ਭਤਪੋਸੀ, ਕੁਲਵੰਸੰ ਅਹਾਪਯੰ।
ਸਦ੍ਧੋ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਪਸੰਸਿਯੋ''ਤਿ॥ ਨਵਮੰ।

੧੦. ਮਹਾਸਾਲਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦. ''ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਤਰਾਜੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਹਾਸਾਲਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਾਖਾਪਤ੍ਤਪਲਾਸੇਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਤਚੇਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਪਪਟਿਕਾਯ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਫੇਗ੍ਗੁਨਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਸਾਰੇਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਤਰਾਜੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਹਾਸਾਲਾ ਇਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਕਤਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ; ਸੀਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ; ਸੁਤੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ; ਚਾਗੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ; ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਸਦ੍ਧੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ ਇਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਹਿ ਪਬ੍ਬਤੋ ਸੇਲੋ, ਅਰਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਹਾਵਨੇ।
ਤੰ ਰੁਕ੍ਖਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੇ ਤੇ ਵਨਪ੍ਪਤੀ॥

''ਤਥੇਵ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਸਦ੍ਧੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੰ ਇਮੰ [ਕੁਲਪਤਿੰ ਇਧ (ਸੀ॰), ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੰ ਇਧ (ਸ੍ਯਾ॰)]।
ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾ ਚ ਬਨ੍ਧਵਾ।
ਅਮਚ੍ਚਾ ਞਾਤਿਸਙ੍ਘਾ ਚ, ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਜੀਵਿਨੋ॥

''ਤ੍ਯਸ੍ਸ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲੰ, ਚਾਗੰ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਚ।
ਪਸ੍ਸਮਾਨਾਨੁਕੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਿਚਕ੍ਖਣਾ॥

''ਇਮੰ ਧਮ੍ਮੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਗ੍ਗੰ [ਸਗ੍ਗੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਸੁਗਤਿਗਾਮਿਨੰ।
ਨਨ੍ਦਿਨੋ ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਮਿੰ, ਮੋਦਨ੍ਤਿ ਕਾਮਕਾਮਿਨੋ''ਤਿ॥ ਦਸਮੰ।

ਸੁਮਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸੑਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੁਮਨਾ ਚੁਨ੍ਹੀ ਉਗ੍ਗਹੋ, ਸੀਹੋ ਦਾਨਾਨਿਸੰਸਕੋ।
ਕਾਲਭੋਜਨਸਦ੍ਧਾ ਚ, ਪੁਤ੍ਤੁਸਾਲੇਹਿ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੫. ਮੁਣ੍ਡਰਾਜਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਦਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਗਹਪਤਿ, ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖਂ ਪਰਿਹਰਤਿ; ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖਂ ਪਰਿਹਰਤਿ; ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸੇ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਯਾ ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਆਪਦਾ – ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਵਾ ਉਦਕਤੋ ਵਾ ਰਾਜਤੋ ਵਾ ਚੋਰਤੋ ਵਾ ਅਪ੍ਪਿਯਤੋ ਵਾ ਦਾਯਾਦਤੋ [ਅਪ੍ਪਿਯਤੋ ਵਾ ਦਾਯਾਦਤੋ ਵਾ (ਬਹੂਸੁ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੬੧; ੫.੧੪੮] – ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਆਪਦਾਸੁ ਭੋਗੇਹਿ ਪਰਿਯੋਧਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਪਞ੍ਚਬਲਿਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਞਾਤਿਬਲਿਂ, ਅਤਿਥਿਬਲਿਂ, ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਬਲਿਂ, ਰਾਜਬਲਿਂ, ਦੇਵਤਾਬਲਿਂ – ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਮਦਪ੍ਪਮਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਖਨ੍ਤਿਸੋਰਚ੍ਚੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਏਕਮਤ੍ਤਾਨਂ ਦਮੇਨ੍ਤਿ ਏਕਮਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੇਨ੍ਤਿ ਏਕਮਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਉਦ੍ਧਗ੍ਗਿਕਂ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਂ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ। ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯਾ।

''ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੇ ਆਦਿਯਤੋ ਭੋਗਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯੇ ਵਤ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯਾ ਤੇ ਚਾਹਂ ਆਦਿਯਾਮਿ ਭੋਗਾ ਚ ਮੇ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯੇ ਆਦਿਯਤੋ ਭੋਗਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ , ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯੇ ਵਤ ਭੋਗਾਨਂ ਆਦਿਯਾ ਤੇ ਚਾਹਂ ਆਦਿਯਾਮਿ ਭੋਗਾ ਚ ਮੇ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ [ਇਤਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ, (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਉਭਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ।

''ਭੁਤ੍ਤਾ ਭੋਗਾ ਭਤਾ ਭਚ੍ਚਾ [ਗਤਾ ਤਚ੍ਛਾ (ਕ॰)], ਵਿਤਿਣ੍ਣਾ ਆਪਦਾਸੁ ਮੇ।
ਉਦ੍ਧਗ੍ਗਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਿਨ੍ਨਾ, ਅਥੋ ਪਞ੍ਚਬਲੀਕਤਾ।
ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ, ਸਞ੍ਞਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਯੋ॥

‘‘ਯਦਤ੍ਥੰ ਭੋਗਂ ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਘਰਮਾਵਸਂ।
ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਕਤਂ ਅਨਨੁਤਾਪਿਯਂ॥

‘‘ਏਤਂ [ਏਵਂ (ਕ॰)] ਅਨੁਸ੍ਸਰਂ ਮਚ੍ਚੋ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤੋ ਨਰੋ।
ਇਧੇਵ ਨਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਪੇਚ੍ਚ ਸਗ੍ਗੇ ਪਮੋਦਤੀ’’ਤਿ [ਪੇਚ੍ਚ ਸਗ੍ਗੇ ਚ ਮੋਦਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੪੨. ‘‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ [ਮਾਤਾਪਿਤੁਨ੍ਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਮੇਘੋ ਸਬ੍ਬਸਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ; ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਹਿਤੋ ਬਹੁਨ੍ਨਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜ ਭੋਗੇ, ਤਂ ਦੇਵਤਾ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਗੁਤ੍ਤਂ।
ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਂ ਸੀਲਵਤੂਪਪਨ੍ਨਂ, ਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤਂ ਨ ਵਿਜਹਤਿ [ਵਿਜਹਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਕਿਤ੍ਤਿ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਂ ਹਿਰੀਮਨਂ।
ਨੇਕ੍ਖਂ ਜਮ੍ਬੋਨਦਸ੍ਸੇਵ, ਕੋ ਤਂ ਨਿਨ੍ਦਿਤੁਮਰਹਤਿ।
ਦੇਵਾਪਿ ਨਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾਪਿ ਪਸਂਸਿਤੋ’’ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਇਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੪੩. ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਗਹਪਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਯੁ, ਗਹਪਤਿ, ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਵਣ੍ਣੋ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਸੁਖਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਯਸੋ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਸਗ੍ਗਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

‘‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਨ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਤ੍ਥਨਾਹੇਤੁ ਵਾ [ਨ ਪਤ੍ਥਨਾਹੇਤੁ ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਟਿਲਾਭਂ ਵਦਾਮਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਆਯਾਚਨਹੇਤੁ ਵਾ ਪਤ੍ਥਨਾਹੇਤੁ ਵਾ ਪਟਿਲਾਭੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਕੋ ਇਧ ਕੇਨ ਹਾਯੇਥ?

‘‘ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਹਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਯੁਕਾਮੋ ਆਯੁਂ ਆਯਾਚਿਤੁਂ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਾ ਆਯੁਸ੍ਸ ਵਾਪਿ ਹੇਤੁ। ਆਯੁਕਾਮੇਨ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਆਯੁਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਯੁਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਆਯੁਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਆਯੁਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ।

‘‘ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਹਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਣ੍ਣਕਾਮੋ ਵਣ੍ਣਂ ਆਯਾਚਿਤੁਂ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਾ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਵਾਪਿ ਹੇਤੁ। ਵਣ੍ਣਕਾਮੇਨ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਵਣ੍ਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਣ੍ਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਵਣ੍ਣਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ।

‘‘ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਹਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਸੁਖਂ ਆਯਾਚਿਤੁਂ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਾ ਸੁਖਸ੍ਸ ਵਾਪਿ ਹੇਤੁ। ਸੁਖਕਾਮੇਨ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਸੁਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੁਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ।

‘‘ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਹਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਯਸਕਾਮੋ ਯਸਂ ਆਯਾਚਿਤੁਂ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਾ ਯਸਸ੍ਸ ਵਾਪਿ ਹੇਤੁ। ਯਸਕਾਮੇਨ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਯਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯਸਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਮਾਨੁਸਸ੍ਸ ਵਾ।

‘‘ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਹਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਗ੍ਗਕਾਮੋ ਸਗ੍ਗਂ ਆਯਾਚਿਤੁਂ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਾ ਸਗ੍ਗਾਨਂ ਵਾਪਿ ਹੇਤੁ। ਸਗ੍ਗਕਾਮੇਨ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਨ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਸਗ੍ਗਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਆਯੁਂ ਵਣ੍ਣਂ ਯਸਂ ਕਿਤ੍ਤਿਂ, ਸਗ੍ਗਂ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਤਂ।
ਰਤਿਯੋ ਪਤ੍ਥਯਾਨੇਨ [ਪਤ੍ਥਯਮਾਨੇਨ (ਕ॰)], ਉਲ਼ਾਰਾ ਅਪਰਾਪਰਾ॥

‘‘ਅਪ੍ਪਮਾਦਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਣ੍ਡਿਤਾ।
‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਉਭੋ ਅਤ੍ਥੇ, ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ [ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ (ਸੀ॰)] ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਯੋ ਚਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ।
ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ ਧੀਰੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮਨਾਪਦਾਯੀਸੁਤ੍ਤਂ

੪੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਵੇਸਾਲਿਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਮਨਾਪਂ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਲਪੁਪ੍ਫਕਂ [ਸਾਲਿਪੁਪ੍ਫਕਂ (ਕ॰)] ਖਾਦਨੀਯਂ; ਤਂ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਮਨਾਪੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕੋਲਕੰ ਸੂਕਰਮੰਸੰ [ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੂਕਰਮੰਸੰ (ਸੀ॰), ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਵਰਸੂਕਰਮੰਸੰ (ਸ੍ਯਾ॰)]; ਤੰ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਮਨਾਪੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇਲਕੰ [ਨਿਬਦ੍ਧਤੇਲਕੰ (ਪੀ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰), ਨਿਬ੍ਬਟ੍ਟਤੇਲਕੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਨਾਲਿਯਸਾਕੰ; ਤੰ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਮਨਾਪੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਲੀਨੰ ਓਦਨੋ ਵਿਚਿਤਕਾਲ਼ਕੋ [ਵਿਗਤਕਾਲਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਨੇਕਸੂਪੋ ਅਨੇਕਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ; ਤੰ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਮਨਾਪਾਨਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਸਿਕਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ; ਤਾਨਿ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ । ਮਨਾਪੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਗੋਨਕਤ੍ਥਤੋ ਪਟਲਿਕਤ੍ਥਤੋ ਕਦਲਿਮਿਗਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੋ [ਕਾਦਲਿਮਿਗਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੋ (ਸੀ॰)] ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦੋ ਉਭਤੋਲੋਹਿਤਕੂਪਧਾਨੋ। ਅਪਿ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯਮ੍ਪੇਤੰ ਜਾਨਾਮ – ‘ਨੇਤੰ ਭਗਵਤੋ ਕਪ੍ਪਤੀ’ਤਿ। ਇਦੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਨ੍ਦਨਫਲਕੰ ਅਗ੍ਘਤਿ ਅਧਿਕਸਤਸਹਸ੍ਸੰ; ਤੰ ਮੇ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਗੰ ਗਹਪਤਿੰ ਵੇਸਾਲਿਕੰ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਮੋਦਨੀਯੇਨ ਅਨੁਮੋਦਿ –

‘‘ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪੰ,
ਯੋ ਉਜ੍ਜੁਭੂਤੇਸੁ [ਉਜੁਭੂਤੇਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਦਦਾਤਿ ਛਨ੍ਦਸਾ।
ਅਚ੍ਛਾਦਨੰ ਸਯਨਮਨ੍ਨਪਾਨੰ [ਸਯਨਮਥਨ੍ਨਪਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)],
ਨਾਨਾਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਨਿ॥

‘‘ਚਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨੁਗ੍ਗਹੀਤੰ [ਅਨਗ੍ਗਹੀਤੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)],
ਖੇਤ੍ਤੂਪਮੇ ਅਰਹਨ੍ਤੇ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ।
ਸੋ ਦੁਚ੍ਚਜੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚਜਿਤ੍ਵਾ,
ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਗੰ ਗਹਪਤਿੰ ਵੇਸਾਲਿਕੰ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਮੋਦਨੀਯੇਨ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ [ਕਾਲਕਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਮਨੋਮਯੰ ਕਾਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪੰ ਜੇਤਵਨੰ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ ਖੋ ਉਗ੍ਗੰ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਾ

ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਉਗ੍ਗ, ਯਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ''ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਮੇ, ਭਗਵਾ, ਯਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਗਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਂ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

''ਮਨਾਪਦਾਯੀ ਲਭਤੇ ਮਨਾਪਂ,
ਅਗ੍ਗਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਲਭਤੇ ਪੁਨਗ੍ਗਂ।
ਵਰਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਵਰਲਾਭਿ ਹੋਤਿ,
ਸੇਟ੍ਠਂ ਦਦੋ ਸੇਟ੍ਠਮੁਪੇਤਿ ਠਾਨਂ॥

''ਯੋ ਅਗ੍ਗਦਾਯੀ ਵਰਦਾਯੀ, ਸੇਟ੍ਠਦਾਯੀ ਚ ਯੋ ਨਰੋ।
ਦੀਘਾਯੁ ਯਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੂਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੪੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੀਵਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ...ਪੇ॰... ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ... ਪੇ॰... ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਞ੍ਚਪੀਠਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ...ਪੇ॰...।

''ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਇਮੇਹਿ ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਹੇਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਨ ਸੁਕਰਂ ਉਦਕਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਹੇਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ'; ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ'। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਹੇਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਮਹੋਦਧਿਂ ਅਪਰਿਮਿਤਂ ਮਹਾਸਰਂ,
ਬਹੁਭੇਰਵਂ ਰਤ੍ਨਗਣਾਨਮਾਲਯਂ।
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਨਰਗਣਸਙ੍ਘਸੇਵਿਤਾ [ਮਚ੍ਛ ਗਣਸਂਘਸੇਵਿਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੩੭ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ],
ਪੁਥੂ ਸਵਨ੍ਤੀ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਸਾਗਰਂ॥

‘‘ਏਵਂ ਨਰਂ ਅਨ੍ਨਦਪਾਨਵਤ੍ਥਦਂ,
ਸੇਯ੍ਯਾਨਿਸਜ੍ਜਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸ ਦਾਯਕਂ।
ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਧਾਰਾ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ,
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਵਾਰਿਵਹਾਵ ਸਾਗਰ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੁਤਸਮ੍ਪਦਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਧਨਂ, ਸੀਲਧਨਂ, ਸੁਤਧਨਂ, ਚਾਗਧਨਂ, ਪਞ੍ਞਾਧਨਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਧਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਧਨਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਧਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਧਨਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਧਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਧਨਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਧਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਧਨਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਧਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਧਨਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਨਾਨੀ’’ਤਿ।

[ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੨] ‘‘ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਤਥਾਗਤੇ, ਅਚਲਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ।
ਸੀਲਞ੍ਚ ਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਂ ਪਸਂਸਿਤਂ॥

‘‘ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਾਦੋ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਿ, ਉਜੁਭੂਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਂ।
ਅਦਲਿਦ੍ਦੋਤਿ ਤਂ ਆਹੁ, ਅਮੋਘਂ ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਂ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਞ੍ਚ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਪਸਾਦੰ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨੰ।
ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਥ ਮੇਧਾਵ਼ੀ, ਸਰੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਠਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੪੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਦੇਵ਼ੇਨ ਵ਼ਾ ਮਾਰੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵ਼ਾ ਕੇਨਚਿ ਵ਼ਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ‘ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਮਾ ਜੀਰੀ’ਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯੰ ਠਾਨੰ ਸਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਦੇਵ਼ੇਨ ਵ਼ਾ ਮਾਰੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵ਼ਾ ਕੇਨਚਿ ਵ਼ਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ‘ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੰ ਮਾ ਬ੍ਯਾਧੀਯੀ’ਤਿ [ਵ਼੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੰ ‘‘ਮਾ ਵ਼੍ਯਾਧੀਯੀ’’ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ...ਪੇ॰... ‘ਮਰਣਧਮ੍ਮੰ ਮਾ ਮੀਯੀ’ਤਿ... ‘ਖਯਧਮ੍ਮੰ ਮਾ ਖੀਯੀ’ਤਿ... ‘ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਮਾ ਨਸ੍ਸੀ’ਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯੰ ਠਾਨੰ ਸਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵ਼ਾ ਦੇਵ਼ੇਨ ਵ਼ਾ ਮਾਰੇਨ ਵ਼ਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵ਼ਾ ਕੇਨਚਿ ਵ਼ਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ।

‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵ਼ਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵ਼ੇਕਸ੍ਸ [ਮਯ੍ਹਮੇਵ਼ੇਕਸ੍ਸ (ਸੀ॰)] ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ਼ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ਼ [ਅਹਞ੍ਚੇ (?)] ਖੋ ਪਨ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯੰ ਪਰਿਦੇਵ਼ੇਯ੍ਯੰ, ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯੰ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੰ, ਭੱਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯੰ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵ਼ੱਤੇਯ੍ਯੁੰ [ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋਪਿ ਨਪ੍ਪਵ਼ੱਤੇਯ੍ਯ (ਕ॰)], ਅਮਿੱਤਾਪਿ ਅੱਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿੱਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ’ਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵ਼ਤਿ, ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵ਼ੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ – ‘ਅਸ੍ਸੁਤਵ਼ਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵ਼ਿਦ੍ਧੋ ਸਵ਼ਿਸੇਨ ਸੋਕਸਲ੍ਲੇਨ ਅੱਤਾਨੰਯੇਵ਼ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ’’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵ਼ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੰ ਬ੍ਯਾਧੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਰਣਧਮ੍ਮੰ ਮੀਯਤਿ... ਖਯਧਮ੍ਮੰ ਖੀਯਤਿ... ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨੱਠੇ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵ਼ੇਕਸ੍ਸ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ਼ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ਼ ਖੋ ਪਨ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨੱਠੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯੰ ਪਰਿਦੇਵ਼ੇਯ੍ਯੰ, ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯੰ , ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੰ, ਭੱਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯੰ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵ਼ੱਤੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਮਿੱਤਾਪਿ ਅੱਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿੱਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ’ਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨੱਠੇ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵ਼ਤਿ, ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵ਼ੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ – ‘ਅਸ੍ਸੁਤਵ਼ਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵ਼ਿਦ੍ਧੋ ਸਵ਼ਿਸੇਨ ਸੋਕਸਲ੍ਲੇਨ ਅੱਤਾਨੰਯੇਵ਼ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ’’’।

‘‘ਸੁਤਵ਼ਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਰਿਯਸਾਵ਼ਕਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵ਼ੇਕਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ਼ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜਰਾਧਮ੍ਮੰ ਜੀਰਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ਼ ਖੋ ਪਨ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯੰ ਪਰਿਦੇਵ਼ੇਯ੍ਯੰ, ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯੰ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੰ, ਭੱਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯੰ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵ਼ੱਤੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਮਿੱਤਾਪਿ ਅੱਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿੱਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ’ਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵ਼ਤਿ, ਨ ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ । ਅਯੰ ਵ਼ੁੱਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ – ‘ਸੁਤਵ਼ਾ ਅਰਿਯਸਾਵ਼ਕੋ ਅਬ੍ਬੁਹਿ [ਅਬ੍ਬਹਿ (ਸੀ॰)] ਸਵ਼ਿਸੰ ਸੋਕਸਲ੍ਲੰ, ਯੇਨ ਵ਼ਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵ਼ਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅੱਤਾਨੰਯੇਵ਼ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ। ਅਸੋਕੋ ਵ਼ਿਸਲ੍ਲੋ ਅਰਿਯਸਾਵ਼ਕੋ ਅੱਤਾਨੰਯੇਵ਼ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤਿ’’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਸੁਤਵ਼ਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵ਼ਕਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੰ ਬ੍ਯਾਧੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਰਣਧਮ੍ਮੰ ਮੀਯਤਿ... ਖਯਧਮ੍ਮੰ ਖੀਯਤਿ... ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨੱਠੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵ਼ੇਕਸ੍ਸ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ਼ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੰ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ਼ ਖੋ ਪਨ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨੱਠੇ

ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਦੇਵੇਯ੍ਯਂ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ'ਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਬ੍ਬੁਹਿ ਸਵਿਸਂ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ, ਯੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ। ਅਸੋਕੋ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੀ'''ਤਿ।

''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ।

[ਜਾ॰ ੧.੫.੯੬ ਜਾਤਕੇਪਿ] ''ਨ ਸੋਚਨਾਯ ਪਰਿਦੇਵਨਾਯ,
ਅਤ੍ਥੋਧ ਲਬ੍ਭਾ [ਅਤ੍ਥੋ ਇਧ ਲਬ੍ਭਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰), ਅਤ੍ਥੋ ਇਧ ਲਬ੍ਭਾ (ਪੀ॰)] ਅਪਿ ਅਪ੍ਪਕੋਪਿ।
ਸੋਚਨ੍ਤਮੇਨਂ ਦੁਖਿਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ,
ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ॥

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਆਪਦਾਸੁ,
ਨ ਵੇਧਤੀ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯਞ੍ਞੂ।
ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਸ੍ਸ ਦੁਖਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ,
ਦਿਸ੍ਵਾ ਮੁਖਂ ਅਵਿਕਾਰਂ ਪੁਰਾਣਂ॥

''ਜਪ੍ਪੇਨ ਮਨ੍ਤੇਨ ਸੁਭਾਸਿਤੇਨ,
ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਪਵੇਣਿਯਾ ਵਾ।
ਯਥਾ ਯਥਾ ਯਤ੍ਥ [ਯਥਾ ਯਥਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ (ਕ॰)] ਲਭੇਥ ਅਤ੍ਥਂ,
ਤਥਾ ਤਥਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ॥

''ਸਚੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯੋ,
ਮਯਾਵ [ਮਯਾ ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਏਸ ਅਤ੍ਥੋ।
ਅਸੋਚਮਾਨੋ ਅਧਿਵਾਸਯੇਯ੍ਯ,
ਕਮ੍ਮਂ ਦਲ੍ਹਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਰੋਮਿ ਦਾਨੀ''ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੋਸਲਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ।

(ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਮਲ੍ਲਿਕਾ ਦੇਵੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਹੋਤਿ।) [( ) ਨਤ੍ਥਿ (ਸੀ॰)] ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਯੇਨ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਉਪਕਣ੍ਣਕੇ ਆਰੋਚੇਤਿ – ''ਮਲ੍ਲਿਕਾ ਦੇਵੀ, ਦੇਵ [ਦੇਵ ਦੇਵੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨੋ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਧੋਮੁਖੋ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨੋ ਨਿਸੀਦਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਰਾਜਾਨਂ ਪਸੇਨਦਿਂ ਕੋਸਲਂ ਦੁਕ੍ਖਿਂ ਦੁਮ੍ਮਨਂ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਧੋਮੁਖਂ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨਂ ਪਸੇਨਦਿਂ ਕੋਸਲਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? 'ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਜੀਰੀ'ਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਂ ਠਾਨਂ...ਪੇ॰... ਨ ਸੋਚਨਾਯ ਪਰਿਦੇਵਨਾਯ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮਂ ਦਲ੍ਹਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਰੋਮਿ ਦਾਨੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਾਰਦਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਦਾ ਦੇਵੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਹੋਤਿ ਪਿਯਾ ਮਨਾਪਾ। ਸੋ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਯ ਪਿਯਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਨੇਵ ਨ੍ਹਾਯਤਿ [ਨਹਾਯਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਨ ਵਿਲਿਮ੍ਪਤਿ ਨ ਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਯੋਜੇਤਿ – ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵਂ (ਕ॰)] ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰੇ ਅਜ੍ਝੋਮੁਚ੍ਛਿਤੋ। ਅਥ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਪਿਯਕਂ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖਂ [ਸੋਕਾਰਕ੍ਖਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ ਪਿਯਕ , ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰਂ ਆਯਸਾਯ ਤੇਲਦੋਣਿਯਾ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਆਯਸਾਯ ਦੋਣਿਯਾ ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਥ, ਯਥਾ ਮਯਂ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰਂ ਚਿਰਤਰਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਦੇਵਾ''ਤਿ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰਂ ਆਯਸਾਯ ਤੇਲਦੋਣਿਯਾ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਆਯਸਾਯ ਦੋਣਿਯਾ ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿ।

ਅਥ ਖੋ ਪਿਯਕਸ੍ਸ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਦਾ ਦੇਵੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਪਿਯਾ ਮਨਾਪਾ। ਸੋ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਯ ਪਿਯਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਨੇਵ ਨ੍ਹਾਯਤਿ ਨ ਵਿਲਿਮ੍ਪਤਿ ਨ ਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਯੋਜੇਤਿ – ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰੇ ਅਜ੍ਝੋਮੁਚ੍ਛਿਤੋ। ਕਂ [ਕਿਂ (ਕ॰)] ਨੁ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ, ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ!

ਅਥ ਖੋ ਪਿਯਕਸ੍ਸ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – 'ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ [ਵ੍ਯਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰, ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੦੭)] ਮੇਧਾਵੀ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ ਕਲ੍ਯਾਣਪਟਿਭਾਨੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ [ਬੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ (ਕ॰)] ਅਰਹਾ ਚ' [ਅਰਹਾ ਚਾ'ਤਿ (?)]। ਯਂਨੂਨ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਯੇਨ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮੁਣ੍ਡਂ ਰਾਜਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਯਂ ਖੋ, ਦੇਵ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – 'ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ ਕਲ੍ਯਾਣਪਟਿਭਾਨੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਅਰਹਾ ਚ' [ਅਰਹਾ ਚਾ'ਤਿ (?)]। ਯਦਿ ਪਨ ਦੇਵੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਦੇਵੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ ਪਿਯਕ , ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਪਟਿਵੇਦੇਹਿ। ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਮਾਦਿਸੋ ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਵਿਜਿਤੇ ਵਸਨ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵਿਦਿਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ! ''ਏਵਂ, ਦੇਵਾ''ਤਿ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਮਸ੍ਸ , ਭਨ੍ਤੇ, ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਦਾ ਦੇਵੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਪਿਯਾ ਮਨਾਪਾ। ਸੋ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਯ ਪਿਯਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਨੇਵ ਨ੍ਹਾਯਤਿ ਨ ਵਿਲਿਮ੍ਪਤਿ ਨ ਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਯੋਜੇਤਿ – ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰੇ

ਅਜ੍ਝੋਮੁਚ੍ਛਿਤੋ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ, ਪਿਯਕ, ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮੁਣ੍ਡਂ ਰਾਜਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਾਵਕਾਸੋ ਖੋ, ਦੇਵ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਨਾਰਦੇਨ। ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਦੇਵੋ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ ਪਿਯਕ, ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਯਾਨਾਨਿ ਯੋਜਾਪੇਹੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਦੇਵਾ''ਤਿ ਖੋ ਪਿਯਕੋ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੋ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਯਾਨਾਨਿ ਯੋਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮੁਣ੍ਡਂ ਰਾਜਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਦੇਵ, ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਭਦ੍ਰਾਨਿ ਯਾਨਾਨਿ। ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਦੇਵੋ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਭਦ੍ਰਂ ਯਾਨਂ [ਭਦ੍ਰਂ ਭਦ੍ਰਂ ਯਾਨਂ (ਸਜ੍ਝਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰), ਭਦ੍ਦਂ ਯਾਨਂ (ਪੀ॰)] ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਯਾਨੇਹਿ ਯੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੋ ਤੇਨ ਪਾਯਾਸਿ ਮਹਚ੍ਚਾ [ਮਹਚ੍ਚ (ਬਹੂਸੁ)] ਰਾਜਾਨੁਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਯਾਵਤਿਕਾ ਯਾਨਸ੍ਸ ਭੂਮਿ ਯਾਨੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਯਾਨਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਕੋਵ ਆਰਾਮਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡਂ ਰਾਜਾਨਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? 'ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਜੀਰੀ'ਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਂ ਠਾਨਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। 'ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਬ੍ਯਾਧੀਯੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਮਰਣਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਮੀਯੀ'ਤਿ... 'ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਖੀਯੀ'ਤਿ... 'ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਮਾ ਨਸ੍ਸੀ'ਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਂ ਠਾਨਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ , ਮਹਾਰਾਜ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵੇਕਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਦੇਵੇਯ੍ਯਂ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ'ਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮਹਾਰਾਜ – 'ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਵਿਸੇਨ ਸੋਕਸਲ੍ਲੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ'''।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਧੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਰਣਧਮ੍ਮਂ ਮੀਯਤਿ... ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਖੀਯਤਿ... ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵੇਕਸ੍ਸ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਦੇਵੇਯ੍ਯਂ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ'ਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮਹਾਰਾਜ – 'ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਵਿਸੇਨ ਸੋਕਸਲ੍ਲੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ'''।

''ਸੁਤਵਤੋ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵੇਕਸ੍ਸ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ ਜੀਰਤਿ।

ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਦੇਵੇਯ੍ਯਂ, ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ'ਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮਹਾਰਾਜ – 'ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਬ੍ਬੁਹਿ ਸਵਿਸਂ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ, ਯੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ। ਅਸੋਕੋ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤਿ'''।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਧੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਮਰਣਧਮ੍ਮਂ ਮੀਯਤਿ... ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਖੀਯਤਿ... ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵੇਕਸ੍ਸ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਂ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਦੇਵੇਯ੍ਯਂ, ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਚ੍ਛਾਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਯੇਪਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੂ'ਤਿ। ਸੋ ਨਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮੇ ਨਟ੍ਠੇ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮਹਾਰਾਜ – 'ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਬ੍ਬੁਹਿ ਸਵਿਸਂ ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ, ਯੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ। ਅਸੋਕੋ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤਿ '''।

''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪਞ੍ਚ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ''ਨ੍ਤਿ।

''ਨ ਸੋਚਨਾਯ ਪਰਿਦੇਵਨਾਯ,
ਅਤ੍ਥੋਧ ਲਬ੍ਭਾ ਅਪਿ ਅਪ੍ਪਕੋਪਿ।
ਸੋਚਨ੍ਤਮੇਨਂ ਦੁਖਿਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ,
ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ॥

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਆਪਦਾਸੁ,
ਨ ਵੇਧਤੀ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯਞ੍ਞੂ।
ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਸ੍ਸ ਦੁਖਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ,
ਦਿਸ੍ਵਾ ਮੁਖਂ ਅਵਿਕਾਰਂ ਪੁਰਾਣਂ॥

''ਜਪ੍ਪੇਨ ਮਨ੍ਤੇਨ ਸੁਭਾਸਿਤੇਨ,
ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਪਵੇਣਿਯਾ ਵਾ।
ਯਥਾ ਯਥਾ ਯਤ੍ਥ ਲਭੇਥ ਅਤ੍ਥਂ,
ਤਥਾ ਤਥਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ॥

''ਸਚੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯੋ,
ਮਯਾਵ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਏਸ ਅਤ੍ਥੋ।
ਅਸੋਚਮਾਨੋ ਅਧਿਵਾਸਯੇਯ੍ਯ,
ਕਮ੍ਮਂ ਦਲ਼੍ਹਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਰੋਮਿ ਦਾਨੀ''ਤਿ [ਜਾ॰ ੧ ਜਾਤਕੇਪਿ]॥

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਨਾਰਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨਾਮੋ [ਕੋ ਨੁ ਖੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ''ਤਿ? ''ਸੋਕਸਲ੍ਲਹਰਣੋ ਨਾਮ ਅਯੰ, ਮਹਾਰਾਜ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ''ਤਿ। ''ਤਗ੍ਘ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋਕਸਲ੍ਲਹਰਣੋ [ਤਗ੍ਘ ਭਨ੍ਤੇ ਸੋਕਸਲ੍ਲਹਰਣੋ, ਤਗ੍ਘ ਭਨ੍ਤੇ ਸੋਕਸਲ੍ਲਹਰਣੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]! ਇਮਞ੍ਹਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲੰ ਪਹੀਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਮੁਣ੍ਡੋ ਰਾਜਾ ਪਿਯਕੰ ਕੋਸਾਰਕ੍ਖੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ ਪਿਯਕ, ਭਦ੍ਦਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਰੀਰੰ ਝਾਪੇਥ; ਥੂਪਞ੍ਚਸ੍ਸਾ ਕਰੋਥ। ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਦਾਨਿ ਮਯੰ ਨ੍ਹਾਯਿਸ੍ਸਾਮ ਚੇਵ ਵਿਲਿਮ੍ਪਿਸ੍ਸਾਮ ਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਪਯੋਜੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਮੁਣ੍ਡਰਾਜਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਆਦਿਯੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਇਟ੍ਠਾ, ਮਨਾਪਦਾਯੀਭਿਸਨ੍ਦੰ।
ਸਮ੍ਪਦਾ ਚ ਧਨੰ ਠਾਨੰ, ਕੋਸਲੋ ਨਾਰਦੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕੰ

(੬) ੧. ਨੀਵਰਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਵਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਂ ਨੀਵਰਣਂ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਂ ਨੀਵਰਣਂ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ।

‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣੇ ਨੀਵਰਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਬਲਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਾਯ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿ [ਉਤ੍ਤਰਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਦੀ ਪਬ੍ਬਤੇਯ੍ਯਾ ਦੂਰਙ੍ਗਮਾ [ਦੂਰਗਮਾ (ਸੀ॰)] ਸੀਘਸੋਤਾ ਹਾਰਹਾਰਿਨੀ। ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਰਿਸੋ ਉਭਤੋ ਨਙ੍ਗਲਮੁਖਾਨਿ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੋ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਵਿਸਟੋ ਬ੍ਯਾਦਿਣ੍ਣੋ ਨੇਵ [ਨ ਚੇਵ (ਕ॰)] ਦੂਰਙ੍ਗਮੋ ਅਸ੍ਸ ਨ [ਨ ਚ (ਕ॰)] ਸੀਘਸੋਤੋ ਨ [ਨ ਚ (ਕ॰)] ਹਾਰਹਾਰੀ [ਹਾਰਹਾਰਿਣੀ (ਸੀ॰)]। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣੇ ਨੀਵਰਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਬਲਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਾਯ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣੇ ਨੀਵਰਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਬਲਵਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਦੀ ਪਬ੍ਬਤੇਯ੍ਯਾ ਦੂਰਙ੍ਗਮਾ ਸੀਘਸੋਤਾ ਹਾਰਹਾਰਿਨੀ। ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਰਿਸੋ ਉਭਤੋ ਨਙ੍ਗਲਮੁਖਾਨਿ ਪਿਦਹੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੋ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਵਿਸਟੋ ਅਬ੍ਯਾਦਿਣ੍ਣੋ ਦੂਰਙ੍ਗਮੋ ਚੇਵ ਅਸ੍ਸ ਸੀਘਸੋਤੋ ਚ ਹਾਰਹਾਰੀ ਚ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣੇ ਨੀਵਰਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਬਲਵਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਕੁਸਲਰਾਸਿਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨. ‘‘ਅਕੁਸਲਰਾਸੀਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ [ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ (ਸੀ॰)] ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ [ਹ੍ਯਂ (ਸੀ॰), ਚਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਸ੍ਵਾਯਂ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ। ਅਕੁਸਲਰਾਸੀਤਿ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੇ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ । ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ; ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ; ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ ਅਮਾਯਾਵੀ; ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗਾਨੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਮਯਾ ਪਧਾਨਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ ਜਰਾਯਾਭਿਭੂਤੋ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਅਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬ੍ਯਾਧਿਤੋ ਹੋਤਿ ਬ੍ਯਾਧਿਨਾਭਿਭੂਤੋ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਅਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ ਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸਂ ਦੁਲ੍ਲਭਪਿਣ੍ਡਂ, ਨ ਸੁਕਰਂ ਉਞ੍ਛੇਨ ਪਗ੍ਗਹੇਨ ਯਾਪੇਤੁਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਅਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਯਂ ਹੋਤਿ ਅਟਵਿਸਙ੍ਕੋਪੋ, ਚਕ੍ਕਸਮਾਰੂਲ੍ਹਾ ਜਾਨਪਦਾ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਨ੍ਨੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਕ੍ਕੋਸਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਭਾਸਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਨਪ੍ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਸਮਯਾ ਪਧਾਨਾਯਾਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯਾ ਪਧਾਨਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਹਰੋ ਹੋਤਿ ਯੁਵਾ ਸੁਸੁ ਕਾਲ਼ਕੇਸੋ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ, ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਭਿਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ ਸੁਸਸ੍ਸਂ ਸੁਲਭਪਿਣ੍ਡਂ, ਸੁਕਰਂ ਉਞ੍ਛੇਨ ਪਗ੍ਗਹੇਨ ਯਾਪੇਤੁਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨੋ ਅਵਿਵਦਮਾਨੋ ਏਕੁਦ੍ਦੇਸੋ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗੇ ਨ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਕ੍ਕੋਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਭਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵੋ [ਭੀਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਸਮਯੋ ਪਧਾਨਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮਯਾ ਪਧਾਨਾਯਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਾਤਾਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਉਭੋ ਮਾਤਾਪੁਤ੍ਤਾ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਂ ਉਪਗਮਿਂਸੁ [ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ (ਕ॰)] – ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਚ। ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਮਾਤਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮਾ ਅਹੋਸਿ; ਪੁਤ੍ਤੋਪਿ ਮਾਤਰਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਸਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਾ ਸਂਸਗ੍ਗੋ ਅਹੋਸਿ। ਸਂਸਗ੍ਗੇ ਸਤਿ ਵਿਸ੍ਸਾਸੋ ਅਹੋਸਿ। ਵਿਸ੍ਸਾਸੇ ਸਤਿ ਓਤਾਰੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇ ਓਤਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਅਨਾਵਿਕਤ੍ਵਾ ਮੇਥੁਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸੇਵਿਂਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਉਭੋ ਮਾਤਾਪੁਤ੍ਤਾ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਂ ਉਪਗਮਿਂਸੁ – ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਚ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮਾ ਅਹੇਸੁਂ, ਮਾਤਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮਾ ਅਹੋਸਿ, ਪੁਤ੍ਤੋਪਿ ਮਾਤਰਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਸਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨਾ ਸਂਸਗ੍ਗੋ ਅਹੋਸਿ, ਸਂਸਗ੍ਗੇ ਸਤਿ ਵਿਸ੍ਸਾਸੋ ਅਹੋਸਿ, ਵਿਸ੍ਸਾਸੇ ਸਤਿ ਓਤਾਰੋ ਅਹੋਸਿ, ਤੇ ਓਤਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਅਨਾਵਿਕਤ੍ਵਾ ਮੇਥੁਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸੇਵਿਂਸੂ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਮਞ੍ਞਤਿ – ‘ਨ ਮਾਤਾ ਪੁਤ੍ਤੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਪਨ ਮਾਤਰੀ’ਤਿ? ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਵਂ [ਯਂ ਏਵਂ (ਸੀ॰)] ਰਜਨੀਯਂ ਏਵਂ ਕਮਨੀਯਂ ਏਵਂ ਮਦਨੀਯਂ ਏਵਂ ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ ਏਵਂ ਮੁਚ੍ਛਨੀਯਂ ਏਵਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰੂਪਂ। ਇਤ੍ਥਿਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਰਤ੍ਤਾ ਗਿਦ੍ਧਾ ਗਥਿਤਾ [ਗਧਿਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨਾ [ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ (ਬਹੂਸੁ)]। ਤੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸੋਚਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਰੂਪਵਸਾਨੁਗਾ।

‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਸਦ੍ਦਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਏਕਗਨ੍ਧਮ੍ਪਿ... ਏਕਰਸਮ੍ਪਿ... ਏਕਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਵਂ ਰਜਨੀਯਂ ਏਵਂ ਕਮਨੀਯਂ ਏਵਂ ਮਦਨੀਯਂ ਏਵਂ ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ ਏਵਂ ਮੁਚ੍ਛਨੀਯਂ ਏਵਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ । ਇਤ੍ਥਿਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਰਤ੍ਤਾ ਗਿਦ੍ਧਾ ਗਥਿਤਾ ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨਾ। ਤੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸੋਚਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਸਾਨੁਗਾ।

‘‘ਇਤ੍ਥੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਪਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਠਿਤਾਪਿ...ਪੇ॰... ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਪਿ... ਸਯਾਨਾਪਿ... ਹਸਨ੍ਤੀਪਿ... ਭਣਨ੍ਤੀਪਿ... ਗਾਯਨ੍ਤੀਪਿ... ਰੋਦਨ੍ਤੀਪਿ... ਉਗ੍ਘਾਤਿਤਾਪਿ [ਉਗ੍ਘਾਨਿਤਾਪਿ (ਸੀ॰)] ... ਮਤਾਪਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਨ੍ਤਪਾਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸਾ’ਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਂਯੇਵ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਨ੍ਤਪਾਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਲ੍ਲਪੇ ਅਸਿਹਤ੍ਥੇਨ, ਪਿਸਾਚੇਨਾਪਿ ਸਲ੍ਲਪੇ।
ਆਸੀਵਿਸਮ੍ਪਿ ਆਸੀਦੇ [ਆਸਦ੍ਦੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਯੇਨ ਦਟ੍ਠੋ ਨ ਜੀਵਤਿ॥

‘‘ਨਤ੍ਵੇਵ ਏਕੋ ਏਕਾਯ, ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਲ੍ਲਪੇ।
ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਂ ਤਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਪੇਕ੍ਖਿਤੇਨ ਸਿਤੇਨ ਚ [ਮ੍ਹਿਤੇਨ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]॥

‘‘ਅਥੋਪਿ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥੇਨ, ਮਞ੍ਜੁਨਾ ਭਣਿਤੇਨ ਚ।
ਨੇਸੋ ਜਨੋ ਸ੍ਵਾਸੀਸਦੋ, ਅਪਿ ਉਗ੍ਘਾਤਿਤੋ ਮਤੋ॥

‘‘ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਏਤੇ, ਇਤ੍ਥਿਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਦਿਸ੍ਸਰੇ।
ਰੂਪਾ ਸਦ੍ਦਾ ਰਸਾ ਗਨ੍ਧਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਚ ਮਨੋਰਮਾ॥

‘‘ਤੇਸਂ ਕਾਮੋਘਵੂਲ੍ਹਾਨਂ, ਕਾਮੇ ਅਪਰਿਜਾਨਤਂ।
ਕਾਲਂ ਗਤਿ [ਗਤਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭਵਾਭਵਂ, ਸਂਸਾਰਸ੍ਮਿਂ ਪੁਰਕ੍ਖਤਾ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਕਾਮੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਚਰਨ੍ਤਿ ਅਕੁਤੋਭਯਾ।
ਤੇ ਵੇ ਪਾਰਙ੍ਗਤਾ ਲੋਕੇ, ਯੇ ਪਤ੍ਤਾ ਆਸਵਕ੍ਖਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਉਪਜ੍ਝਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੬. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਸਕੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਕਂ ਉਪਜ੍ਝਾਯਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਤਰਹਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਚੇਵ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾ ਚ ਮੇ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮਂ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਮਾਹ – ‘ਏਤਰਹਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਚੇਵ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾ ਚ ਮਂ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮੇ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ, ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ, ਯਂ ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਚੇਵ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਦਿਸਾ ਚਸ੍ਸ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ, ਹੋਤਿ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤਾ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ

ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ৱা ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ৱিਹਾਸਿ। ‘‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ৱੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’’ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਸਕੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ৱা ਸਕਂ ਉਪਜ੍ਝਾਯਂ ਏਤਦৱোਚ – ‘‘ਏਤਰਹਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਚੇৱ [ਨ ਤ੍ৱেৱ (ਸੀ॰)] ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾ ਚ ਮੇ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮਂ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ৱিਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਂ ਸਦ੍ਧਿৱিਹਾਰਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਭਗৱা ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ৱা ਭਗৱਨ੍ਤਂ ਅਭিৱাদੇਤ੍ৱা ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗৱਨ੍ਤਂ ਏਤਦৱোਚ – ‘‘ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏৱਮਾਹ – ‘ਏਤਰਹਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਚੇৱ ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾ ਚ ਮੇ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮਂ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ৱিਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਏৱਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ৱਾਰਸ੍ਸ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ৱিਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾৱਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ৱিਹਰਤੋ, ਯਂ ਨ ਚੇৱ ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਦਿਸਾ ਚਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤਂ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ৱিਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ৱো, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਏৱং ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ৱਾਰਾ ਭৱਿਸ੍ਸਾਮ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ, ৱিਪਸ੍ਸਕਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾৱਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ৱিਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏৱਞ੍ਹਿ ৱো, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਭਿਣ੍ਹਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਠਾਨਾਨਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ‘ਜਰਾਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਜਰਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা। ‘ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা। ‘ਮਰਣਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা। ‘ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਮੇ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾৱো ৱিਨਾਭਾৱো’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা। ‘ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋਮ੍ਹਿ, ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣੋ। ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ৱা ਪਾਪਕਂ ৱা – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭৱਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਅਤ੍ਥৱਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ‘ਜਰਾਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਜਰਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਯੋਬ੍ਬਨੇ ਯੋਬ੍ਬਨਮਦੋ, ਯੇਨ ਮਦੇਨ ਮਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ৱਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਤੋ ਯੋ ਯੋਬ੍ਬਨੇ ਯੋਬ੍ਬਨਮਦੋ ਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ৱা ਪਹੀਯਤਿ ਤਨੁ ৱা ਪਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਅਤ੍ਥৱਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ‘ਜਰਾਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਜਰਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖৱে, ਅਤ੍ਥৱਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ‘ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤੋ’ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ৱা ਪੁਰਿਸੇਨ ৱা ਗਹਟ੍ਠੇਨ ৱা ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ৱা? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖৱে, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰੋਗ੍ਯੇ ਆਰੋਗ੍ਯਮਦੋ, ਯੇਨ ਮਦੇਨ ਮਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ৱਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚৱেਕ੍ਖਤੋ ਯੋ ਆਰੋਗ੍ਯੇ

ਆਰੋਗ੍ਯਮਦੋ ਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਹੀਯਤਿ ਤਨੁ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤੋ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਮਰਣਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤੋ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜੀਵਿਤੇ ਜੀਵਿਤਮਦੋ, ਯੇਨ ਮਦੇਨ ਮਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਯੋ ਜੀਵਿਤੇ ਜੀਵਿਤਮਦੋ ਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਹੀਯਤਿ ਤਨੁ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਮਰਣਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ, ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤੋ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਮੇ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯੇਸੁ ਮਨਾਪੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਯੇਨ ਰਾਗੇਨ ਰਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਯੋ ਪਿਯੇਸੁ ਮਨਾਪੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਹੀਯਤਿ ਤਨੁ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਮੇ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋਮ੍ਹਿ, ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣੋ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹੀਯਤਿ ਤਨੁ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋਮ੍ਹਿ, ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣੋ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਵਾ।

''ਸ ਖੋ [ਸਚੇ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਅਹਞ੍ਞੇਵੇਕੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ [ਅਹਞ੍ਞੇਵੇਕੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੋਮ੍ਹਿ (ਕ॰)] ਜਰਂ ਅਨਤੀਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਜਰਂ ਅਨਤੀਤਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ ਭਾਵਯਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਅਹਞ੍ਞੇਵੇਕੋ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋ ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ ਭਾਵਯਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਅਹਞ੍ਞੇਵੇਕੋ ਮਰਣਧਮ੍ਮੋ ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ ਭਾਵਯਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤਿ।

“ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਮਯ੍ਹੇਵੇਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ ਭਾਵਯਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਾ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤਿ।

“ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਞ੍ਞੇਵੇਕੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣੋ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਕਲਜਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ; ਅਥ ਖੋ ਯਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਗਤਿ ਗਤਿ ਚੁਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਕਲਜਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ ਭਾਵਯਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਾ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

“ਬਜਾਧਿਧਮ੍ਮਾ ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ, ਅਥੋ ਮਰਣਧਮ੍ਮਿਨੋ।
ਯਥਾ ਧਮ੍ਮਾ ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾ [ਸਨ੍ਤਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰)], ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ॥

“ਅਹਞ੍ਚੇ ਤਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਾਣਿਸੁ।
ਨ ਮੇਤਂ ਪਤਿਰੂਪਸ੍ਸ, ਮਮ ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਨੋ॥

“ਸੋਹਂ ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ, ਞਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੂਪਧਿਂ।
ਆਰੋਗਜੇ ਯੋਬ੍ਬਨਸ੍ਮਿਞ੍ਚ, ਜੀਵਿਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਯੇ ਮਦਾ॥

“ਸਬ੍ਬੇ ਮਦੇ ਅਭਿਭੋਸ੍ਮਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਦਟ੍ਠੁ ਖੇਮਤੋ [ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਦਟ੍ਠੁ ਖੇਮਤਂ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯) ਉਭਯਤ੍ਥਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਮੇਤਿ]।
ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਹੁ ਉਸ੍ਸਾਹੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਭਿਪਸ੍ਸਤੋ॥

“ਨਾਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਏਤਰਹਿ, ਕਾਮਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁਂ।
ਅਨਿਵਤ੍ਤਿ [ਅਨਿਵਤ੍ਤੀ (?)] ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਮਹਾਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ ਸਜ੍ਜਾਨਿ ਧਨੂਨਿ ਆਦਾਯ ਕੁਕ੍ਕੁਰਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤਾ ਮਹਾਵਨੇ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਮਾਨਾ ਅਨੁਵਿਚਰਮਾਨਾ ਅਦ੍ਦਸੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ; ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਸਜ੍ਜਾਨਿ ਧਨੂਨਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕੁਕ੍ਕੁਰਸਙ੍ਘਂ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਉਯਜੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਮਹਾਨਾਮੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਮਹਾਵਨੇ ਜਙ੍ਘਾਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਮਾਨੋ ਅਦ੍ਦਸ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੇ ਪਞ੍ਜਲਿਕੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤੇ; ਦਿਸ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ – 'ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਜ੍ਜੀ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਜ੍ਜੀ'''ਤਿ!

''ਕਿਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਵਂ ਵਦੇਸਿ – 'ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਜ੍ਜੀ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਜ੍ਜੀ'''ਤਿ? ''ਇਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ ਚਣ੍ਡਾ ਫਰੁਸਾ ਅਪਾਨੁਭਾ [ਅਪਜਹਾਤਿ (ਸੀ॰), ਅਪਾਟੁਭਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਪਜਹਾ (ਪੀ॰), ਅਪਾਨੁਤਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ)]। ਯਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ ਕੁਲੇਸੁ ਪਹੇਣਕਾਨਿ [ਪਹੀਨਕਾਨਿ (ਸੀ॰), ਪਹੀਣਕਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਉਚ੍ਛੂਤਿ ਵਾ ਬਦਰਾਤਿ ਵਾ ਪੂਵਾਤਿ ਵਾ ਮੋਦਕਾਤਿ ਵਾ ਸਂਕੁਲਿਕਾਤਿ ਵਾ [ਸਕ੍ਖਲਿਕਾਤਿ ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਤਾਨਿ ਵਿਲੁਮ੍ਪਿਤ੍ਵਾ ਵਿਲੁਮ੍ਪਿਤ੍ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ; ਕੁਲਿਤ੍ਥੀਨਮ੍ਪਿ ਕੁਲਕੁਮਾਰੀਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਛਾਲਿਯਂ ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਦਾਨਿਮੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਯਦਿ ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਰਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਪੇਤ੍ਤਨਿਕਸ੍ਸ [ਮੁਦ੍ਧਾਭਿਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੩੫, ੧੩੬ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਯਦਿ ਵਾ ਸੇਨਾਯ ਸੇਨਾਪਤਿਕਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਗਾਮਗਾਮਣਿਕਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਪੂਗਗਾਮਣਿਕਸ੍ਸ, ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੁਲੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਾਧਿਪਚ੍ਚਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ । ਤਮੇਨਂ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ – 'ਚਿਰਂ ਜੀਵ, ਦੀਘਮਾਯੁਂ ਪਾਲੇਹੀ'ਤਿ। ਮਾਤਾਪਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸੇ [... ਸਾਮਨ੍ਤਸਂਵੋਹਾਰੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਾ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ – 'ਚਿਰਂ ਜੀਵ, ਦੀਘਮਾਯੁਂ ਪਾਲੇਹੀ'ਤਿ। ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਖੇਤ੍ਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਾਮਨ੍ਤਸਬ੍ਯੋਹਾਰੇ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਖੇਤ੍ਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਾਮਨ੍ਤਸਬ੍ਯੋਹਾਰਾ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ – 'ਚਿਰਂ ਜੀਵ, ਦੀਘਮਾਯੁਂ ਪਾਲੇਹੀ'ਤਿ। ਖੇਤ੍ਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਾਮਨ੍ਤਸਬ੍ਯੋਹਾਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਯਾਵਤਾ ਬਲਿਪਟਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਦੇਵਤਾ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਬਲਿਪਟਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਦੇਵਤਾ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ – 'ਚਿਰਂ ਜੀਵ, ਦੀਘਮਾਯੁਂ ਪਾਲੇਹੀ'ਤਿ। ਦੇਵਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤੇਹਿ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧੇਹਿ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁੰ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਕਲਜਾਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ – ‘ਚਿਰੰ ਜੀਵ, ਦੀਘਮਾਯੁੰ ਪਾਲੇਹੀ’ਤਿ। ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ , ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

“ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਯਦਿ ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਰਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਪੇਤ੍ਤਨਿਕਸ੍ਸ , ਯਦਿ ਵਾ ਸੇਨਾਯ ਸੇਨਾਪਤਿਕਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਗਾਮਗਾਮਣਿਕਸ੍ਸ, ਯਦਿ ਵਾ ਪੂਗਗਾਮਣਿਕਸ੍ਸ, ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੁਲੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਾਧਿਪਚ੍ਚੰ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ।

“ਮਾਤਾਪਿਤੁਕਿਚ੍ਚਕਰੋ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਹਿਤੋ ਸਦਾ।
ਅਨ੍ਤੋਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਜੀਵਿਨੋ॥

“ਉਭਿਨ੍ਨਞ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ।
ਞਾਤੀਨੰ ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਾਨੰ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਜੀਵਤੰ [ਜੀਵਿਨੰ (ਸੀ॰), ਜੀਵਿਤੰ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]॥

“ਸਮਣਾਨੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ, ਦੇਵਤਾਨਞ੍ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਘਰਮਾਵਸੰ॥

“ਸੋ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ ਕਲਜਾਣੰ, ਪੁਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ ਪਸੰਸਿਯੋ।
ਇਧੇਵ ਨੰ ਪਸੰਸਨ੍ਤਿ, ਪੇਚ੍ਚ ਸਗ੍ਗੇ ਪਮੋਦਤੀ’’ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੯. “ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਦੁਲ੍ਲਭੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਨਿਪੁਣੋ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ , ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵਿਨਯਧਰੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦. “ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਦੁਲ੍ਲਭੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸੁਵਚੋ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਾਹੀ , ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵਿਨਯਧਰੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਨੀਵਰਣਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਆਵਰਣੰ ਰਾਸਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ, ਸਮਯੰ ਮਾਤੁਪੁਤ੍ਤਿਕਾ।
ਉਪਜ੍ਝਾ ਠਾਨਾ ਲਿਚ੍ਛਵਿ, ਕੁਮਾਰਾ ਅਪਰਾ ਦੁਵੇਤਿ॥

(७) २. ਸਞ੍ਞਾਵਗ੍ਗੋ

१. ਪਠਮਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

६१. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ [ਅਨਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞਾ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੨੧-੧੨੨, ੩੦੩-੩੦੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

२. ਦੁਤਿਯਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

६२. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

३. ਪਠਮਵਡ੍ਢਿਸੁਤ੍ਤਂ

६३. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ। ਕਤਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ – ਇਮਾਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਚ ਯੋ ਪਵਡ੍ਢਤਿ [ਯੋਧ ਵਡ੍ਢਤਿ (ਸੀ॰)],
ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਾਗੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚੂਭਯਂ।
ਸੋ ਤਾਦਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ,
ਆਦੀਯਤੀ ਸਾਰਮਿਧੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ''ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

४. ਦੁਤਿਯਵਡ੍ਢਿਸੁਤ੍ਤਂ

६४. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ। ਕਤਮਾਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ – ਇਮਾਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯਿਨੀ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਚ ਯਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ [ਯਾਧ ਵਡ੍ਢਤਿ (ਸੀ॰)],
ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਾਗੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚੂਭਯਂ।
ਸਾ ਤਾਦਿਸੀ ਸੀਲਵਤੀ ਉਪਾਸਿਕਾ,
ਆਦੀਯਤੀ ਸਾਰਮਿਧੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਾਕਚ੍ਛਸੁਤ੍ਤਂ

੬੫. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੬੪] ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਕਚ੍ਛੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਕਚ੍ਛੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੬੪] ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਜੀਵੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਕਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਕਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਕਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਕਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਕਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਜੀਵੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭. ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ [ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ (ਕ॰)] ਭਾਵੇਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ [ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ (ਕ॰)] ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ... ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਞੇਵ ਪਞ੍ਚਮਿਂ [ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀਯੇਵ ਪਞ੍ਚਮੀ (ਸੀ॰)]। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ''ਪੁਬ੍ਬੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਬਹੁਲੀਕਾਸਿਂ [ਬਹੁਲਿਮਕਾਸਿਂ (ਕ॰), ਬਹੁਲਮਕਾਸਿਂ (ਕ॰)]। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਸਿਂ , ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਞੇਵ ਪਞ੍ਚਮਿਂ। ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਪਞ੍ਚਮਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਸਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਿਂ – 'ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ।

‘‘ਸੋ ਸਚੇ ਆਕಙ੍ਖਿਂ...ਪੇ॰... ‘ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂ ਸਤਿ ਸਤਿ ਆਯਤਨੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞੀ [ਅਨਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞੀ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੨੧-੧੨੨, ੩੦੩-੩੦੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ , ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਞ੍ਞਾਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਦ੍ਵੇ ਵਡ੍ਢੀ ਚ, ਸਾਕਚ੍ਛੇਨ ਚ ਸਾਜੀਵਂ।
ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਚਾਸਵਕ੍ਖਯਾਤਿ॥

(੮) ੩. ਯੋਧਾਜੀਵਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੭੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ।

‘‘ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ [ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਇਤਿਪਿ, ਸੰਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ [ਸੰਕਿਣ੍ਣਪਰਿਕ੍ਖੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਇਤਿਪਿ, ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਇਤਿਪਿ, ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਇਤਿਪਿ’’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੰਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੋਨੋਭਵਿਕੋ [ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਜਾਤਿਸੰਸਾਰੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵੰਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੰਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵੰਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੭੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸੰਸਾ ਚ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ

ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਇਤਿਪਿ, ਸਂਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਇਤਿਪਿ, ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਇਤਿਪਿ'''।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਲਿਘੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਂਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੋਨੋਭਵਿਕੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਂਕਿਣ੍ਣਪਰਿਖੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਬ੍ਬੂਲ੍ਹੇਸਿਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੋ ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਜੋ ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੭੩. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ, ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ। ਸੋ ਤਾਯ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ'''।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਧਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ'''।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੇਨ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਜ੍ਝਾਯਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ'''।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਤਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ –

‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’’’।

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ। ਸੋ ਤਾਯ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਸਿਤੋ ਮਯਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਸਜ੍ਝਾਯਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ [ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ , ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੭੪. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ; ਉਤ੍ਤਰਿ [ਉਤ੍ਤਰਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਜ੍ਝਾਯਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ’’’।

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ; ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਸਿਤੋ ਮਯਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਸਜ੍ਝਾਯਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰੀ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ, ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਯੋਧਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਂ

੭੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਰਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ [ਏਵਰੂਪੋ (ਸੀ॰) ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੩], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ [ਏਕਚ੍ਚੋ (ਸੀ॰)] ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਧਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਉਸ੍ਸਾਰਣਞ੍ਞੇਵ [ਉਸ੍ਸਾਦਨਂਯੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਪਹਾਰੇ ਹਞ੍ਞਤਿ [ਆਹਞ੍ਞਤਿ (ਸੀ॰)] ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ, ਸਹਤਿ ਸਮ੍ਪਹਾਰਂ। ਸੋ ਤਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਅਭਿਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ । ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ [ਸਨ੍ਤਾਨੇਤੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਿਮਸ੍ਸ ਰਜਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਣਾਤਿ – 'ਅਮੁਕਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਰਜਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਰਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਧਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਿਮਸ੍ਸ ਧਜਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਸੁਣਾਤਿ – 'ਅਮੁਕਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ'ਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਾਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਕੁਮਾਰਿਂ ਵਾ ਅਭਿਰੂਪਂ

ਦਸ੍ਸਨੀਯਂ ਪਾਸਾਦਿਕਂ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ। ਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲਜਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਧਜਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਧਜਗ੍ਗਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਉਸ੍ਸਾਰਣਞ੍ਞੇਵ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲਜਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਿਮਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਰਣਾਯ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤਂ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤਂ ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਊਹਸਤਿ [ਉਹਸਤਿ (ਕ॰), ਓਹਸਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੬] ਉਲ੍ਲਪਤਿ ਉਜ੍ਜਗ੍ਘਤਿ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡੇਤਿ। ਸੋ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਊਹਸਿਯਮਾਨੋ ਉਲ੍ਲਪਿਯਮਾਨੋ ਉਜ੍ਜਗ੍ਘਿਯਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡਿਯਮਾਨੋ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ। ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲਜਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਰਣਾਯ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਉਸ੍ਸਾਰਣਞ੍ਞੇਵ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਪਹਾਰੇ ਹਞ੍ਞਤਿ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਿਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਹਾਰਸ੍ਮਿਂ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤਂ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤਂ ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨਿਸੀਦਤਿ ਅਭਿਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ। ਸੋ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਅਭਿਨਿਸੀਦਿਯਮਾਨੋ ਅਭਿਨਿਪਜ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਯਮਾਨੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਜਂ ਅਨਾਵਿਕਤ੍ਵਾ ਮੇਥੁਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸੇਵਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਹਾਰਸ੍ਮਿਂ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਪਹਾਰੇ ਹਞ੍ਞਤਿ ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ, ਸਹਤਿ ਸਮ੍ਪਹਾਰਂ, ਸੋ ਤਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਅਭਿਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ । ਕਿਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯਸ੍ਮਿਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤਂ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤਂ ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨਿਸੀਦਤਿ ਅਭਿਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ। ਸੋ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਅਭਿਨਿਸੀਦਿਯਮਾਨੋ ਅਭਿਨਿਪਜ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਯਮਾਨੋ ਵਿਨਿਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਵਿਨਿਮੋਚੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਕਨ੍ਦਰਂ ਗਿਰਿਗੁਹਂ ਸੁਸਾਨਂ ਵਨਪਤ੍ਥਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜਂ।

''ਸੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ । ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ;

ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਂ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਯ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕਥਂਕਥੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਇਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯਸ੍ਮਿਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਹਤਿ ਰਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਧਜਗ੍ਗਂ, ਸਹਤਿ ਉਸ੍ਸਾਰਣਂ, ਸਹਤਿ ਸਮ੍ਪਹਾਰਂ, ਸੋ ਤਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਅਭਿਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੂ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਯੋਧਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਂ

੭੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ [ਉਪਲਿਖਨ੍ਤਿ (ਕ॰)], ਤਮੇਨਂ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾਨਂ ਨੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਨੀਯਮਾਨੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾਵ ਞਾਤਕੇ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾਨਂ ਨੇਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਞਾਤਕਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਚਰਿਯਮਾਨੋ ਤੇਨੇਵ ਆਬਾਧੇਨ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ । ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾਨੰ ਨੇਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਞਾਤਕਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਚਰਿਯਮਾਨੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਅਭਿਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ।

‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਮੇਵ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਸੰਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੰ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥੰ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤੰ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਮਾਤੁਗਾਮੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥੰ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤੰ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨੁਦ੍ਧੰਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧੰਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਿਕ੍ਖੰ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯੰ ਅਨਾਵਿਕਤ੍ਵਾ ਮੇਥੁਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਸੇਵਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਹਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਮੇਵ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਸੰਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੰ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥੰ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤੰ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਮਾਤੁਗਾਮੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥੰ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤੰ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨੁਦ੍ਧੰਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧੰਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ ਚੇਤਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਆਰਾਮੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯੰ – ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋਮ੍ਹਿ [ਰਾਗਾਯਿਤੋਮ੍ਹਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ)], ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪਰੇਤੋ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ; ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯੰ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਆਰਾਮੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾਵ ਆਰਾਮੰ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯੰ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾਨੰ ਨੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਨੀਯਮਾਨੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾਵ ਞਾਤਕੇ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਮੇਵ ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ

ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ ਚੇਤਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਆਰਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਂ – ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋਮ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪਰੇਤੋ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ; ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਆਰਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਤਿ – 'ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋਮ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪਰੇਤੋ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ; ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ , ਆਵੁਸੋ, ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ [ਬਹੂਪਾਯਾਸਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੬੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪], ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਮਂਸਪੇਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਤਿਣੁਕ੍ਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਸੁਪਿਨਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਯਾਚਿਤਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਰੁਕ੍ਖਫਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਸਿਸੂਨੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਸਤ੍ਤਿਸੂਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਸਪ੍ਪਸਿਰੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਭਿਰਮਤਾਯਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇ; ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਏਵਂ ਓਵਦਿਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸਿਯਮਾਨੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ ਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ; ਅਥ ਖੋ ਨੇਵਾਹਂ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ, ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ। ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਧਾਜੀਵੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕਲਾਪਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯੂਲ੍ਹਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਂ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾਨਂ ਨੇਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਞਾਤਕਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਚਰਿਯਮਾਨੋ ਤੇਨੇਵ ਆਬਾਧੇਨ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਮੇਵ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ ਚੇਤਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਆਰਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਂ – ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋਮ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪਰੇਤੋ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ; ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਆਰਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਤਿ – 'ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋਮ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਪਰੇਤੋ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ; ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ – ‘ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵ◌ੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵ◌ੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਮੰਸਪੇਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ...ਪੇ॰... ਤਿਣੁਕ੍ਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਸੁਪਿਨਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਯਾਚਿਤਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਰੁਕ੍ਖਫਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਅਸਿਸੂਨੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਸਤ੍ਤਿਸੂਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ... ਸਪ੍ਪਸਿਰੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵ◌ੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਅਭਿਰਮਤਾਯਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇ; ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯੰ ਆਵ◌ਿਕਤ੍ਵ◌ਾ ਸਿਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਏਵ◌ੰ ਓਵਦਿਯਮਾਨੋ ਏਵ◌ੰ ਅਨੁਸਾਸਿਯਮਾਨੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਉਸ੍ਸਹਿਸ੍ਸਾਮਿ , ਆਵ◌ੁਸੋ, ਵ◌ਾਯਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਅਭਿਰਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਆਵ◌ੁਸੋ! ਨ ਦਾਨਾਹੰ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯੰ ਆਵ◌ਿਕਤ੍ਵ◌ਾ ਸਿਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਯੋਧਾਜੀਵ◌ੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਉਸ੍ਸਹਤਿ ਵ◌ਾਯਮਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤੰ ਵ◌ਾਯਮਨ੍ਤੰ ਪਰੇ ਉਪਲਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਅਪਨੇਨ੍ਤਿ; ਅਪਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਞਾਤਕਾਨੰ ਨੇਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਞਾਤਕਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਚਰਿਯਮਾਨੋ ਵ◌ੁਟ੍ਠਾਤਿ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ; ਤਥੂਪਮਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਇਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਯੋਧਾਜੀਵ◌ੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਾਮੰ ਵ◌ਾ ਨਿਗਮੰ ਵ◌ਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵ◌ਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵ◌ਾਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਮੇਵ ਗਾਮੰ ਵ◌ਾ ਨਿਗਮੰ ਵ◌ਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵ◌ਿਸਤਿ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵ◌ਾਚਾਯ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸੰਵ◌ੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵ◌ਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵ◌ੁਤੰ ਵ◌ਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵ◌ੇਯ੍ਯੁੰ, ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ; ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵ◌ਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵ◌ਾ ... ਜਿਵ◌੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵ◌ਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵ◌ਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵ◌ਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵ◌ੁਤੰ ਵ◌ਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵ◌ੇਯ੍ਯੁੰ, ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ; ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵ◌ਿਵ◌ਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਸੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵ◌ਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵ◌ਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵ◌ਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ। ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝੰ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ...ਪੇ॰... ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਵ◌ਿਵ◌ਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ◌ਿਹਰਤਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵ◌ੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵ◌ਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵ◌ਾਨੰ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਯੋਧਾਜੀਵ◌ੋ ਅਸਿਚਮ੍ਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਧਨੁਕਲਾਪੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਯੂਲ੍ਹੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਓਤਰਤਿ, ਸੋ ਤੰ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਅਭਿਵ◌ਿਜਿਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਇਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਦਾਮਿ।

ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚ ਯੋਧਾਜੀਵੂਪਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੂ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਅਨਾਗਤਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੭. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ [ਆਰਞ੍ਞਕੇਨ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅ॰ ਨਿ॰ ਪ.੧੮੧; ਪਰਿ॰ ੪੪੩)] ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਏਕਕੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਏਕਕਂ ਖੋ ਪਨ ਮਂ [ਏਕਕਂ ਖੋ ਪਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਹਿ ਵਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਵਿਚ੍ਛਿਕੋ [ਵਿਚ੍ਛਿਕਾ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਸਤਪਦੀ ਵਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ, ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਏਕਕੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਏਕਕੋ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਉਪਕ੍ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਂ ਵਾ ਭੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸੇਮ੍ਹਂ ਵਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸਤ੍ਥਕਾ ਵਾ ਮੇ ਵਾਤਾ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ, ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਏਕਕੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਏਕਕੋ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਾਲ਼ੇਹਿ ਸਮਾਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਸੀਹੇਨ ਵਾ ਬ੍ਯਗ੍ਘੇਨ ਵਾ ਦੀਪਿਨਾ ਵਾ ਅਚ੍ਛੇਨ ਵਾ ਤਰਚ੍ਛੇਨ ਵਾ, ਤੇ ਮਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ , ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਏਕਕੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਏਕਕੋ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਮਾਣਵੇਹਿ ਸਮਾਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ ਕਤਕਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾ ਅਕਤਕਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾ, ਤੇ ਮਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ , ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹੰ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਏਕਕੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨਾਰਞ੍ਞੇ ਵਾਲਾ ਅਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਤੇ ਮੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯੁੰ, ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ, ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ; ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'ਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਅਨਾਗਤਭਯਸੁਤ੍ਤੰ

੭੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹੰ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਸੁਸੁਕਾਲ਼ਕੇਸੋ ਭਦ੍ਰੇਨ ਯੋਬ੍ਬਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਠਮੇਨ ਵਯਸਾ । ਹੋਤਿ ਖੋ ਪਨ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯੰ ਇਮੰ ਕਾਯੰ ਜਰਾ ਫੁਸਤਿ। ਜਿਣ੍ਣੇਨ ਖੋ ਪਨ ਜਰਾਯ ਅਭਿਭੂਤੇਨ ਨ ਸੁਕਰੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਾਸਨੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁੰ, ਨ ਸੁਕਰਾਨਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁੰ। ਪੁਰਾ ਮੰ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ; ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ [ਪਟਿਗਚ੍ਚੇਵ (ਸੀ॰)] ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯੇਨਾਹੰ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਜਿਣ੍ਣਕੋਪਿ ਫਾਸੁੰ [ਫਾਸੁ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹੰ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ। ਹੋਤਿ ਖੋ ਪਨ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯੰ ਇਮੰ ਕਾਯੰ ਬ੍ਯਾਧਿ ਫੁਸਤਿ। ਬ੍ਯਾਧਿਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਬ੍ਯਾਧਿਨਾ ਅਭਿਭੂਤੇਨ [ਬ੍ਯਾਧਾਭਿਭੂਤੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਨ ਸੁਕਰੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਾਸਨੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁੰ, ਨ ਸੁਕਰਾਨਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁੰ। ਪੁਰਾ ਮੰ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ; ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ , ਯੇਨਾਹੰ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬ੍ਯਾਧਿਤੋਪਿ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਸੁਭਿਕ੍ਖੰ ਸੁਸਸ੍ਸੰ ਸੁਲਭਪਿਣ੍ਡੰ , ਸੁਕਰੰ ਉਞ੍ਛੇਨ ਪਗ੍ਗਹੇਨ ਯਾਪੇਤੁੰ। ਹੋਤਿ ਖੋ ਪਨ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯੰ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੰ ਹੋਤਿ ਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸੰ ਦੁਲ੍ਲਭਪਿਣ੍ਡੰ, ਨ ਸੁਕਰੰ ਉਞ੍ਛੇਨ ਪਗ੍ਗਹੇਨ ਯਾਪੇਤੁੰ। ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਖੋ ਪਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਨ ਸੁਭਿਕ੍ਖੰ ਤੇਨ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ [ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]। ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ਆਕਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰੋ। ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੇ ਖੋ ਪਨ ਸਤਿ ਆਕਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰੇ ਨ ਸੁਕਰੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਾਸਨੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁੰ, ਨ ਸੁਕਰਾਨਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁੰ। ਪੁਰਾ ਮੰ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ; ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯੇਨਾਹੰ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇਪਿ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ

ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਹੋਤਿ ਖੋ ਪਨ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯਂ ਭਯਂ ਹੋਤਿ ਅਟਵਿਸਙ੍ਕੋਪੋ, ਚਕ੍ਕਸਮਾਰੂਲ੍ਹਾ ਜਾਨਪਦਾ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਿ। ਭਯੇ ਖੋ ਪਨ ਸਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇਨ ਖੇਮਂ ਤੇਨ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ਆਕਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰੋ। ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੇ ਖੋ ਪਨ ਸਤਿ ਆਕਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰੇ ਨ ਸੁਕਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ, ਨ ਸੁਕਰਾਨਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁਂ। ਪੁਰਾ ਮਂ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯੇਨਾਹਂ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਯੇਪਿ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨੋ ਅਵਿਵਦਮਾਨੋ ਏਕੁਦ੍ਦੇਸੋ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ। ਹੋਤਿ ਖੋ ਪਨ ਸੋ ਸਮਯੋ ਯਂ ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਖੋ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨੇ ਨ ਸੁਕਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ, ਨ ਸੁਕਰਾਨਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁਂ। ਪੁਰਾ ਮਂ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯੇਨਾਹਂ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਨ੍ਨੇਪਿ ਸਙ੍ਘੇ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

‘‘ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਤਤਿਯਅਨਾਗਤਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਵੋ [ਖੋ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਅਞ੍ਞੇ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ [ਤੇ (ਸੀ॰)] ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਨੇਤੁਂ ਅਧਿਸੀਲੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ। ਤੇਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਅਞ੍ਞੇ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ [ਤੇ (?)] ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਨੇਤੁਂ ਅਧਿਸੀਲੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ। ਤੇਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸਾ ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸੋ; ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸਾ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸੋ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਨੇਤੁੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ । ਤੇਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਨੇਤੁੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ। ਤੇਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸਾ ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸੋ; ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸਾ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸੋ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਆਯਤਿੰ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੰ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬੰ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥੰ ਵੇਦਲ੍ਲਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਕਣ੍ਹਧਮ੍ਮੰ ਓਕ੍ਕਮਮਾਨਾ ਨ ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸਾ ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸੋ; ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸਾ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸੋ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਆਯਤਿੰ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੰ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬੰ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ। ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਵਿਤਾ [ਕਵਿਕਤਾ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰, ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੯) ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਕਾਵੇਯਜਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਰਾ ਚਿਤ੍ਤਬਜਞ੍ਜਨਾ ਬਾਹਿਰਕਾ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸਾ ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸੋ; ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸਾ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸੋ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਆਯਤਿੰ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੰ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬੰ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ । ਤੇ ਅਭਾਵਿਤਕਾਯਾ ਸਮਾਨਾ ਅਭਾਵਿਤਸੀਲਾ ਅਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਾਹੁਲਿਕਾ [ਬਾਹੁਲ੍ਲਿਕਾ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੯; ੩.੯੬] ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਨ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਨ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਿਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸਾ ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸੋ; ਵਿਨਯਸਨ੍ਦੋਸਾ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦੋਸੋ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੰ ਅਨਾਗਤਭਯੰ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਆਯਤਿੰ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੰ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬੰ ।
“ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਆਯਤਿੰ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤੇਸੰ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬ”ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਅਨਾਗਤਭਯਸੁਤ੍ਤੰ

੮੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਚੀਵਰੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ। ਤੇ ਚੀਵਰੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ ਸਮਾਨਾ ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤਂ, ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ; ਗਾਮਨਿਗਮਰਾਜਧਾਨੀਸੁ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਚ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ। ਤੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ ਸਮਾਨਾ ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤਂ , ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ; ਗਾਮਨਿਗਮਰਾਜਧਾਨੀਸੁ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਜਿਵ੍ਹਗ੍ਗੇਨ ਰਸਗ੍ਗਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਮਾਨਾ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਹੇਤੁ ਚ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸੇਨਾਸਨੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ। ਤੇ ਸੇਨਾਸਨੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਮਾ ਸਮਾਨਾ ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਤ੍ਤਂ [ਆਰਞ੍ਞਕਤ੍ਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਰਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ; ਗਾਮਨਿਗਮਰਾਜਧਾਨੀਸੁ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਹੇਤੁ ਚ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਸਂਸਟ੍ਠਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਸਂਸਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਅਨਭਿਰਤਾ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਆਰਾਮਿਕਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਸਂਸਟ੍ਠਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਆਰਾਮਿਕਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਸਂਸਗ੍ਗੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰਪਰਿਭੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਓਲਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਹਰਿਤਗ੍ਗੇਪਿ’। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਅਨਾਗਤਭਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਭਯਾਨਿ ਏਤਰਹਿ ਅਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਵੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਯੋਧਾਜੀਵਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ।
ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਨਾਗਤਾਤਿ॥

(੯) ੪. ਥੇਰਵੱਗੋ

੧. ਰਜਨੀਯਸੁੱਤੰ

੮੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਰਜਨੀਯੇ ਰਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਸ੍ਸਨੀਯੇ [ਦੁਸਨੀਯੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਦੁਸ੍ਸਤਿ, ਮੋਹਨੀਯੇ ਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਕੁਪ੍ਪਨੀਯੇ [ਕੁਪਨੀਯੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਕੋਪਨੀਯੇ (ਪੀ॰)] ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਮਦਨੀਯੇ ਮਜ੍ਜਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਰਜਨੀਯੇ ਨ ਰਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਸ੍ਸਨੀਯੇ ਨ ਦੁਸ੍ਸਤਿ, ਮੋਹਨੀਯੇ ਨ ਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਕੁਪ੍ਪਨੀਯੇ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਮਦਨੀਯੇ ਨ ਮਜ੍ਜਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਵੀਤਰਾਗਸੁੱਤੰ

੮੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਅਵੀਤਦੋਸੋ ਹੋਤਿ, ਅਵੀਤਮੋਹੋ ਹੋਤਿ, ਮਕ੍ਖੀ ਚ, ਪਲ਼ਾਸੀ ਚ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਤਦੋਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਤਮੋਹੋ ਹੋਤਿ, ਅਮਕ੍ਖੀ ਚ, ਅਪਲ਼ਾਸੀ ਚ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਕੁਹਕਸੁੱਤੰ

੮੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਕੁਹਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਲਪਕੋ ਚ, ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕੋ [ਨਿਮਿਤ੍ਤਿਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਨਿਮਿਤ੍ਤਕੋ (ਕ॰)] ਚ, ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕੋ ਚ, ਲਾਭੇਨ ਚ ਲਾਭੰ ਨਿਜਿਗੀਸਿਤਾ [ਨਿਜਿਗਿੰਸਿਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਚ ਕੁਹਕੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਲਪਕੋ, ਨ ਚ ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕੋ, ਨ ਚ ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕੋ, ਨ ਚ ਲਾਭੇਨ ਲਾਭੰ ਨਿਜਿਗੀਸਿਤਾ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸੁੱਤੰ

੮੪. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ , ਕੁਸੀਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀਮਾ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਅਕ੍ਖਮਸੁਤ੍ਤੰ

੮੫. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨੰ, ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨੰ, ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨੰ, ਖਮੋ ਰਸਾਨੰ, ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੮੬. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ , ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿੰਕਰਣੀਯਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮੰਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਲੰ ਕਾਤੁੰ ਅਲੰ ਸੰਵਿਧਾਤੁੰ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸੀਲਵਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੮੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ [ਸਾਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ (ਸੀ॰)] ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ [ਧਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ

ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਥੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਜਨਅਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਅਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਥੇਰੋ ਹੋਤਿ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ; ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸੀ ਸਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ [ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ (ਸੀ॰)] ਬਹੁਜਨਪਰਿਵਾਰੋ; ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ, ਸੋ ਬਹੁਜਨਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ , ਞਾਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸਸ੍ਸੀ ਸਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਬਹੁਜਨਪਰਿਵਾਰੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਲਾਭੀ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਜਨਅਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਅਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਥੇਰੋ ਹੋਤਿ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ; ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸੀ ਸਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਬਹੁਜਨਪਰਿਵਾਰੋ; ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ, ਸੋ ਬਹੁਜਨਂ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਞਾਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸਸ੍ਸੀ ਸਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਬਹੁਜਨਪਰਿਵਾਰੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਲਾਭੀ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ ਇਤਿਪਿਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਸੇਖਸੁਤ੍ਤਂ

੮੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ? ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸੇਖਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਕਿਂਕਰਣੀਯੇਸੁ; ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ; ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤੇਹਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਗਿਹਿਸਂਸਗ੍ਗੇਨ; ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ । ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕਾਲੇਨ ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਤਿਦਿਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ; ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਯਂ ਕਥਾ ਆਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਮਾਧਿਕਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ, ਏਵਰੂਪਿਯਾ ਕਥਾਯ ਨ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਨ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਨ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ [ਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਕਸਿਰਲਾਭੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ)]; ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ ਨ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਕਿਂਕਰਣੀਯੇਸੁ; ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦਿਵਸਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤਿ; ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤੇਹਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਗਿਹਿਸਂਸਗ੍ਗੇਨ; ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ । ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਤਿਕਾਲੇਨ ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਤਿ, ਨਾਤਿਦਿਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ; ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਯੰ ਕਥਾ ਆਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ ਅਸੰਸਗ੍ਗਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਮਾਧਿਕਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ, ਏਵਰੂਪਿਯਾ ਕਥਾਯ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੰ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਥੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਥੇਰਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਰਜਨੀਯੋ ਵੀਤਰਾਗੋ, ਕੁਹਕਾਸ੍ਸਦ੍ਧਅਕ੍ਖਮਾ।
ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚ ਸੀਲੇਨ, ਥੇਰੋ ਸੇਖਾ ਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

(੧੦) ੫. ਕਕੁਧੵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੁਤਸਮ੍ਪਦਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ, ੵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ, ੵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਬ੍ਯਾਕਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ; ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ; ਉਮ੍ਮਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ; ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਦੇੵ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਫਾਸੁੵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੯੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਫਾਸੁੵਿਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ੵਿੵਿਚ੍ਚੇੵ ਕਾਮੇਹਿ ੵਿੵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੵਿਤਕ੍ਕਂ ਸੵਿਚਾਰਂ ੵਿੵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ੵਿਹਰਤਿ; ੵਿਤਕ੍ਕੵਿਚਾਰਾਨਂ ੵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ੵਿਹਰਤਿ; ਆਸੵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸੵਂ ਚੇਤੋੵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾੵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇੵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ੵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ੵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਪਞ੍ਚ ਫਾਸੁੵਿਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਕੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੯੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇੵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿੵਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਥਾੵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇੵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿੵਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸੁਤਧਰਸੁਤ੍ਤਂ

੯੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਆਸੇੵਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇੵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿੵਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਕਿਚ੍ਚੋ ਸੁਭਰੋ ਸੁਸਨ੍ਤੋਸੋ ਜੀੵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਸੁ; ਅਪ੍ਪਾਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ਅਨੋਦਰਿਕਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਅਪ੍ਪਮਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇੵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ,

ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਆਸੇਵਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਕਥਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਕਿਚ੍ਚੋ ਸੁਭਰੋ ਸੁਸਨ੍ਤੋਸੋ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਸੁ; ਅਪ੍ਪਾਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ਅਨੋਦਰਿਕਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਅਪ੍ਪਮਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਯਾਯਂ ਕਥਾ ਆਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ, ਏਵਰੂਪਿਯਾ ਕਥਾਯ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਆਰਞ੍ਞਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਕਿਚ੍ਚੋ ਸੁਭਰੋ ਸੁਸਨ੍ਤੋਸੋ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਸੁ; ਅਪ੍ਪਾਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ਅਨੋਦਰਿਕਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਅਪ੍ਪਮਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ; ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਹੋਤਿ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ; ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਕੁਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸੀਹਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ''ਸੀਹੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਗਰਾਜਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ; ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਮ੍ਭਤਿ; ਵਿਜਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਂ [ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਿ; ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਂ [ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ; ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੋ ਹਤ੍ਥਿਸ੍ਸ ਚੇਪਿ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਮਹਿਂਸਸ੍ਸ [ਮਹਿਸਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚੇਪਿ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਗਵਸ੍ਸ ਚੇਪਿ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਦੀਪਿਸ੍ਸ ਚੇਪਿ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ , ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਖੁਦ੍ਦਕਾਨਞ੍ਚੇਪਿ ਪਾਣਾਨਂ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਸਸਬਿਲ਼ਾਰਾਨਮ੍ਪਿ [ਸਸਬਿਲ਼ਾਰਾਨਂ (ਕ॰)], ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਪਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? 'ਮਾ ਮੇ ਯੋਗ੍ਗਪਥੋ ਨਸ੍ਸਾ'ਤਿ।

''ਸੀਹੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸੀਹਨਾਦਸ੍ਮਿਂ। ਭਿਕ੍ਖੂਨਞ੍ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਞ੍ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਉਪਾਸਕਾਨਞ੍ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਉਪਾਸਿਕਾਨਞ੍ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚੇਪਿ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਮਸੋ ਅਨ੍ਨਭਾਰਨੇਸਾਦਾਨਮ੍ਪਿ [ਅਨ੍ਨਭਾਰਨੇਸਾਦਾਨਂ (ਕ॰)], ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਧਮ੍ਮਗਰੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਗਾਰਵੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਕਕੁਧਥੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੩੩, ੩੪੧] ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਕਕੁਧੋ ਨਾਮ ਕੋਲਿਯਪੁਤ੍ਤੋ [ਕੋਲ਼ੀਯਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਧੁਨਾਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਮਨੋਮਯਂ ਕਾਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਹੋਤਿ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਾਗਧਕਾਨਿ [ਮਾਗਧਿਕਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੇਨ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ [ਨੇਵਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਤਿ (ਸੀ॰)] ਨੋ ਪਰਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਰੂਪਂ ਇਚ੍ਛਾਗਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ – 'ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸਹਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਰਿਹੀਨੋ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਕੁਧੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਲਿਯਪੁਤ੍ਤੋ ਮਮਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਧੁਨਾਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਮਨੋਮਯਂ ਕਾਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਾਗਧਕਾਨਿ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੇਨ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨੋ ਪਰਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਰੂਪਂ ਇਚ੍ਛਾਗਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ – ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਸਹਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਰਿਹੀਨੋ'ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯੀ''ਤਿ।

''ਕਿਂ ਪਨ ਤੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਵਿਦਿਤੋ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਾਸਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਥੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ'''ਤਿ? ''ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਵਿਦਿਤੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਕੁਧੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਾਸਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਥੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ'''ਤਿ। ''ਰਕ੍ਖਸ੍ਸੇਤਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਵਾਚਂ! (ਰਕ੍ਖਸ੍ਸੇਤਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਵਾਚਂ) [( ) ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੩੩ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿਯੇਵ]! ਇਦਾਨਿ ਸੋ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਤੁਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ , ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਸੀਲਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਵਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਸੀਲਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਮਯਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਮ, ਨਾਸ੍ਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਂ, ਕਥਂ ਨਂ [ਕਥਂ ਨੁ ਤਂ (ਸੀ॰), ਕਥਂ ਨੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਕਥਂ ਤਂ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਮਯਂ ਤੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਤਿ ਖੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਯਂ ਤੁਮੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੁਮੋਵ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ । ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ,

ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਸੀਲਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ; ਏਵਰੂਪੋ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸੀਲਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ [ਪਚ੍ਚਾਸਿਂਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੇ ਆਜੀਵੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠੋ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਵਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੇ ਆਜੀਵੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠੋ'ਤਿ। ਮਯਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਮ, ਨਾਸ੍ਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਂ, ਕਥਂ ਨਂ ਮਯਂ ਤੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਤਿ ਖੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਯਂ ਤੁਮੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੁਮੋਵ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਆਜੀਵਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ; ਏਵਰੂਪੋ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਆਜੀਵਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਮੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਵਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਮੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ'ਤਿ। ਮਯਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਮ, ਨਾਸ੍ਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਂ, ਕਥਂ ਨਂ ਮਯਂ ਤੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਤਿ ਖੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਯਂ ਤੁਮੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੁਮੋਵ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ; ਏਵਰੂਪੋ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਵਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਮਯਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਮ, ਨਾਸ੍ਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਂ । ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਂ, ਕਥਂ ਨਂ ਮਯਂ ਤੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਤਿ ਖੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਯਂ ਤੁਮੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੁਮੋਵ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ; ਏਵਰੂਪੋ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਵਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਮਯਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਮ, ਨਾਸ੍ਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਂ, ਕਥਂ ਨਂ ਮਯਂ ਤੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਤਿ ਖੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਯਂ ਤੁਮੋ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੁਮੋਵ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ; ਏਵਰੂਪੋ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਪਞ੍ਚ ਸਤ੍ਥਾਰੋ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਅਹਂ ਖੋ ਪਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਸੀਲਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਮਂ ਸਾਵਕਾ ਸੀਲਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸੀਲਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਾਮਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੇ ਆਜੀਵੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠੋ'ਤਿ। ਨ ਚ ਮਂ ਸਾਵਕਾ ਆਜੀਵਤੋ

ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਆਜੀਵਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਾਮਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਮੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ'ਤਿ। ਨ ਚ ਮਂ ਸਾਵਕਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਾਮਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਮਂ ਸਾਵਕਾ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਾਮਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਮਂ ਸਾਵਕਾ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਾਮੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਕੁਧਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਪਦਾ ਬ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਫਾਸੁ ਅਕੁਪ੍ਪਪਞ੍ਚਮਂ।
ਸੁਤਂ ਕਥਾ ਆਰਞ੍ਞਕੋ, ਸੀਹੋ ਚ ਕਕੁਧੋ ਦਸਾਤਿ॥

ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੩. ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੧੧) ੧. ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਾਰਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣੋ।

‘‘ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਤੋ ਤੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣੋ।

‘‘ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਤੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣੋ।

‘‘ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਤੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣੋ।

‘‘ਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਤੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸੇਖਵੇਸਾਰਜ੍ਜਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਉਸ੍ਸਙ੍ਕਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਸ੍ਸਙ੍ਕਿਤਪਰਿਸਙ੍ਕਿਤੋ ਹੋਤਿ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਪਿ ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋਪਿ [ਅਪਿ ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]।

ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਸਿਯਾਗੋਚਰੋ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਧਵਾਗੋਚਰੋ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਥੁਲ੍ਲਕੁਮਾਰਿਕਾਗੋਚਰੋ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਣ੍ਡਕਗੋਚਰੋ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਗੋਚਰੋ ਵਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਸ੍ਸਙ੍ਕਿਤਪਰਿਸਙ੍ਕਿਤੋ ਹੋਤਿ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਪਿ ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋਪੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮਹਾਚੋਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਸਨ੍ਧਿਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨਿਲ੍ਲੋਪਮ੍ਪਿ ਹਰਤਿ, ਏਕਾਗਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਤਿ, ਪਰਿਪਨ੍ਥੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ, ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ, ਭੋਗਚਾਗੀ ਚ, ਏਕਚਾਰੀ ਚ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗੰ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮੰ ਵਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਤਿਣਗਹਨਂ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ ਰੁਕ੍ਖਗਹਨਂ ਵਾ ਰੋਧਂ [ਗੇਧਂ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੧] ਵਾ ਮਹਾਵਨਸਣ੍ਡਂ ਵਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਰਾਜਾਨਂ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸਚੇ ਮਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਇਮੇ ਮੇ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰਿਯੋਧਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਭਣਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਨਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹ, ਤਜਸ੍ਸ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰਿਯੋਧਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਭਣਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਭੋਗਚਾਗੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਅਡ੍ਢੋ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸਚੇ ਮਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਇਤੋ ਭੋਗੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਨਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹ, ਤਤੋ ਭੋਗੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਭੋਗਚਾਗੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਏਕਚਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਏਕਕੋਵ ਗਹਣਾਨਿ [ਨਿਗ੍ਗਹਣਾਨਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ‘ਮਾ ਮੇ ਗੁਯ੍ਹਮਨ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਭੇਦਂ ਅਗਮਂਸੂ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਚੋਰੋ ਏਕਚਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਸਨ੍ਧਿਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਨਿਲ੍ਲੋਪਮ੍ਪਿ ਹਰਤਿ ਏਕਾਗਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਤਿ ਪਰਿਪਨ੍ਥੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ, ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚ, ਭੋਗਚਾਗੀ ਚ, ਏਕਚਾਰੀ ਚ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮੇਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਸਮੇਨ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਸਮੇਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਤਗ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਰਾਜਾਨਂ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸਚੇ ਮਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਇਮੇ ਮੇ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰਿਯੋਧਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਭਣਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਨਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹ, ਤਜਸ੍ਸ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰਿਯੋਧਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਭਣਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਬਲਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਭੋਗਚਾਗੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਸਚੇ ਮਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਇਤੋ ਲਾਭੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਨਂ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹ, ਤਤੋ ਲਾਭੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਭੋਗਚਾਗੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਚਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਕੋਵ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਨਿਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਲਾਭਂ ਲਭਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਚਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਾਨੁਵਜ੍ਜੋ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਚੀਵਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ। ਯੇਹਿ ਖੋ ਪਨ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਰਤਿ , ਤਯਸ੍ਸ [ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੮੭] ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ; ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ; ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ; ਮਨਾਪਂਯੇਵ ਉਪਹਾਰਂ ਉਪਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪਂ। ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨ ਤਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾਨਿ ਵਾ ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾਨਿ ਵਾ ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਜਾਨਿ ਵਾ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾਨਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਿ ਵਾ, ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਨ ਬਹੁਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ’ਤਿ, ਮਮੇਵ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ [ਮਮੇਵ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ (?)] ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ’ਤਿ । ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਚੀਵਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ; ਯਾਚਿਤੋਵ ਬਹੁਲਂ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਯਾਚਿਤੋ। ਯੇਹਿ ਖੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤੇ ਮਂ ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ ; ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ; ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਬਹੁਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪੇਨ; ਮਨਾਪਂਯੇਵ ਉਪਹਾਰਂ ਉਪਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਂ ਅਮਨਾਪਂ। ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨ ਤਾਨਿ ਵੇਦਯਿਤਾਨਿ – ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾਨਿ ਵਾ ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾਨਿ ਵਾ ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਜਾਨਿ ਵਾ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾਨਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਿ ਵਾ – ਤਾਨਿ ਮੇ ਨ ਬਹੁਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਮਿ [ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ ਪਨ (ਸੀ॰), ਚਤੁਨ੍ਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ [ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਮਿ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ।

‘‘ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ’ਤਿ, ਮਮੇਵ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਮਣੇਸੁ ਸਮਣਸੁਖੁਮਾਲੋ’’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ, ਮੇਤ੍ਤੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ...ਪੇ॰... ਮੇਤ੍ਤੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਅਸਬਲਾਨਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸਾਨਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਾਨਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ, ਤਥਾਰੂਪੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਯਾਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ, ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ [ਭਿਕ੍ਖੁਸੰਘੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ [ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ [ਨੋ ਚ (ਕ॰)] ਪਰੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ [ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ (ਕ॰)]; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ [ਆਨਨ੍ਦਾਤਿ ਭਗਵਾ ਆਵੋਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]! ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ; ਅਤ੍ਤਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ; ਅਤ੍ਤਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ; ਅਪਞ੍ਞਾਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਪਞ੍ਞਾਤਕੇਨ ਨੋ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ; ਅਤ੍ਤਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ; ਅਪਞ੍ਞਾਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਪਞ੍ਞਾਤਕੇਨ ਨੋ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ [ਚਤੁਨ੍ਨੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰੰ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਾ; ਅਤ੍ਤਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਾਨੁਪੇਕ੍ਖੀ; ਅਪਞ੍ਞਾਤੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਪਞ੍ਞਾਤਕੇਨ ਨੋ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ [ਆਸਵਾਨੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁੰ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਇਮਮ੍ਹਾ ਚਾਹੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾ ਅਞ੍ਞੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋ ਵਾ ਪਣੀਤਤਰੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸੀਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਸੇਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ।

''ਕਤਮੇਹਿ, ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਚਾਤੁਦ੍ਦਿਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੯. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਾਤੁਦ੍ਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ , ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ, ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਾਤੁਦ੍ਦਿਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਅਰਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੦. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲੰ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲੰ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਸਙ੍ਕਿਤੋ ਚੋਰੋ, ਸੁਖੁਮਾਲੰ ਫਾਸੁ ਪਞ੍ਚਮੰ।
ਆਨਨ੍ਦ ਸੀਲਾਸੇਖਾ ਚ, ਚਾਤੁਦ੍ਦਿਸੋ ਅਰਞ੍ਞੇਨ ਚਾਤਿ॥

(੧੨) ੨. ਅਨ੍ਧਕਵਿਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕੁਲੂਪਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕੁਲੂਪਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸਨ੍ਥਵਵਿਸ੍ਸਾਸੀ [ਅਸਨ੍ਥਤਵਿਸ੍ਸਾਸੀ (ਸੀ॰), ਅਸਨ੍ਧਵਵਿਸ੍ਸਾਸੀ (ਕ॰)] ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਸ੍ਸਰਵਿਕਪ੍ਪੀ ਚ, ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੁਪਸੇਵੀ [ਵਿਯਤ੍ਥੁਪਸੇਵੀ (ਸੀ॰), ਬਜਤ੍ਥੁਪਸੇਵੀ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰), ਵਜਤ੍ਤੁਪਸੇਵੀ (ਪੀ॰)] ਚ, ਉਪਕਣ੍ਣਕਜਪ੍ਪੀ ਚ, ਅਤਿਯਾਚਨਕੋ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕੁਲੂਪਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕੁਲੂਪਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਅਸਨ੍ਥਵਵਿਸ੍ਸਾਸੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਨਿਸ੍ਸਰਵਿਕਪ੍ਪੀ ਚ, ਨ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੁਪਸੇਵੀ ਚ, ਨ ਉਪਕਣ੍ਣਕਜਪ੍ਪੀ ਚ, ਨ ਅਤਿਯਾਚਨਕੋ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕੁਲੂਪਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪਚ੍ਛਾਸਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੋ ਨ ਆਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਤਿਦੂਰੇ ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਵਾ , ਨ ਪਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਆਪਤ੍ਤਿਸਾਮਨ੍ਤਾ ਭਣਮਾਨੰ ਨ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਭਣਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਕਥੰ ਓਪਾਤੇਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ ਜਲ਼ੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੋ ਨ ਆਦਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੋ ਆਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨਾਤਿਦੂਰੇ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ, ਪਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਆਪਤ੍ਤਿਸਾਮਨ੍ਤਾ ਭਣਮਾਨੰ ਨਿਵਾਰੇਤਿ , ਭਣਮਾਨਸ੍ਸ ਨ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਕਥੰ ਓਪਾਤੇਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੋ ਆਦਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨੰ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁੰ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨੰ, ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨੰ, ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨੰ, ਖਮੋ ਰਸਾਨੰ, ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਨ੍ਧਕਵਿਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਮਗਧੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਅਨ੍ਧਕਵਿਨ੍ਦੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਯੇ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ, ਤੇ ਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ [ਸਮਾਦਾਪੇਤਬ੍ਬਾ (?)] ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ? ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਥ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤਾ ਵਿਹਰਥ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਥ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ’ਤਿ – ਇਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

“‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿਹਰਥ ਆਰਕ੍ਖਸਤਿਨੋ ਨਿਪਕ੍ਕਸਤਿਨੋ [ਨਿਪਕਸਤਿਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰), ਨੇਪਕ੍ਕਸਤਿਨੋ (?)], ਸਾਰਕ੍ਖਿਤਮਾਨਸਾ ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

“‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪ੍ਪਭਸ੍ਸਾ ਹੋਥ, ਭਸ੍ਸੇ ਪਰਿਯਨ੍ਤਕਾਰਿਨੋ’ਤਿ – ਇਤਿ ਭਸ੍ਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

“‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਹੋਥ, ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਥਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਕਾਯਵੂਪਕਾਸੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

“‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਥ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ, ਤੇ ਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਚ੍ਛਰਿਨੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. “ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

“ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਵਣ੍ਣਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. “ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

“ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ

ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਇਸ੍ਸੁਕਿਨੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਇਸ੍ਸੁਕਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ [ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ , ਅਨਿਸ੍ਸੁਕਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਮਚ੍ਛਰਿਨੀ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ । ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਚ, ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਨੀ ਚ [ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਨੀ ਚ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਨ੍ਧਕਵਿਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕੁਲੂਪਕੋ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੋ, ਸਮਾਧਿਅਨ੍ਧਕਵਿਨ੍ਦਂ।
ਮਚ੍ਛਰੀ ਵਣ੍ਣਨਾ ਇਸ੍ਸਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਾਚਾਯ ਵਾਯਮਾਤਿ॥

(੧੩) ੩. ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਗਿਲਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਗਿਲਾਨਕੰ; ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ [ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦੁਬ੍ਬਲੰ [ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਦੁਬ੍ਬਲੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਗਿਲਾਨਕੰ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – 'ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞੀ [ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ], ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਗਿਲਾਨਕੰ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – 'ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਸਤਿਸੂਪਟ੍ਠਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੨. ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵੇਤਿ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਫਲਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਫਲੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੁਞ੍ਞੇਵ ਸਤਿ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞੀ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵੇਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਫਲਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਫਲੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਪਠਮਉਪਟ੍ਠਾਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੩. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੋ ਦੂਪਟ੍ਠਾਕੋ [ਦੁਪਟ੍ਠਾਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਮਹਾਵ॰ ੩੬੬] ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਨਪ੍ਪਟਿਸੇਵਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਕਾਮਸ੍ਸ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕਸ੍ਸ ਨ ਯਥਾਭੂਤੰ ਆਬਾਧੰ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੰ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਠਿਤੰ ਵਾ ਠਿਤੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨੰ ਵੇਦਨਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਤਿਬ੍ਬਾਨੰ [ਤਿਪ੍ਪਾਨੰ (ਸੀ॰) ਮਹਾਵ॰ ੩੬੬] ਖਰਾਨੰ ਕਟੁਕਾਨੰ ਅਸਾਤਾਨੰ ਅਮਨਾਪਾਨੰ ਪਾਣਹਰਾਨੰ ਅਨਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੋ ਦੂਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੋ ਸੂਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਪਟਿਸੇਵਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਕਾਮਸ੍ਸ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤੰ ਆਬਾਧੰ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੰ ਵਾ

ਅਭਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨੁੰ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਠਿਤੰ ਵਾ ਠਿਤੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨੰ ਵੇਦਨਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਤਿਬ੍ਬਾਨੰ ਖਰਾਨੰ ਕਟੁਕਾਨੰ ਅਸਾਤਾਨੰ ਅਮਨਾਪਾਨੰ ਪਾਣਹਰਾਨੰ ਅਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੋ ਸੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਤਿਯਉਪਟ੍ਠਾਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੪. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਨਾਲੰ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨਪ੍ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਸੰਵਿਧਾਤੁੰ; ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ਉਪਨਾਮੇਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੰ ਅਪਨਾਮੇਤਿ; ਆਮਿਸਨ੍ਤਰੋ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਨੋ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ; ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵੰ ਵਾ ਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਖੇਲ਼ੰ ਵਾ ਨੀਹਰਿਤੁੰ; ਨਪ੍ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਗਿਲਾਨੰ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ [ਸਮਾਦਾਪੇਤੁੰ (?) ਮਹਾਵ॰ ੩੬੬] ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤੁੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਨਾਲੰ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਲੰ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਸੰਵਿਧਾਤੁੰ; ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ਅਪਨਾਮੇਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੰ ਉਪਨਾਮੇਤਿ; ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਨੋ ਆਮਿਸਨ੍ਤਰੋ; ਅਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵੰ ਵਾ ਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਖੇਲ਼ੰ ਵਾ ਨੀਹਰਿਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਗਿਲਾਨੰ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤੁੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਲੰ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਪਰਿਣਤਭੋਜੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲਚਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਆਯੁਸ੍ਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਣਤਭੋਜੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਾਲਚਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਪਰਿਣਤਭੋਜੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਚ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਯੁਸ੍ਸਾ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਆਯੁਸ੍ਸਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ? ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਮਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਣਤਭੋਜੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਵਪਕਾਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਲੰ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਵਪਕਾਸਿਤੁੰ [ਵਿ + ਅਪ + ਕਾਸਿਤੁੰ = ਵਪਕਾਸਿਤੁੰ]। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ

ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਲਂ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਵਪਕਾਸਿਤੁਂ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਵਪਕਾਸਿਤੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ , ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ [ਨ ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ (ਕ॰)] ਚ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਵਪਕਾਸਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮਣਸੁਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਦੁਕ੍ਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮਣਦੁਕ੍ਖਾਨਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਸੁਖਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਅਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮਣਸੁਖਾਨੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਰਿਕੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਾਯਿਕਾ ਨੇਰਯਿਕਾ ਪਰਿਕੁਪ੍ਪਾ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਾਤਾ [ਮਾਤਰਂ (ਕ॰)] ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਿਤਾ [ਪਿਤਰਂ (ਕ॰)] ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪਿਤੋ [ਵੋਰੋਪਿਤਾ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ, ਅਰਹਂ [ਅਰਹਨ੍ਤਂ (ਕ॰), ਅਰਹਾ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਦੁਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਲੋਹਿਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਪਾਯਿਕਾ ਨੇਰਯਿਕਾ ਪਰਿਕੁਪ੍ਪਾ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਬ੍ਯਸਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੦. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਯਸਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਂ, ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਂ, ਰੋਗਬ੍ਯਸਨਂ, ਸੀਲਬ੍ਯਸਨਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਯਸਨਂ। ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਰੋਗਬ੍ਯਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਬ੍ਯਸਨਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਯਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬ੍ਯਸਨਾਨਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਞਾਤਿਸਮ੍ਪਦਾ, ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਆਰੋਗ੍ਯਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ। ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਞਾਤਿਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਵਾ ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਵਾ ਆਰੋਗ੍ਯਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਦਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਗਿਲਾਨੋ ਸਤਿਸੂਪਟ੍ਠਿ, ਦ੍ਵ◌ੇ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ ਦੁਵ◌ਾਯੁਸਮਾ।
ਵਪਕਾਸਸਮਣਸੁਖਾ, ਪਰਿਕੁਪ੍ਪਂ ਬਜਸਨੇਨ ਚਾਤਿ॥

(੧੪) ੪. ਰਾਜਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਚਕ੍ਕਾਨੁਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੧. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਚਕ੍ਕੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ [ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ [ਅਪ੍ਪਤਿਵਤ੍ਤਿਯੰ (ਸੀ॰)] ਕੇਨਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਾਣਿਨਾ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਤ੍ਥਞ੍ਞੂ ਚ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੂ ਚ, ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚ, ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਚ, ਪਰਿਸਞ੍ਞੂ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੇਨਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਾਣਿਨਾ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਞ੍ਞੂ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੂ, ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਕਾਲਞ੍ਞੂ, ਪਰਿਸਞ੍ਞੂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਚਕ੍ਕਾਨੁਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੨. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਪਿਤਰਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਚਕ੍ਕੰ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੇਨਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਾਣਿਨਾ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਞ੍ਞੂ ਚ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੂ ਚ, ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚ, ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਚ, ਪਰਿਸਞ੍ਞੂ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਪਿਤਰਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਚਕ੍ਕੰ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੇਨਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਾਣਿਨਾ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਞ੍ਞੂ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੂ, ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ , ਕਾਲਞ੍ਞੂ, ਪਰਿਸਞ੍ਞੂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਧਮ੍ਮਰਾਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੩. ‘‘ਯੋਪਿ ਸੋ [ਯੋਪਿ ਖੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ, ਸੋਪਿ ਨ ਅਰਾਜਕੰ ਚਕ੍ਕੰ ਵਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਰਞ੍ਞੋ ਰਾਜਾ’’ਤਿ? ‘‘ਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖੂ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ।

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਤਿ ਅਨ੍ਤੋਜਨਸ੍ਮਿੰ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯੇਸੁ ਅਨੁਯਨ੍ਤੇਸੁ [ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੇਸੁ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪] …ਪੇ॰… ਬਲਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮਜਾਨਪਦੇਸੁ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਮਿਗਪਕ੍ਖੀਸੁ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਜਨਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯੇਸੁ ਅਨੁਯਨ੍ਤੇਸੁ ਬਲਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮਜਾਨਪਦੇਸੁ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਮਿਗਪਕ੍ਖੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੇਨਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਾਣਿਨਾ।

‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ – ‘ਏਵਰੂਪੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੋ ਆਜੀਵੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਰੂਪੋ ਆਜੀਵੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ’ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ [ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] …ਪੇ॰… ਉਪਾਸਕੇਸੁ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਿਕਾਸੁ – ‘ਏਵਰੂਪੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਰੂਪੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਏਵਰੂਪੋ ਆਜੀਵੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਰੂਪੋ ਆਜੀਵੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਚਾਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਦ੍ਧਜੋ ਧਮ੍ਮਕੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ, ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ, ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕੇਸੁ, ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਰਕ੍ਖਾਵਰਣਗੁਤ੍ਤਿੰ ਸੰਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਿਕਾਸੁ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤੰ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਯਸ੍ਸੰਦਿਸੰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਾਜਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵਿਜਿਤੇ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸੰਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ; ਅਡ੍ਢੋ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕੋਸਕੋਟ੍ਠਾਗਾਰੋ; ਬਲਵਾ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸਵਾਯ ਓਵਾਦਪਟਿਕਰਾਯ; ਪਰਿਣਾਯਕੋ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਪਟਿਬਲੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁੰ; ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਯਸੰ ਪਰਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਯਸਪਞ੍ਚਮੇਨ [ਯਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮੇਨ (ਕ॰), ਪਞ੍ਚਮੇਨ (ਸੀ॰)] ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਿਜਿਤੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਵਿਜਿਤਾਵੀਨੰ।

‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋਵ [ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਚ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ – ਰਾਜਾਵ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ – ਰਾਜਾਵ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕੋਸਕੋਟ੍ਠਾਗਾਰੋ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – ਰਾਜਾਵ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਬਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ – ਰਾਜਾਵ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਪਰਿਣਾਯਕਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਞ੍ਚਮੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋਵ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਪਤ੍ਥਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਰਜ੍ਜੰ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸੰਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ; ਅਭਿਰੂਪੋ ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ; ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ; ਨੇਗਮਜਾਨਪਦਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ; ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਰਞ੍ਞੰ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨੰ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਿਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਰਥਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਧਨੁਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਥਰੁਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਨਵਯੋ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸੰਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ। ਕਸ੍ਮਾਹੰ ਰਜ੍ਜੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯੰ! ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਕਸ੍ਮਾਹੰ ਰਜ੍ਜੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯੰ! ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਕਸ੍ਮਾਹੰ ਰਜ੍ਜੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯੰ! ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਨੇਗਮਜਾਨਪਦਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਕਸ੍ਮਾਹੰ ਰਜ੍ਜੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯੰ! ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਰਞ੍ਞੰ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨੰ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਿਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਰਥਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਧਨੁਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਥਰੁਸ੍ਮਿੰ ਵਾ, ਤਤ੍ਥ [ਤਤ੍ਥਮ੍ਹਿ (ਸੀ॰), ਤਤ੍ਥਪਿ (ਕ॰)] ਸਿਕ੍ਖਿਤੋ ਅਨਵਯੋ। ਕਸ੍ਮਾਹੰ ਰਜ੍ਜੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ! ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਰਜ੍ਜੰ ਪਤ੍ਥੇਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ, ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ; ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ ਅਮਾਯਾਵੀ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧੋ, ਸਦ੍ਦਹਾਮਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ‘ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਸਠੋ ਅਮਾਯਾਵੀ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਞਵਾ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ! ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਤ੍ਥੇਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਪਤ੍ਥਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਪਰਜ੍ਜਂ [ਉਪਰਜ੍ਜਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ; ਅਭਿਰੂਪੋ ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ; ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਬਲਕਾਯਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ; ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਪਟਿਬਲੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਂ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਬਲਕਾਯਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਪਟਿਬਲੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਂ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ! ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੇਟ੍ਠੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਪਰਜ੍ਜਂ ਪਤ੍ਥੇਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ [ਸੁਪਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰), ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ।

''ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਸੀਲਵਾ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਾਮਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ [ਸਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ (ਸੀ॰)] ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯਂ! ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਞਵਾ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਕਸ੍ਮਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਨ ਪਤ੍ਤੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ! ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਪ੍ਪਂਸੁਪਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੭. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਤ੍ਥੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਾ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਤਿ। ਪੁਰਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਤਿ। ਚੋਰੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਾਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਤਿ। ਰਾਜਾ [ਰਾਜਯੁਤ੍ਤੋ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਕਰਣੀਯੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸਂਯੋਗਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਂ ਜਗ੍ਗਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਭਤ੍ਤਾਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਭਤ੍ਤਾਦਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਓਕਾਸਫਰਣੋ ਚ ਲਣ੍ਡਸਾਰਣੋ ਚ ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੀ ਚ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਭਤ੍ਤਾਦਕੋ ਚ ਓਕਾਸਫਰਣੋ ਚ ਲਣ੍ਡਸਾਰਣੋ ਚ ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੀ ਚ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਤ੍ਤਾਦਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਓਕਾਸਫਰਣੋ ਚ ਮਞ੍ਚਪੀਠਮਦ੍ਦਨੋ [ਪੀਠਮਦ੍ਦਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੀ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਤ੍ਤਾਦਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਓਕਾਸਫਰਣੋ ਚ ਮਞ੍ਚਪੀਠਮਦ੍ਦਨੋ ਚ ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੀ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਕ੍ਖਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੯. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਨ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਨ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਨ ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ । ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਹਤ੍ਥਿਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰਥਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੰਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਥਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭੇਰਿਪਣਵਸਙ੍ਖਤਿਣਵਨਿਨ੍ਨਾਦਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੰਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਯੇ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਾ ਅਭਿਜਾਤਾ ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰਾ ਤੇਸਂ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਸੰਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਾ ਤਿਣੋਦਕਦਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮਾਨਿਤੋ [ਵਿਹਨੀਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰), ਵਿਹਾਨਿਤੋ (ਕ॰ਸੀ॰)] ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਤੀਹਿ ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਾ ਤਿਣੋਦਕਦਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਮਾਨਿਤੋ ਸੰਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਏਕੇਨ ਵਾ ਸਰਵੇਗੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਤੀਹਿ ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਾ ਸਰਵੇਗੇਹਿ ਵਿਦ੍ਧੋ ਸੰਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਨ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਨ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ ਨ ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਨ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਨ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਨ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਰੂਪੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਸਦ੍ਦੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਗਨ੍ਧੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਰਸੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਨ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਨ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਨ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਹਤ੍ਥਿਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰਥਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਕਾਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ ਨ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਥਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭੇਰਿਪਣਵਸਙ੍ਖਤਿਣਵਨਿਨ੍ਨਾਦਸਦ੍ਦਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ ਨ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਯੇ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਾ ਅਭਿਜਾਤਾ ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰਾ ਤੇਸਂ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ ਨ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਾ ਤਿਣੋਦਕਦਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮਾਨਿਤੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਤੀਹਿ ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਾ ਤਿਣੋਦਕਦਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਮਾਨਿਤੋ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ ਨ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਏਕੇਨ ਵਾ ਸਰਵੇਗੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਤੀਹਿ ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਾ ਸਰਵੇਗੇਹਿ ਵਿਦ੍ਧੋ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ ਨ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਓਤਰਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ, ਖਮੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਖਮੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ, ਖਮੋ ਰਸਾਨਂ, ਖਮੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਰੂਪੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਿਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਨਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਸਦ੍ਦੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਤੁੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦਾਨੰ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨੰ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਗਨ੍ਧੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਤੁੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਾਨੰ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਰਸੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਤੁੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਰਸਾਨੰ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਰਜਨੀਯੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਤੁੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਸੋਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸੋਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਹਨ੍ਤਾ ਚ, ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਚ, ਖਨ੍ਤਾ ਚ, ਗਨ੍ਤਾ ਚ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸੋਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਯਮੇਨੰ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ [ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਸਾਰਥੀ (ਸੀ॰)] ਕਾਰਣੰ ਕਾਰੇਤਿ – ਯਦਿ ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬੰ ਯਦਿ ਵਾ ਅਕਤਪੁਬ੍ਬੰ – ਤੰ ਅਟ੍ਠਿੰ ਕਤ੍ਵਾ [ਅਟ੍ਠਿਕਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੪] ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਚੇਤਸਾ [ਸਬ੍ਬਚੇਤਸਾ (?)] ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਸੁਣਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸੋਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਹਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ [ਹਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਹਤ੍ਥਾਰੁਹਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ, ਅਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਰੁਹਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ, ਰਥਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ, ਰਥਿਕਮ੍ਪਿ [ਰਥਾਰੁਹਮ੍ਪਿ (ਪੀ॰)] ਹਨਤਿ, ਪਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਹਨਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਹਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਰਕ੍ਖਤਿ ਪੁਰਿਮੰ ਕਾਯੰ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਕਾਯੰ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਪੁਰਿਮੇ ਪਾਦੇ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਪਾਦੇ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਸੀਸੰ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਕਣ੍ਣੇ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਦਨ੍ਤੇ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਸੋਣ੍ਡੰ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਵਾਲਧਿੰ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਹਤ੍ਥਾਰੁਹੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਗਤੋ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨੰ ਅਸਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨੰ ਉਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨੰ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨੰ ਭੇਰਿਪਣਵਸਙ੍ਖਤਿਣਵਨਿਨ੍ਨਾਦਸਦ੍ਦਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਖਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਯਮੇਨੰ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਦਿਸੰ ਪੇਸੇਤਿ – ਯਦਿ ਵਾ ਗਤਪੁਬ੍ਬੰ ਯਦਿ ਵਾ ਅਗਤਪੁਬ੍ਬੰ – ਤੰ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਹਨ੍ਤਾ ਚ, ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਚ, ਖਨ੍ਤਾ ਚ, ਗਨ੍ਤਾ ਚ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇ ਅਟ੍ਠਿਂਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੰ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ (ਹਨਤਿ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੪] ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ , ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ (ਹਨਤਿ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੪] ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵੰ ਗਮੇਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸਂਵੁਤੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ; ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸਂਵੁਤੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ; ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਪਿਪਾਸਾਯ ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸ [... ਸਿਰਿਂਸਪ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨੰ; ਦੁਰੁਤ੍ਤਾਨੰ ਦੁਰਾਗਤਾਨੰ ਵਚਨਪਥਾਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨੰ ਵੇਦਨਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਤਿਬ੍ਬਾਨੰ ਖਰਾਨੰ ਕਟੁਕਾਨੰ ਅਸਾਤਾਨੰ ਅਮਨਾਪਾਨੰ ਪਾਣਹਰਾਨੰ ਅਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾ ਸਾ ਦਿਸਾ ਅਗਤਪੁਬ੍ਬਾ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ, ਯਦਿਦੰ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ, ਤੰ ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਞੇਵ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਰਾਜਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਚਕ੍ਕਾਨੁਵਤ੍ਤੁਨਾ ਰਾਜਾ, ਯਸ੍ਸੰਦਿਸੰ ਦ੍ਵੇ ਚੇਵ ਪਟ੍ਠਨਾ।
ਅਪ੍ਪੰਸੁਪਤਿ ਭਤ੍ਤਾਦੋ, ਅਕ੍ਖਮੋ ਚ ਸੋਤੇਨ ਚਾਤਿ॥

(੧੫) ੫. ਤਿਕਣ੍ਡਕੀਵੱਗੋ

੧. ਅਵਜਾਨਾਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਦਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਾਤਿ, ਸਂਵਾਸੇਨ ਅਵਜਾਨਾਤਿ, ਆਧੇਯ੍ਯਮੁਖੋ [ਆਦਿਯ੍ਯਮੁਖੋ (ਸੀ॰), ਆਦੇਯ੍ਯਮੁਖੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਆਦਿਯਮੁਖੋ (ਪੀ॰) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਠਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਰੂਪਂ। ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੩ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਹੋਤਿ, ਲੋਲੋ ਹੋਤਿ, ਮਨ੍ਦੋ ਮੋਮੂਹੋ ਹੋਤਿ [ਮਨ੍ਦੋ ਹੋਤਿ ਮੋਮੂਹੋ (ਸੀ॰)]।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਾਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੇਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਦੇਮਿ; ਅਯਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਂਵਾਸੇਨ ਅਵਜਾਨਾਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਸਤਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਵਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਂਵਾਸੇਨ ਅਵਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਂਵਾਸੇਨ ਅਵਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਧੇਯ੍ਯਮੁਖੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੇ ਵਾ ਅਵਣ੍ਣੇ ਵਾ ਭਾਸਿਯਮਾਨੇ ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਞੇਵ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤਾ [ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਧੇਯ੍ਯਮੁਖੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਲੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਤ੍ਤਰਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਇਤ੍ਤਰਭਤ੍ਤੀ ਇਤ੍ਤਰਪੇਮੋ ਇਤ੍ਤਰਪ੍ਪਸਾਦੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਨ੍ਦੋ ਮੋਮੂਹੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ , ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਨ੍ਦੋ ਮੋਮੂਹੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਆਰਭਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਰਭਤਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ; ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

[ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੧] ‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਰਭਤਿ, ਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ; ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਆਰਭਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ; ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਆਰਭਤਿ ਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ; ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਆਰਭਤਿ ਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ; ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਰਭਤਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੋ ਆਰਮ੍ਭਜਾ [ਆਰਬ੍ਭਜਾ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਆਰਭਜਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਸਵਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜਾ ਆਸਵਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ [ਸਂਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ (ਕ॰)], ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਭਜੇ ਆਸਵੇ ਪਹਾਯ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜੇ ਆਸਵੇ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵੇਤੁ [ਭਾਵੇਤੁਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]; ਏਵਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਮੁਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਮਸਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਰਭਤਿ ਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੋ ਆਰਮ੍ਭਜਾ ਆਸਵਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜਾ ਆਸਵਾ ਨ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਭਜੇ ਆਸਵੇ ਪਹਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵੇਤੁ; ਏਵਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਮੁਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਮਸਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਆਰਭਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੋ ਆਰਮ੍ਭਜਾ ਆਸਵਾ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜਾ ਆਸਵਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜੇ ਆਸਵੇ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵੇਤੁ; ਏਵਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਮੁਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਮਸਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਆਰਭਤਿ ਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੋ ਆਰਮ੍ਭਜਾ ਆਸਵਾ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜਾ ਆਸਵਾ ਨ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵੇਤੁ; ਏਵਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਮੁਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਮਸਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਮੁਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਏਵਂ ਓਵਦਿਯਮਾਨਾ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸਿਯਮਾਨਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੀ’’ਤਿ [ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੧]। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਾਰਨ੍ਦਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਸਤਾਨਂ ਸਾਰਨ੍ਦਦੇ ਚੇਤਿਯੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਅਸ੍ਸਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਮਣਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਗਹਪਤਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਮਗ੍ਗੇ ਪੁਰਿਸਂ ਠਪੇਸੁਂ [ਪੇਸੇਸੁਂ (ਸਜਾ॰ ਕ॰)] – ‘‘ਯਦਾ ਤ੍ਵਂ [ਯਥਾ ਤ੍ਵਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ, ਅਥ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ; ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਯੇਨ ਤੇ

ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਯਂ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਥਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਸਾਰਨ੍ਦਦਂ ਚੇਤਿਯਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਸਾਰਨ੍ਦਦਂ ਚੇਤਿਯਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਾਯ ਨੁਤ੍ਥ, ਲਿਚ੍ਛਵੀ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ? ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਅਸ੍ਸਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਮਣਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਗਹਪਤਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਤ, ਭੋ, ਲਿਚ੍ਛਵੀਨਂ [ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਤ ਵੋ ਲਿਚ੍ਛਵੀਨਂ (ਸੀ॰), ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਤ ਵੋ ਲਿਚ੍ਛਵੀ (ਸ੍ਯਾ॰), ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂਵ ਵੋ ਲਿਚ੍ਛਵੀ (?)] ਕਾਮਂਯੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਲਿਚ੍ਛਵੀ, ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸੇਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ [ਵਿਞ੍ਞਾਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੫] ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਲਿਚ੍ਛਵੀ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਤਿਕਣ੍ਡਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਤਿਕਣ੍ਡਕੀਵਨੇ [ਕਣ੍ਡਕੀਵਨੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੯੦੨)]। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ [ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ [ਕਥਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ? ‘ਮਾ ਮੇ ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ ਉਦਪਾਦੀ’ਤਿ – ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ? ‘ਮਾ ਮੇ ਦੋਸਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦੋਸੋ ਉਦਪਾਦੀ’ਤਿ – ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ? ‘ਮਾ ਮੇ ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਮਾ ਮੇ ਦੋਸਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦੋਸੋ ਉਦਪਾਦੀ’ਤਿ – ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ? ‘ਮਾ ਮੇ ਦੋਸਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦੋਸੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਮਾ ਮੇ ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ ਉਦਪਾਦੀ’ਤਿ – ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ? ‘ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਮਾ ਮੇ ਕ੍ਵਚਨਿ [ਕ੍ਵਚਿਨਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਂ [ਕਿਞ੍ਚਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਾਗੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਮਾ ਮੇ ਕ੍ਵਚਨਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਂ ਦੋਸਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦੋਸੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਮਾ ਮੇ ਕ੍ਵਚਨਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਂ ਮੋਹਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮੋਹੋ ਉਦਪਾਦੀ’ਤਿ – ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਨਿਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਤ੍ਤੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਰੇਤਿ, ਅਧਿਕਰਣਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਪਾਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ [ਅਵਤ੍ਥਾਨਚਾਰਿਕਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਨਪ੍ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਾਦਪੇਤੁਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤੁਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਤ੍ਤੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਤ੍ਤੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਰੇਤਿ, ਨ ਅਧਿਕਰਣਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਨ ਪਾਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਾਦਪੇਤੁਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤੁਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਤ੍ਤੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਤਿ, ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਤ੍ਵਾ [ਅਚਿਤ੍ਤਿਕਤ੍ਵਾ (ਪੀ॰), ਅਚਿਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰), ਅਚਿਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਦੇਤਿ, ਅਸਹਤ੍ਥਾ ਦੇਤਿ, ਅਪਵਿਦ੍ਧਂ [ਅਪਵਿਟ੍ਟਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦੇਤਿ, ਅਨਾਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਦੇਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੀਕਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਸਹਤ੍ਥਾ ਦੇਤਿ, ਅਨਪਵਿਦ੍ਧਂ ਦੇਤਿ, ਆਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਦੇਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਯ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ [ਅਨਗ੍ਗਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰)] ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਰਞ੍ਚ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧਾਯ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਅਡ੍ਢੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ, ਅਭਿਰੂਪੋ ਚ ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ।

‘‘ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਅਡ੍ਢੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ। ਯੇਪਿਸ੍ਸ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਦਾਰਾਤਿ ਵਾ ਦਾਸਾਤਿ ਵਾ ਪੇਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ [ਕਮ੍ਮਕਾਰਾਤਿ (ਕ॰)] ਵਾ, ਤੇਪਿ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਾਲੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਅਡ੍ਢੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ; ਕਾਲਾਗਤਾ ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾ ਪਚੁਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਅਡ੍ਢੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ; ਉਲ਼ਾਰੇਸੁ ਚ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਭੋਗਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਰਞ੍ਚ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਅਡ੍ਢੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ; ਨ ਚਸ੍ਸ ਕੁਤੋਚਿ ਭੋਗਾਨਂ ਉਪਘਾਤੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਵਾ ਉਦਕਤੋ ਵਾ ਰਾਜਤੋ ਵਾ ਚੋਰਤੋ ਵਾ ਅਪ੍ਪਿਯਤੋ ਵਾ ਦਾਯਾਦਤੋ ਵਾ [ਅਪ੍ਪਿਯਤੋ ਵਾ ਦਾਯਾਦਤੋ ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਅਪ੍ਪਿਯਦਾਯਾਦਤੋ ਵਾ (ਕ॰)]। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ , ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੦. [ਕਥਾ॰ ੨੬੭] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਤਿਕਣ੍ਡਕੀਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਾਤਿ ਆਰਭਤਿ ਚ, ਸਾਰਨ੍ਦਦ ਤਿਕਣ੍ਡ ਨਿਰਯੇਨ ਚ।
ਮਿਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ, ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਅਪਰੇ ਦ੍ਵੇਤਿ॥

ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੧੬) ੧. ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਸੁੱਤਂ

੧੫੧. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਕਥਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਕਥਿਕਂ [ਕਥਿਤਂ (ਕ॰)] ਪਰਿਭੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਨੇਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ [ਅਯੋਨਿਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਕਥਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਨ ਕਥਿਕਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਸੁੱਤਂ

੧੫੨. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਕਥਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਕਥਿਕਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ ਜਲ਼ੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ, ਅਨਞ੍ਞਾਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਮਾਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਕਥਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਨ ਕਥਿਕਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ, ਨ ਅਨਞ੍ਞਾਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਮਾਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਸੁੱਤਂ

੧੫੩. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਮਕ੍ਖੀ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਮਕ੍ਖਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ, ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤੋ [ਸਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਰਨ੍ਧਗਵੇਸੀ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਕੇ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਖੀਲਜਾਤੋ [ਖਿਲਜਾਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ ਜਲ਼ੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ, ਅਨਞ੍ਞਾਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਮਾਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਮਕ੍ਖੀ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਨ ਮਕ੍ਖਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ, ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਨ ਰਨ੍ਧਗਵੇਸੀ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਕੇ ਅਨਾਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖੀਲਜਾਤੋ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ, ਨ ਅਨਞ੍ਞਾਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਮਾਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੋਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਾਤਾਨਂ [ਧਤਾਨਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੋਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਂ [ਪਰੇਸਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਪਰੇ (?)] ਵਾਚੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਂ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ, ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੰ ਵਾਚੇਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਸੁਤੰ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਚੇਤਸਾ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਿ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਤਤਿਯਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੋਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੬. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੬੦] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ । ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਦੁਨ੍ਨਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੁਬ੍ਬਚਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਕ੍ਖਮਾ ਅਪ੍ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਨੁਸਾਸਨਿੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਆਗਤਾਗਮਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਵਿਨਯਧਰਾ ਮਾਤਿਕਾਧਰਾ, ਤੇ ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਪਰੰ ਵਾਚੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਸੰ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੋ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ , ਨ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾਪਿ ਹੋਤਿ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ, ਨ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਨ੍ਨੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਕ੍ਕੋਸਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਰਿਭਾਸਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨਾ [ਪਰਿਚ੍ਚਜਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਨਪ੍ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ। ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਸੁਨਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤੁਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਵਚਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਖਮਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਆਗਤਾਗਮਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਵਿਨਯਧਰਾ ਮਾਤਿਕਾਧਰਾ, ਤੇ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਪਰਂ ਵਾਚੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਸਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਨ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕੋ [ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕੋ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੬੦] ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਸਰਣੋ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ; ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਾਪਿ ਹੋਤਿ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ, ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨੋ ਅਵਿਵਦਮਾਨੋ ਏਕੁਦ੍ਦੇਸੋ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗੇ ਨ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਕ੍ਕੋਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਭਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਕ੍ਕਥਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲਂ [ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਉਪਨਿਧਾਯ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ; ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ; ਮਚ੍ਛਰਿਸ੍ਸ [ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਚਾਗਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ।

‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਤ੍ਥੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ [ਨ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰)], ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ।

‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ? ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਤ੍ਥੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ।

‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ? ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਤ੍ਥੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਛਰਿਸ੍ਸ ਚਾਗਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ? ਮਚ੍ਛਰੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਚ੍ਛਰਿਸ੍ਸ ਚਾਗਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ? ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਪਨਿਧਾਯ।

''ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਥਾ ਸੁਕਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਪਨਿਧਾਯ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ; ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਕਥਾ ਸੁਕਥਾ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਸੁਕਥਾ; ਚਾਗਵਤੋ ਚਾਗਕਥਾ ਸੁਕਥਾ; ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਲਭਤਿ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ । ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਕਥਾ ਸੁਕਥਾ? ਸੀਲਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਲਭਤਿ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਕਥਾ ਸੁਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਸੁਕਥਾ? ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਲਭਤਿ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਥਾ ਸੁਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਵਤੋ ਚਾਗਕਥਾ ਸੁਕਥਾ? ਚਾਗਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਲਭਤਿ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਾਗਵਤੋ ਚਾਗਕਥਾ ਸੁਕਥਾ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ? ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਲਭਤਿ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਸੁਕਥਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਥਾ ਸੁਕਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਪਨਿਧਾਯਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਾਰਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੮. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਰਜ੍ਜਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ [ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਪਞ੍ਚਹਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਰਜ੍ਜਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਉਦਾਯੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਮਹਤਿਯਾ ਗਿਹਿਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਦਾਯਿਂ ਮਹਤਿਯਾ ਗਿਹਿਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ। ਦਿਸ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਦਾਯੀ ਮਹਤਿਯਾ ਗਿਹਿਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ [ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ''ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]।

''ਨ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ , ਸੁਕਰਂ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ। ਪਰੇਸਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? 'ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਂ ਕਥਂ [ਆਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਂ (ਸੀ॰), ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ; 'ਪਰਿਯਾਯਦਸ੍ਸਾਵੀ ਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ; 'ਅਨੁਦ੍ਦਯਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ; 'ਨ ਆਮਿਸਨ੍ਤਰੋ ਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ; 'ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਰਞ੍ਚ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਕਰਂ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ। ਪਰੇਸਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੇਨ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੦. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਾਗੋ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਦੋਸੋ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮੋਹੋ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਭਾਨਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਗਮਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਯੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਾ, ਤਯੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮੋਸਾ।
ਦੁਕ੍ਕਥਾ ਚੇਵ ਸਾਰਜ੍ਜਂ, ਉਦਾਯਿਦੁਬ੍ਬਿਨੋਦਯਾਤਿ॥

(੧੭) ੨. ਆਘਾਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਆਘਾਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯੇਥ, ਮੇਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ; ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯੇਥ, ਕਰੁਣਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ; ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯੇਥ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ; ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯੇਥ, ਅਸਤਿਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ; ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯੇਥ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਾ – 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣੋ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ; ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ, ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਆਘਾਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੨. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਆਘਾਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ; ਏਵਰੂਪੇਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ; ਏਵਰੂਪੇਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ; ਏਵਰੂਪੇਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ; ਏਵਰੂਪੇਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਵਾ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ; ਏਵਰੂਪੇਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਰਥਿਯਾਯ ਨਨ੍ਤਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾਮੇਨ ਪਾਦੇਨ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਾਦੇਨ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ [ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰੋ ਤਂ ਪਰਿਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਯਾਸ੍ਸ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰਤਾ ਨ ਸਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰਤਾ ਸਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ।

“ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ? ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਸੇਵਾਲਪਣਕਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ। ਸੋ ਤਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਇਤਿਚਿਤਿ ਚ ਸੇਵਾਲਪਣਕਂ ਅਪਵਿਯੂਹਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਨਾ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮੇਯਜ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ, ਯਾਸ੍ਸ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰਤਾ ਨ ਸਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰਤਾ ਸਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ।

“ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ? ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਗੋਪਦੇ [ਗੋਪਦਕੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਉਦਕਂ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਇਦਂ ਖੋ ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਗੋਪਦੇ ਉਦਕਂ। ਸਚਾਹਂ ਅਞ੍ਜਲਿਨਾ ਵਾ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਭਾਜਨੇਨ ਵਾ ਖੋਭੇਸ੍ਸਾਮਿਪਿ ਤਂ ਲੋਲੇਸ੍ਸਾਮਿਪਿ ਤਂ ਅਪੇਯਜਮ੍ਪਿ ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਚਤੁਕ੍ਕੁਣ੍ਡਿਕੋ [ਚਤੁਗੁਣ੍ਡਿਕੋ (ਸੀ॰), ਚਤੁਕੁਣ੍ਡਿਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਚਤੁਕੋਣ੍ਡਿਕੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੭)] ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਗੋਪੀਤਕਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮੇਯਜ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਚਤੁਕ੍ਕੁਣ੍ਡਿਕੋ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਗੋਪੀਤਕਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮੇਯਜ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਯਾਸ੍ਸ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰਤਾ ਨ ਸਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ; ਯਾਪਿਸ੍ਸ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰਤਾ ਨ ਸਾਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਲਭਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਤਮੇਵਸ੍ਸ [ਤਦੇਵਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ।

“ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ? ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋਪਿਸ੍ਸ ਦੂਰੇ ਗਾਮੋ ਪਚ੍ਛਤੋਪਿਸ੍ਸ ਦੂਰੇ ਗਾਮੋ। ਸੋ ਨ ਲਭੇਯਜ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ, ਨ ਲਭੇਯਜ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ, ਨ ਲਭੇਯਜ ਪਤਿਰੂਪਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕਂ, ਨ ਲਭੇਯਜ ਗਾਮਨ੍ਤਨਾਯਕਂ। ਤਮੇਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯਜ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਰਿਸੇ ਕਾਰੁਞ੍ਞਂਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯਜ, ਅਨੁਦ੍ਦਯਂਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯਜ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਂਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯਜ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਲਭੇਯਜ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ, ਲਭੇਯਜ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ, ਲਭੇਯਜ ਪਤਿਰੂਪਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕਂ, ਲਭੇਯਜ ਗਾਮਨ੍ਤਨਾਯਕਂ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾਯਂ [ਅਯਂ (ਕ॰)] ਪੁਰਿਸੋ ਇਧੇਵ ਅਨਯਬਜਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੀ’ਤਿ [ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ (ਕ॰)]! ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਚ ਲਭਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਏਵਰੂਪੇਪਿ [ਏਵਰੂਪੇ (ਪੀ॰)], ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਕਾਰੁਞ੍ਞਂਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਦ੍ਦਯਾਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਯਜ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਯਜ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਯਜ ! ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ [ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ (ਕ॰)] ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੀ’ਤਿ [ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ (ਕ॰)]! ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ।

“ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ? ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਅਚ੍ਛੋਦਕਾ ਸਾਤੋਦਕਾ ਸੀਤੋਦਕਾ [ਅਚ੍ਛੋਦਿਕਾ ਸਾਤੋਦਿਕਾ ਸੀਤੋਦਿਕਾ (ਸੀ॰)] ਸੇਤਕਾ [ਸੇਤੋਦਕਾ (ਕ॰)] ਸੁਪਤਿਤ੍ਥਾ ਰਮਣੀਯਾ ਨਾਨਾਰੁਕ੍ਖੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ । ਸੋ ਤਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਰੁਕ੍ਖਚ੍ਛਾਯਾਯ ਨਿਸੀਦੇਯਜ ਵਾ ਨਿਪਜ੍ਜੇਯਜ ਵਾ।

ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਲਭਤਿ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਯਾਪਿਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰਤਾ ਸਾਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ; ਯਾਪਿਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰਤਾ ਸਾਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ; ਯਮ੍ਪਿ ਲਭਤਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਵਰਂ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਘਾਤੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ।

''ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚ ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ, ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਆਘਾਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਟਿਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਾਕਚ੍ਛਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੩. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

[ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੬੫-੬੬] ''ਪਞ੍ਚਹਾਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਸਾਕਚ੍ਛੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਸਾਕਚ੍ਛੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੪. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੬੫] ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਜੀਵੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ , ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਕਥਾਯ ਚ ਆਗਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂਸਾਜੀਵੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੫. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ [ਮੋਮੁਹਤ੍ਤਾ (ਸੀ॰)] ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪਰਿਭਵਂ ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਤੁਕਾਮੋ ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਅਥ ਵਾ ਪਨੇਵਂਚਿਤ੍ਤੋ [ਅਥ ਵਾ ਪਕੁਪ੍ਪਨ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ – 'ਸਚੇ ਮੇ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਨੋ ਚੇ [ਨੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਮੇ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਅਹਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ। ਅਹਂ ਖੋ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਾਮਿ – 'ਸਚੇ

मे पञ्ञं पुट्ठो सम्मदेव बजाकरिस्सति इच्चेतं कुसलं, नो चे मे पञ्ञं पुट्ठो सम्मदेव बजाकरिस्सति, अहमस्स सम्मदेव बजाकरिस्सामी''ति। पञ्चमं।

६. निरोधसुत्तं

१६६. तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि…पे॰… ''इधावुसो, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्ञासम्पन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि [समापज्जेय्यपि वुट्ठहेय्यपि (सी॰ स्या॰ कं॰ पी॰)] – अत्थेतं ठानं। नो चे दिट्ठेव धम्मे अञ्ञं आराधेय्य, अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं [कबळिंकाराहारभक्खानं (सी॰ स्या॰ कं॰ पी॰)] देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठान''न्ति।

एवं वुत्ते आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – ''अट्ठानं खो एतं, आवुसो सारिपुत्त, अनवकासो यं सो भिक्खु अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – नत्थेतं ठान''न्ति।

दुतियम्पि खो…पे॰… ततियम्पि खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि – ''इधावुसो, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्ञासम्पन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठानं। नो चे दिट्ठेव धम्मे अञ्ञं आराधेय्य, अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठान''न्ति।

ततियम्पि खो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – ''अट्ठानं खो एतं, आवुसो सारिपुत्त , अनवकासो यं सो भिक्खु अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – नत्थेतं ठान''न्ति।

अथ खो आयस्मतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि – ''यावततियकम्पि [यावततियम्पि (सी॰ स्या॰ पी॰)] खो मे आयस्मा उदायी पटिक्कोसति, न च मे कोचि भिक्खु अनुमोदति। यंनूनाहं येन भगवा तेनुपसङ्कमेय्य''न्ति। अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि – ''इधावुसो, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्ञासम्पन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठानं। नो चे दिट्ठेव धम्मे अञ्ञं आराधेय्य, अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठान''न्ति।

एवं वुत्ते आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – ''अट्ठानं खो एतं, आवुसो सारिपुत्त, अनवकासो यं सो भिक्खु अतिक्कम्मेव कबळीकाराहारभक्खानं देवानं सहब्यतं अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – नत्थेतं ठान''न्ति।

दुतियम्पि खो…पे॰… ततियम्पि खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि – ''इधावुसो, भिक्खु सीलसम्पन्नो समाधिसम्पन्नो पञ्ञासम्पन्नो सञ्ञावेदयितनिरोधं समापज्जेय्यापि वुट्ठहेय्यापि – अत्थेतं ठानं । नो चे दिट्ठेव धम्मे

ਅਵ੍ਵੰ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ, ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਭਕ੍ਖਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਮਨੋਮਯੰ ਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਾਪਿ – ਅਤ੍ਥੇਤੰ ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਟ੍ਠਾਨੰ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਭਕ੍ਖਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਮਨੋਮਯੰ ਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਾਪਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਭਗਵਤੋਪਿ ਖੋ ਮੇ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਯਾਵਤਤਿਯਕੰ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਮੋਦਤਿ। ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਉਦਾਯਿੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਉਦਾਯਿ, ਮਨੋਮਯੰ ਕਾਯੰ ਪਚ੍ਚੇਸੀ''ਤਿ? ''ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਸਞ੍ਞਾਮਯਾ''ਤਿ। ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਤੁਯ੍ਹੰ, ਉਦਾਯਿ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਣਿਤੇਨ! ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਭਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਸੀ''ਤਿ! ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮ, ਆਨਨ੍ਦ, ਥੇਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਵਿਹੇਸਿਯਮਾਨੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਥ । ਨ ਹਿ ਨਾਮ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਰੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਥੇਰਮ੍ਹਿ [ਬ੍ਯਤ੍ਤਮ੍ਹਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਵਿਹੇਸਿਯਮਾਨਮ੍ਹੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਾਪਿ – ਅਤ੍ਥੇਤੰ ਠਾਨੰ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ , ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਭਕ੍ਖਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਮਨੋਮਯੰ ਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਾਪਿ – ਅਤ੍ਥੇਤੰ ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਉਪਵਾਣੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਵੁਸੋ ਉਪਵਾਣ, ਅਞ੍ਞੇ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਮਯੰ ਤੇਨ ਨ ਮੁਚ੍ਚਾਮ। ਅਨਚ੍ਛਰਿਯੰ ਖੋ, ਪਨੇਤੰ ਆਵੁਸੋ ਉਪਵਾਣ, ਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਏਤਦੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਉਦਾਹਰੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰਯੇਵੇਤ੍ਥ ਉਪਵਾਣੰ ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯ। ਇਦਾਨੇਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਉਪਵਾਣੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤੀਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ? ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ [ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਉਪਵਾਣ! ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਇਮੇ ਚੇ, ਉਪਵਾਣ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਨ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁਂ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚੇਨ ਪਾਲਿਚ੍ਚੇਨ ਵਲਿਤ੍ਤੁਚਤਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ ਪੂਜੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਚੋਦਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੭. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਚੋਦਕੇਨ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਂ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ’’।

‘‘ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਲੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਕਾਲੇਨ; ਭੂਤੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਭੂਤੇਨ; ਸਣ੍ਹੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਫਰੁਸੇਨ; ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ; ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ [ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੦੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਦੋਸਨ੍ਤਰੋ [ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਚੋਦਕੇਨ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਂ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਕਾਲੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਕਾਲੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਅਭੂਤੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਭੂਤੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਫਰੁਸੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਸਣ੍ਹੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕੁਪਿਤਂ।

‘‘ਅਧਮ੍ਮਚੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ [ਉਪਦਹਿਤਬ੍ਬੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] – ‘ਅਕਾਲੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਕਾਲੇਨ , ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਅਭੂਤੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਭੂਤੇਨ , ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਫਰੁਸੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਸਣ੍ਹੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ ; ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯਾ’ਤਿ। ਅਧਮ੍ਮਚੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਅਧਮ੍ਮਚੋਦਕਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ – ‘ਅਕਾਲੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ [ਚੁਦਿਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਨੋ ਕਾਲੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਅਭੂਤੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਭੂਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਫਰੁਸੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਸਣ੍ਹੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯਾ’ਤਿ। ਅਧਮ੍ਮਚੋਦਕਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਨ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭੂਤੇਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਕਾਲੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਅਕਾਲੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਭੂਤੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਅਭੂਤੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਸਣ੍ਹੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਫਰੁਸੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਕੁਪਿਤਂ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚੋਦਿਯਮਾਨਂ ਨੋ ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ ਕੁਪਿਤਂ।

‘‘ਧਮ੍ਮਚੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ – ‘ਕਾਲੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਅਕਾਲੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਭੂਤੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਅਭੂਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਸਣ੍ਹੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ

ਫਰੁਸੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਦਿਤੋ ਨੋ ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮਚੁਦਿਤਸ੍ਸ , ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ।

''ਧਮ੍ਮਚੋਦਕਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ – 'ਕਾਲੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਅਕਾਲੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਭੂਤੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਅਭੂਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਸਣ੍ਹੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਫਰੁਸੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯ; ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚੋਦਿਤੋ ਨੋ ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ, ਅਲਂ ਤੇ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਯਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮਚੋਦਕਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪਦਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭੂਤੇਨ ਚੋਦਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ।

''ਚੁਦਿਤੇਨ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਂ – ਸਚ੍ਚੇ ਚ, ਅਕੁਪ੍ਪੇ ਚ। ਮਂ ਚੇਪਿ [ਪਞ੍ਚਹਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)], ਆਵੁਸੋ, ਪਰੇ ਚੋਦੇਯ੍ਯੁਂ ਕਾਲੇਨ ਵਾ ਅਕਾਲੇਨ ਵਾ ਭੂਤੇਨ ਵਾ ਅਭੂਤੇਨ ਵਾ ਸਣ੍ਹੇਨ ਵਾ ਫਰੁਸੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੇਨ ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ [ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੭ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਵਾ ਦੋਸਨ੍ਤਰਾ [ਦੋਸਨ੍ਤਰੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਾ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵੀਸ੍ਵੇਵ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਂ – ਸਚ੍ਚੇ ਚ, ਅਕੁਪ੍ਪੇ ਚ। ਸਚੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ – 'ਅਤ੍ਥੇਸੋ ਮਯਿ ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਸਂਵਿਜ੍ਜਤੇਸੋ ਮਯਿ ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ। ਸਚੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ – 'ਨਤ੍ਥੇਸੋ ਮਯਿ ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਨਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ – 'ਨੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਮਯਿ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ।

''ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਤੇ [ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ (ਕ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਥ ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਨ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾ ਨ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਠਾ ਮਾਯਾਵਿਨੋ ਕੇਤਬਿਨੋ [ਕੇਟੁਭਿਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਦ੍ਧਤਾ ਉਨ੍ਨਲ਼ਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਨਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਕੁਸੀਤਾ ਹੀਨਵੀਰਿਯਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਏਲ਼ਮੂਗਾ, ਤੇ ਮਯਾ ਏਵਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਨ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਸਠਾ ਅਮਾਯਾਵਿਨੋ ਅਕੇਤਬਿਨੋ ਅਨੁਦ੍ਧਤਾ ਅਨੁਨ੍ਨਲ਼ਾ ਅਚਪਲਾ ਅਮੁਖਰਾ ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗਾ, ਤੇ ਮਯਾ ਏਵਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ।

''ਯੇ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾ ਨ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਠਾ ਮਾਯਾਵਿਨੋ ਕੇਤਬਿਨੋ ਉਦ੍ਧਤਾ ਉਨ੍ਨਲ਼ਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਨਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਕੁਸੀਤਾ ਹੀਨਵੀਰਿਯਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਏਲ਼ਮੂਗਾ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ ਤੇ।

''ਯੇ ਪਨ, ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਸਠਾ ਅਮਾਯਾਵਿਨੋ ਅਕੇਤਬਿਨੋ ਅਨੁਦ੍ਧਤਾ ਅਨੁਨ੍ਨਲਾ ਅਚਪਲਾ ਅਮੁਖਰਾ ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਨ ਬਾਹੁਲਿਕਾ ਨ ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਅਨੇਲਮੂਗਾ, ਤੇ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਓਵਦ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ , ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ; ਅਨੁਸਾਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ – 'ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੮. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ ...ਪੇ॰... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ।

''ਸੀਲਵਤੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ...ਪੇ॰... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੬੮; ੬.੫੦; ੭.੬੫]। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ [ਸਾਰਾਣੀਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਾਹੀ ਚ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਗਹਿਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਮੁਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ। ਪਟਿਭਾਤੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂਯੇਵ ਆਨਨ੍ਦ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਕੁਸਲੋ ਚ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੁਸਲੋ ਚ , ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ, ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਾਹੀ ਚ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਗਹਿਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਮੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ! ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਆਵੁਸੋ!! ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਚਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ। ਇਮੇਹਿ ਚ ਮਯਂ ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਧਾਰੇਮ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮਕੁਸਲੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੁਸਲੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕੁਸਲੋ’’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਭਦ੍ਦਜਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦਜਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਭਦ੍ਦਜਿਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦਜਿ, ਦਸ੍ਸਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ, ਕਿਂ ਸਵਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ, ਕਿਂ ਸੁਖਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ, ਕਿਂ ਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ, ਕਿਂ ਭਵਾਨਂ ਅਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਅਭਿਭੂ ਅਨਭਿਭੂਤੋ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁਦਸੋ ਵਸਵਤ੍ਤੀ, ਯੋ ਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਇਦਂ ਦਸ੍ਸਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਆਭਸ੍ਸਰਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ ਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਨਾ ਪਰਿਸਨ੍ਨਾ। ਤੇ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਹੋ ਸੁਖਂ, ਅਹੋ ਸੁਖ’ਨ੍ਤਿ! ਯੋ ਤਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਇਦਂ ਸਵਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇ ਸਨ੍ਤਂਯੇਵ ਤੁਸਿਤਾ ਸੁਖਂ ਪਟਿਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ਸੁਖਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ, ਇਦਂ ਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ, ਇਦਂ ਭਵਾਨਂ ਅਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਮੇਤਿ ਖੋ ਇਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਭਦ੍ਦਜਿਸ੍ਸ, ਯਦਿਦਂ ਬਹੁਨਾ ਜਨੇਨਾ’’ਤਿ?

‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦੋ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ। ਪਟਿਭਾਤੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂਯੇਵ ਆਨਨ੍ਦ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦਜਿ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦਜਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਥਾ ਪਸ੍ਸਤੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਦਸ੍ਸਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਯਥਾ ਸੁਣਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਸਵਨਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਯਥਾ ਸੁਖਿਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਸੁਖਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਯਥਾ ਸਞ੍ਞਿਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਗ੍ਗਂ। ਯਥਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਭਵਾਨਂ ਅਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਆਘਾਤਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਆਘਾਤਵਿਨਯਾ, ਸਾਕਚ੍ਛਾ ਸਾਜੀਵਤੋ ਪਞ੍ਹਂ।
ਪੁਚ੍ਛਾ ਨਿਰੋਧੋ ਚੋਦਨਾ, ਸੀਲਂ ਨਿਸਨ੍ਤਿ ਭਦ੍ਦਜੀਤਿ॥

(੧੮) ੩. ਉਪਾਸਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਾਰਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ । ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਸਾਰਜ੍ਜਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਸਾਰਜ੍ਜਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੨. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਅਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਅਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਨਿਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੩. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪. ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੰ ਗਹਪਤਿੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਅਪ੍ਪਹਾਯ 'ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ' ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨਿਰਯਞ੍ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ, ਮੁਸਾਵਾਦੰ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਅਪ੍ਪਹਾਯ 'ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ' ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨਿਰਯਞ੍ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

''ਪਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਪਹਾਯ 'ਸੀਲਵਾ' ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੁਗਤਿਞ੍ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ । ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ, ਮੁਸਾਵਾਦੰ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਪਹਾਯ 'ਸੀਲਵਾ' ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੁਗਤਿਞ੍ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

''ਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਨ ਚੇਤਸਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਤੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

''ਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰...।

''ਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ...ਪੇ॰...।

''ਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ...ਪੇ॰...।

''ਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ, ਨ ਚੇਤਸਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਤੰ ਭਯੰ ਵੇਰੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਯੋ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਞ੍ਚ ਭਾਸਤਿ।
ਲੋਕੇ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਯਤਿ, ਪਰਦਾਰਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਤਿ।
ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਞ੍ਚ, ਯੋ ਨਰੋ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ॥

''ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਪਞ੍ਚ ਵੇਰਾਨਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਨਿਰਯੰ ਸੋਪਪਜ੍ਜਤਿ॥

''ਯੋ ਪਾਣੰ ਨਾਤਿਪਾਤੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਨ ਭਾਸਤਿ।
ਲੋਕੇ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਨਾਦਿਯਤਿ, ਪਰਦਾਰੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ।
ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਞ੍ਚ , ਯੋ ਨਰੋ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ॥

''ਪਹਾਯ ਪਞ੍ਚ ਵੇਰਾਨਿ, ਸੀਲਵਾ ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ, ਸੁਗਤਿਂ ਸੋਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਚਣ੍ਡਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੫. ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਉਪਾਸਕਚਣ੍ਡਾਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਾਸਕਮਲਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਪਤਿਕੁਟ੍ਠੋ ਚ [ਉਪਾਸਕਪਤਿਕਿਟ੍ਠੋ ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ; ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਮਙ੍ਗਲਂ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਨੋ ਕਮ੍ਮਂ; ਇਤੋ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਂ ਗਵੇਸਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਚ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਉਪਾਸਕਚਣ੍ਡਾਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਾਸਕਮਲਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਪਤਿਕੁਟ੍ਠੋ ਚ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਉਪਾਸਕਰਤਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਾਸਕਪਦੁਮਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਪੁਣ੍ਡਰੀਕਞ੍ਚ [ਉਪਾਸਕਪੁਣ੍ਡਰੀਕੋ ਚ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ; ਅਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਨੋ ਮਙ੍ਗਲਂ; ਨ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਂ ਗਵੇਸਤਿ; ਇਧ ਚ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪਾਸਕੋ ਉਪਾਸਕਰਤਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਾਸਕਪਦੁਮਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਪੁਣ੍ਡਰੀਕਞ੍ਚਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪੀਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੬. ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹਿ ਉਪਾਸਕਸਤੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤੁਮ੍ਹੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ । ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਾਵਤਕੇਨੇਵ ਤੁਟ੍ਠਿ ਕਰਣੀਯਾ – 'ਮਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨਾ'ਤਿ । ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਿਨ੍ਤਿ ਮਯਂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ! ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਚਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ – 'ਤੁਮ੍ਹੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਾਵਤਕੇਨੇਵ ਤੁਟ੍ਠਿ ਕਰਣੀਯਾ – ਮਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ਕਿਨ੍ਤਿ ਮਯਂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਮਾਤਿ! ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਞ੍ਚਸ੍ਸ ਠਾਨਾਨਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਮਾਨਿਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ [ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਠਾਨਾਨਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

“ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯਸ੍ਮਿਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਞ੍ਚਸ੍ਸ ਠਾਨਾਨਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਤਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਮਾਨਿਸ੍ਸ [ਇਮਾਨੇਤ੍ਥ (ਸੀ॰)] ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ”ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵਣਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭. “ਪਞ੍ਚਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਣਿਜ੍ਜਾ ਉਪਾਸਕੇਨ ਅਕਰਣੀਯਾ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਸਤ੍ਥਵਣਿਜ੍ਜਾ, ਸਤ੍ਤਵਣਿਜ੍ਜਾ, ਮਂਸਵਣਿਜ੍ਜਾ, ਮਜ੍ਜਵਣਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਸਵਣਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਵਣਿਜ੍ਜਾ ਉਪਾਸਕੇਨ ਅਕਰਣੀਯਾ”ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਰਾਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੮. “ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ [ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤੀਤਿ (ਸੀ॰), ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਮਯਾਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਂ ਨ ਸੁਤਂ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ, ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ [ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਵੇਦਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰), ਤਦੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਪਵੇਦੇਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਂ ਵਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸੀਤਿ [ਵੋਰੋਪੇਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ’”ਤਿ? “ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਜਸ੍ਸਤਿ [ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਚਾ”ਤਿ।

“ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ”। “ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਮਯਾਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਂ ਨ ਸੁਤਂ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਗਾਮਾ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾ ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਿਯੀਤਿ [ਆਦਿਯਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਏਵਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ’”ਤਿ? “ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਜਸ੍ਸਤਿ ਚਾ”ਤਿ।

“ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਸੁਤਂ ਵਾ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ”। “ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਮਯਾਪਿ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਂ ਨ ਸੁਤਂ – ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ

ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਤ੍ਥੀਸੁ ਪਰਕੁਮਾਰੀਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜੀਤਿ [ਆਪਜ੍ਜਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਏਵਰੂਪੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਮਯਾਪਿ ਖੋ ਏਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠੰ ਨ ਸੁਤੰ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਪਭਞ੍ਜੀਤਿ [ਭਞ੍ਜਤੀਤਿ (ਸੀ॰), ਭਞ੍ਜਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਭਞ੍ਜੀਤਿ (ਪੀ॰)]। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਏਵਰੂਪੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ’’ਤਿ ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਹਾਯ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਮਯਾਪਿ ਖੋ ਏਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠੰ ਨ ਸੁਤੰ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਹਾਯ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਇਤ੍ਥਿੰ ਵਾ ਪੁਰਿਸੰ ਵਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸਿ [ਵੋਰੋਪੇਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]; ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਗਾਮਾ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾ ਵਾ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਦਿਯਿ [ਆਦਿਯਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]; ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਤ੍ਥੀਸੁ ਪਰਕੁਮਾਰੀਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਿ [ਆਪਜ੍ਜਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]; ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਪਭਞ੍ਜੀਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਹੇਤੁ ਹਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਏਵਰੂਪੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਤਞ੍ਚ ਸੁਯ੍ਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਗਿਹਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭੯. ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹਿ ਉਪਾਸਕਸਤੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਯੰ ਕਞ੍ਚਿ [ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ ਗਿਹਿੰ ਓਦਾਤਵਸਨੰ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਸੰਵੁਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿੰ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿੰ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿੰ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਸੰਵੁਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ,

ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਸਂਵੁਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ? ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਪਠਮੋ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰੋ ਅਧਿਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੋ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰੋ ਅਧਿਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਤਤਿਯੋ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰੋ ਅਧਿਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰੋ ਅਧਿਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ। ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ।

‘‘ਯਂ ਕਞ੍ਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ ਗਿਹਿਂ ਓਦਾਤਵਸਨਂ – ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਸਂਵੁਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਂ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਂ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਂ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਨਿਰਯੇਸੁ ਭਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਾਪਾਨਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯੇ।
ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਂ ਸਮਾਦਾਯ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯੇ॥

‘‘ਨ ਹਿਂਸੇ ਪਾਣਭੂਤਾਨਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਰਕ੍ਕਮੇ।
ਮੁਸਾ ਚ ਨ ਭਣੇ ਜਾਨਂ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਨ ਪਰਾਮਸੇ॥

‘‘ਸੇਹਿ ਦਾਰੇਹਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ, ਪਰਦਾਰਞ੍ਚ ਆਰਮੇ [ਨਾਰਮੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]।
ਮੇਰਯਂ ਵਾਰੁਣਿਂ ਜਨ੍ਤੁ, ਨ ਪਿਵੇ ਚਿਤ੍ਤਮੋਹਨਿਂ॥

‘‘ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਾਨੁਵਿਤਕ੍ਕਯੇ।
ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ (?) ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ (ਕ॰)] ਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਦੇਵਲੋਕਾਯ ਭਾਵਯੇ॥

‘‘ਉਪਟ੍ਠਿਤੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ, ਪੁਞ੍ਞਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜਿਗੀਸਤੋ [ਜਿਗਿਂਸਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।
ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਪਠਮਂ ਦਿਨ੍ਨਾ, ਵਿਪੁਲਾ ਹੋਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾ॥

‘‘ਸਨ੍ਤੋ ਹਵੇ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਸੁਣੋਹਿ ਮੇ।
ਇਤਿ ਕਣ੍ਹਾਸੁ ਸੇਤਾਸੁ, ਰੋਹਿਣੀਸੁ ਹਰੀਸੁ ਵਾ॥

‘‘ਕਮ੍ਮਾਸਾਸੁ ਸਰੂਪਾਸੁ, ਗੋਸੁ ਪਾਰੇਵਤਾਸੁ ਵਾ।
ਯਾਸੁ ਕਾਸੁਚਿ ਏਤਾਸੁ, ਦਨ੍ਤੋ ਜਾਯਤਿ ਪੁਙ੍ਗਵੋ॥

‘‘ਧੋਰਯ੍ਹੋ ਬਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਜਵਨਿਕ੍ਕਮੋ।
ਤਮੇਵ ਭਾਰੇ ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਪਰਿਕ੍ਖਰੇ॥

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਜਾਤਿਯੇ।
ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਵੇਸ੍ਸੇ, ਸੁਦ੍ਦੇ ਚਣ੍ਡਾਲਪੁਕ੍ਕੁਸੇ॥

‘‘ਯਾਸੁ ਕਾਸੁਚਿ ਏਤਾਸੁ, ਦਨ੍ਤੋ ਜਾਯਤਿ ਸੁਬ੍ਬਤੋ।
ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਹਿਰੀਮਨੋ॥

‘‘ਪਹੀਨਜਾਤਿਮਰਣੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਕੇਵਲੀ।
ਪਨ੍ਨਭਾਰੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ, ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਪਾਰਗੂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ।
ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵ ਵਿਰਜੇ ਖੇਤ੍ਤੇ, ਵਿਪੁਲਾ ਹੋਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾ॥

‘‘ਬਾਲਾ ਚ ਅਵਿਜਾਨਨ੍ਤਾ, ਦੁਮ੍ਮੇਧਾ ਅਸ੍ਸੁਤਾਵਿਨੋ।
ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਦਦਨ੍ਤਿ ਦਾਨਾਨਿ, ਨ ਹਿ ਸਨ੍ਤੇ ਉਪਾਸਰੇ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਸਨ੍ਤੇ ਉਪਾਸਨ੍ਤਿ, ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੇ ਧੀਰਸਮ੍ਮਤੇ।
ਸਦ੍ਧਾ ਚ ਨੇਸਂ ਸੁਗਤੇ, ਮੂਲਜਾਤਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਞ੍ਚ ਤੇ ਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਲੇ ਵਾ ਇਧ ਜਾਯਰੇ।
ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ’’ਤਿ॥ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਗਵੇਸੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਤਿ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਸਾਲਵਨਂ; ਦਿਸ੍ਵਾਨ [ਦਿਸ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ [ਉਕ੍ਕਮ੍ਮ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਯੇਨ ਤਂ ਸਾਲਵਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਾਲਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਿਤਂ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਗਵਤੋ ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਕਮ੍ਮਾਯ? ਨ ਅਕਾਰਣੇਨ ਤਥਾਗਤਾ ਸਿਤਂ ਪਾਤੁਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਗਵਤੋ ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਕਮ੍ਮਾਯ? ਨ ਅਕਾਰਣੇਨ ਤਥਾਗਤਾ ਸਿਤਂ ਪਾਤੁਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਬਹੁਜਨਂ ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਨਗਰਂ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਾਸਿ। ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗਵੇਸੀ ਨਾਮ ਉਪਾਸਕੋ ਅਹੋਸਿ ਸੀਲੇਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ। ਗਵੇਸਿਨਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਸਕੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਪਟਿਦੇਸਿਤਾਨਿ ਸਮਾਦਪਿਤਾਨਿ [ਸਮਾਦਾਪਿਤਾਨਿ (?)] ਅਹੇਸੁਂ ਸੀਲੇਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸਿਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ [ਬਹੁਕਾਰੋ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ [ਸਮਾਦਾਪੇਤਾ (?)], ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਸੀਲੇਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ, ਇਮਾਨਿ ਚ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਸੀਲੇਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ। ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਸਮਸਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤਿਰੇਕਂ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਅਤਿਰੇਕਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਯੇਨ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਂ ਧਾਰੇਥਾ'ਤਿ! ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯ੍ਯੋ ਖੋ ਗਵੇਸੀ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ । ਅਯ੍ਯੋ ਹਿ ਨਾਮ ਗਵੇਸੀ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਮਙ੍ਗਂ [ਕਿਮਙ੍ਗ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਨ ਮਯ'ਨ੍ਤਿ [ਪਨ ਨ ਮਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੫੯; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੩੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੨੦ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਂਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬਂ]! ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਯੇਨ ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਿਂ ਉਪਾਸਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਅਯ੍ਯੋ ਗਵੇਸੀ ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ ਧਾਰੇਤੂ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸਿਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ, ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ, ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ । ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਸਮਸਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤਿਰੇਕਂ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਅਤਿਰੇਕਾਯਾ'''ਤਿ!

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਯੇਨ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ ਧਾਰੇਥ ਆਰਾਚਾਰਿ [ਅਨਾਚਾਰਿਂ (ਪੀ॰)] ਵਿਰਤਂ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯ੍ਯੋ ਖੋ ਗਵੇਸੀ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ। ਅਯ੍ਯੋ ਹਿ ਨਾਮ ਗਵੇਸੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਮਯ'ਨ੍ਤਿ! ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਯੇਨ ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਿਂ ਉਪਾਸਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਅਯ੍ਯੋ ਗਵੇਸੀ ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਧਾਰੇਤੁ ਆਰਾਚਾਰਿਨੋ ਵਿਰਤਾ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸਿਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ। ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ। ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਆਰਾਚਾਰਿਨੋ ਵਿਰਤਾ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਸਮਸਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤਿਰੇਕਂ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਅਤਿਰੇਕਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਯੇਨ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕਂ ਧਾਰੇਥ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤਂ ਵਿਰਤਂ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯ੍ਯੋ ਖੋ ਗਵੇਸੀ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ। ਅਯ੍ਯੋ ਹਿ ਨਾਮ ਗਵੇਸੀ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਮਯ'ਨ੍ਤਿ! ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ

ਯੇਨ ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਿਂ ਉਪਾਸਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – 'ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਅਯ੍ਯੋ ਗਵੇਸੀ ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੇ ਧਾਰੇਤੁ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੇ ਵਿਰਤੇ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸਿਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ। ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ। ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਆਰਾਚਾਰਿਨੋ ਵਿਰਤਾ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਅਹਞ੍ਚਮ੍ਹਿ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕਾ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤਾ ਵਿਰਤਾ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਸਮਸਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤਿਰੇਕਂ; ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਅਤਿਰੇਕਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਯੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਲਭੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਲਭੇਯ੍ਯਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦ'ਨ੍ਤਿ। ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਉਪਾਸਕੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ। ਅਚਿਰੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸਿ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇਸ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯ੍ਯੋ ਖੋ ਗਵੇਸੀ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ। ਅਯ੍ਯੋ ਹਿ ਨਾਮ ਗਵੇਸੀ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਮਙ੍ਗ ਪਨ ਮਯ'ਨ੍ਤਿ! ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਯੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – 'ਲਭੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਲਭੇਯ੍ਯਾਮ ਉਪਸਮ੍ਪਦ'ਨ੍ਤਿ। ਅਲਭਿੰਸੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਭਿੰਸੁ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਵੇਸਿਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਮਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਅਹੋ ਵਤਿਮਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨੋ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਨੋ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਿ ਵੂਪਕਟ੍ਠਾ [ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਿ ਏਕੇਕਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿੰਸੁ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਿੰਸੁ''।

''ਇਤਿ ਖੋ , ਆਨਨ੍ਦ, ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਿ ਗਵੇਸੀਪਮੁਖਾਨਿ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਿ [ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਣੀਤਪਣੀਤਂ ਵਾਯਮਮਾਨਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਸਚ੍ਛਾਕਂਸੁ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਿ ਪਣੀਤਪਣੀਤਂ ਵਾਯਮਮਾਨਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਉਪਾਸਕਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਾਰਜ੍ਜਂ ੧ਿਸਾਰਦੋ ਨਿਰਯਂ, ੧ੇਰਂ ਚਣ੍ਡਾਲਪਞ੍ਚਮਂ।
ਪੀਤਿ ੧ਣਿਜ੍ਜਾ ਰਾਜਾਨੋ, ਗਿਹੀ ਚੇ੧ ਗ੧ੇਸਿਨਾਤਿ॥

(੧੯) ੪. ਅਰਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਰਞ੍ਞਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ [ਆਰਞ੍ਞਤਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਪਰਿ॰ ੪੪੩ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਉਮ੍ਮਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਾ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਵਣ੍ਣਿਤਂ ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੇਹੀਤਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਲ੍ਲੇਖਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਿਵੇਕਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ [ਇਦਮਟ੍ਠਿਤਂਯੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਯ੍ਵਾਯਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਲ੍ਲੇਖਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਿਵੇਕਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ [ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੫; ੧੦.੯੧)] ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ, ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ [ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬੨] ਤਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਯ੍ਵਾਯਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਲ੍ਲੇਖਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਿਵੇਕਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਚੀਵਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸੋਸਾਨਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਸਾਨਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਸੋਸਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੋਸਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਸੋਸਾਨਿਕਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਨੇਸਜ੍ਜਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

१८६. ''पञ्चिमे, भिक्खवे, नेसज्जिका...पे॰...। छट्ठं।

७. यथासन्थतिकसुत्तं

१८७. ''पञ्चिमे, भिक्खवे, यथासन्थतिका...पे॰...। सत्तमं।

८. एकासनिकसुत्तं

१८८. ''पञ्चिमे, भिक्खवे, एकासनिका...पे॰...। अट्ठमं।

९. खलुपच्छाभत्तिकसुत्तं

१८९. ''पञ्चिमे , भिक्खवे, खलुपच्छाभत्तिका...पे॰...। नवमं।

१०. पत्तपिण्डिकसुत्तं

१९०. ''पञ्चिमे, भिक्खवे, पत्तपिण्डिका। कतमे पञ्च? मन्दत्ता मोमूहत्ता पत्तपिण्डिको होति, पापिच्छो इच्छापकतो पत्तपिण्डिको होति, उम्मादा चित्तक्खेपा पत्तपिण्डिको होति, 'वण्णितं बुद्धेहि बुद्धसावकेही'ति पत्तपिण्डिको होति, अप्पिच्छतंयेव निस्साय सन्तुट्ठियेव निस्साय सल्लेखंयेव निस्साय पविवेकंयेव निस्साय इदमत्थितंयेव निस्साय पत्तपिण्डिको होति। इमे खो, भिक्खवे, पञ्च पत्तपिण्डिका। इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं य्वायं पत्तपिण्डिको अप्पिच्छतंयेव निस्साय सन्तुट्ठियेव निस्साय सल्लेखंयेव निस्साय पविवेकंयेव निस्साय इदमत्थितंयेव निस्साय पत्तपिण्डिको होति, अयं इमेसं पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं अग्गो च सेट्ठो च मोक्खो च उत्तमो च पवरो च।

''सेय्यथापि, भिक्खवे, गवा खीरं, खीरम्हा दधि, दधिम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सप्पि, सप्पिम्हा सप्पिमण्डो, सप्पिमण्डो तत्थ अग्गमक्खायति; एवमेवं खो, भिक्खवे, इमेसं पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं य्वायं पत्तपिण्डिको अप्पिच्छतंयेव निस्साय सन्तुट्ठियेव निस्साय सल्लेखंयेव निस्साय पविवेकंयेव निस्साय इदमत्थितंयेव निस्साय पत्तपिण्डिको होति, अयं इमेसं पञ्चन्नं पत्तपिण्डिकानं अग्गो च सेट्ठो च मोक्खो च उत्तमो च पवरो चा''ति। दसमं।

अरञ्ञवग्गो चतुत्थो।

तस्सुद्दानं –

अरञ्ञं चीवरं रुक्ख, सुसानं अब्भोकासिकं।
नेसज्जं सन्थतं एकासनिकं, खलुपच्छापिण्डिकेन चाति॥

(੨੦) ੫. ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੋਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੋਰਾਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਦਂ [ਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸੁਦਂ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਖਾ ਸੁਨਖਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਸੁਨਖਿਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਪੋਰਾਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ।

‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਉਤੁਨਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਤੁਨਿਂ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਉਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ । ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਖਾ ਸੁਨਖਿਂ ਉਤੁਨਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਤੁਨਿਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਪੋਰਾਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ।

‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਨੇਵ ਕਿਣਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਿਕ੍ਕਿਣਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਿਯੇਨੇਵ ਸਂਵਾਸਂ ਸਂਬਨ੍ਧਾਯ [ਸਂਸਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਂਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਕਿਣਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਕ੍ਕਿਣਨ੍ਤਿਪਿ, ਸਮ੍ਪਿਯੇਨਪਿ ਸਂਵਾਸਂ ਸਂਬਨ੍ਧਾਯ ਸਂਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਖਾ ਸੁਨਖਿਂ ਨੇਵ ਕਿਣਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਿਕ੍ਕਿਣਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਿਯੇਨੇਵ ਸਂਵਾਸਂ ਸਂਬਨ੍ਧਾਯ ਸਂਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਪੋਰਾਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ।

‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਧਨਸ੍ਸਪਿ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਰਜਤਸ੍ਸਪਿ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸਪਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਧਨਸ੍ਸਪਿ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਰਜਤਸ੍ਸਪਿ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸਪਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਖਾ ਨ ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਧਨਸ੍ਸਪਿ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਰਜਤਸ੍ਸਪਿ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸਪਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੋਰਾਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ।

‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਾਯਂ ਸਾਯਮਾਸਾਯ ਪਾਤੋ ਪਾਤਰਾਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਂ ਆਦਾਯ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਖਾ ਸਾਯਂ ਸਾਯਮਾਸਾਯ ਪਾਤੋ ਪਾਤਰਾਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਪੋਰਾਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪੋਰਾਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਸੁਨਖੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੂ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੋਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੨. ਅਥ ਖੋ ਦੋਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਦੋਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ – ‘ਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਡ੍ਢੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤੀ’ਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਤਥੇਵ। ਨ ਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਡ੍ਢੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਨੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਟਿਜਾਨਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ, ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ,

ਤਿਣ੍ਣਂ ੵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਸਨਿਘਣ੍ਡੁਕੇਟੁਭਾਨਂ ਸਾਕ੍ਖਰਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਇਤਿਹਾਸਪਞ੍ਚਮਾਨਂ, ਪਦਕੋ ੵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਲੋਕਾਯਤਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨੵਯੋ'ਤਿ, ਮਮੇੵ ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਮ੍ਮਾ ੵਦਮਾਨੋ ੵਦੇਯ੍ਯ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾੵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿੵਾਦੇਨ, ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ੵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਸਨਿਘਣ੍ਡੁਕੇਟੁਭਾਨਂ ਸਾਕ੍ਖਰਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਇਤਿਹਾਸਪਞ੍ਚਮਾਨਂ, ਪਦਕੋ ੵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਲੋਕਾਯਤਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨੵਯੋ''ਤਿ।

''ਯੇ ਖੋ, ਤੇ ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਕਾ ਇਸਯੋ ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਕਤ੍ਤਾਰੋ ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਪੵਤ੍ਤਾਰੋ, ਯੇਸਮਿਦਂ ਏਤਰਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੋਰਾਣਂ ਮਨ੍ਤਪਦਂ ਗੀਤਂ ਪੵੁਤ੍ਤਂ ਸਮਿਹਿਤਂ ਤਦਨੁਗਾਯਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਭਾਸਨ੍ਤਿ ਭਾਸਿਤਮਨੁਭਾਸਨ੍ਤਿ ਸਜ੍ਝਾਯਿਤਮਨੁਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ੵਾਚਿਤਮਨੁੵਾਚੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਟ੍ਠਕੋ, ੵਾਮਕੋ, ੵਾਮਦੇੵੋ, ੵੇਸ੍ਸਾਮਿਤ੍ਤੋ, ਯਮਦਗ੍ਗਿ [ਯਮਤਗ੍ਗਿ (ਸੀ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੪, ੫੨੬, ੫੩੬; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੨੭; ਮਹਾੵ॰ ੩੦੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਅਙ੍ਗੀਰਸੋ, ਭਾਰਦ੍ੵਾਜੋ, ੵਾਸੇਟ੍ਠੋ, ਕਸ੍ਸਪੋ, ਭਗੁ; ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁ'ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮਂ, ਦੇੵਸਮਂ, ਮਰਿਯਾਦਂ, ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮਰਿਯਾਦਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲਂਯੇੵ ਪਞ੍ਚਮਂ। ਤੇਸਂ ਤ੍ੵਂ ਦੋਣ, ਕਤਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖੋ ਮਯਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਞ੍ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਾਨਾਮ, ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤ੍ੵੇੵ ਜਾਨਾਮ। ਸਾਧੁ ਮੇ ਭੵਂ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਹਂ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੁਣੋਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏੵਂ ਭੋ''ਤਿ ਖੋ ਦੋਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗੵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗੵਾ ਏਤਦੵੋਚ –

''ਕਥਞ੍ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾੵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿੵਾਦੇਨ। ਸੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸੵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ [ਕੋਧਾਰਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਚਰਤਿ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਮਾਨੋ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸੵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤ੍ੵਾ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਿਤ੍ੵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇੵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ।

''ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ, ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇੵ ਕਸਿਯਾ ਨ ੵਣਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ ਨ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ [ਨ ਇਸ੍ਸਤ੍ਤੇਨ (ਕ॰)] ਨ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ ਨ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ, ਕੇੵਲਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ ਕਪਾਲਂ ਅਨਤਿਮਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਸੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ੵਾ [ਨੀਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ੵਾ (ਸੀ॰), ਨੀਯਾਦੇਤ੍ੵਾ (ਪੀ॰), ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ੵਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ੵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ੵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ੵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਤਿ। ਸੋ ਏੵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ੵਾ ੵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ [ਚਤੁਤ੍ਥਿਂ (ਸੀ॰)], ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾੵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ੵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅੵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝੇਨ (ਕ॰) ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝੇਨ (?)] ਫਰਿਤ੍ੵਾ ੵਿਹਰਤਿ। ਕਰੁਣਾ...ਪੇ॰... ਮੁਦਿਤਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ੵਾ ੵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ , ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾੵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ੵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅੵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ੵਾ ੵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮੵਿਹਾਰੇ ਭਾੵੇਤ੍ੵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਏੵਂ ਖੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਦੇੵਸਮੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾੵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿੵਾਦੇਨ । ਸੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸੵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਮਾਨੋ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸੵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤ੍ੵਾ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਿਤ੍ੵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇੵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ, ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇੵ ਕਸਿਯਾ ਨ ੵਣਿਜ੍ਜਾਯ ਨ

ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ ਨ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ ਨ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ ਨ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ, ਕੇਵਲਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ ਕਪਾਲਂ ਅਨਤਿਮਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਸੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ।

''ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ, ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇਵ ਕਯੇਨ ਨ ਵਿਕ੍ਕਯੇਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂਯੇਵ ਉਦਕੂਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਖਤ੍ਤਿਯਿਂ ਨ ਵੇਸ੍ਸਿਂ ਨ ਸੁਦ੍ਦਿਂ ਨ ਚਣ੍ਡਾਲਿਂ ਨ ਨੇਸਾਦਿਂ ਨ ਵੇਨਿਂ [ਨ ਵੇਣਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਨ ਰਥਕਾਰਿਂ ਨ ਪੁਕ੍ਕੁਸਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਅਨੁਤੁਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਸਚੇ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਤਿਮੀਲ੍ਹਜੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਾਣਵਕੋ ਵਾ ਮਾਣਵਿਕਾ [ਮਾਣਵਕੀ (ਕ॰)] ਵਾ । ਤਸ੍ਮਾ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਸਚੇ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਸੁਚਿਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਾਣਵਕੋ ਵਾ ਮਾਣਵਿਕਾ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਨੇਵ ਕਾਮਤ੍ਥਾ ਨ ਦਵਤ੍ਥਾ ਨ ਰਤਤ੍ਥਾ, ਪਜਤ੍ਥਾਵ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਮੇਥੁਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਦੇਵਸਮੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਰਿਯਾਦੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ। ਸੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਮਾਨੋ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ । ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ, ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇਵ ਕਸਿਯਾ ਨ ਵਣਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ ਨ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ ਨ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ ਨ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ, ਕੇਵਲਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ ਕਪਾਲਂ ਅਨਤਿਮਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਸੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ।

''ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ , ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇਵ ਕਯੇਨ ਨ ਵਿਕ੍ਕਯੇਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂਯੇਵ ਉਦਕੂਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਖਤ੍ਤਿਯਿਂ ਨ ਵੇਸ੍ਸਿਂ ਨ ਸੁਦ੍ਦਿਂ ਨ ਚਣ੍ਡਾਲਿਂ ਨ ਨੇਸਾਦਿਂ ਨ ਵੇਨਿਂ ਨ ਰਥਕਾਰਿਂ ਨ ਪੁਕ੍ਕੁਸਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਅਨੁਤੁਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਸਚੇ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਤਿਮੀਲ੍ਹਜੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਾਣਵਕੋ ਵਾ ਮਾਣਵਿਕਾ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਸਚੇ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਸੁਚਿਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਾਣਵਕੋ ਵਾ ਮਾਣਵਿਕਾ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਪਾਯਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਨੇਵ ਕਾਮਤ੍ਥਾ ਨ ਦਵਤ੍ਥਾ ਨ ਰਤਤ੍ਥਾ, ਪਜਤ੍ਥਾਵ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਮੇਥੁਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਂ ਨਿਕਾਮਯਮਾਨੋ ਕੁਟੁਮ੍ਬਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ, ਨ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਤਿ। ਯਾਵ ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਰਿਯਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਂ ਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਤਿ। 'ਯਾਵ ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਰਿਯਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਠਿਤੋ ਤਂ ਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਤੀ'ਤਿ, ਖੋ, ਦੋਣ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਰਿਯਾਦੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਰਿਯਾਦੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮਰਿਯਾਦੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨ । ਸੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਮਾਨੋ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਧਮ੍ਮੇਨ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਚ, ਦੋਣ, ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਨੇৱ ਕਸਿਯਾ ਨ ৱਣਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ ਨ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ ਨ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ ਨ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ, ਕੇৱਲਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ ਕਪਾਲਂ ਅਨਤਿਮਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਸੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ৱਾ ਦਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਅਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਕਯੇਨਪਿ ৱਿਕ੍ਕਯੇਨਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਉਦਕੂਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ৱੇਸ੍ਸਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਸੁਦ੍ਦਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚਣ੍ਡਾਲਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨੇਸਾਦਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ৱੇਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਰਥਕਾਰਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪੁਕ੍ਕੁਸਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਗਬ੍ਭਿਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਾਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨੁਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਕਾਮਤ੍ਥਾਪਿ ਦৱਤ੍ਥਾਪਿ ਰਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਜਤ੍ਥਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਹੋਤਿ। ਯਾৱ ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਰਿਯਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਂ ৱੀਤਿਕ੍ਕਮਤਿ। ‘ਯਾৱ ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮਰਿਯਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਠਿਤੋ ਤਂ ৱੀਤਿਕ੍ਕਮਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਦੋਣ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮਰਿਯਾਦੋਤਿ ৱੁਚ੍ਚਤਿ। ਏৱਂ ਖੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮਰਿਯਾਦੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾৱ ਸਤ੍ਤਮਾ ਪਿਤਾਮਹਯੁਗਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿৱਾਦੇਨ। ਸੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸৱਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਮਾਨੋ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸৱਸ੍ਸਾਨਿ ਕੋਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤ੍ৱਾ ਮਨ੍ਤੇ ਅਧੀਯਿਤ੍ৱਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਅਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਕਸਿਯਾਪਿ ৱਣਿਜ੍ਜਾਯਪਿ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨਪਿ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨਪਿ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨਪਿ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨਪਿ, ਕੇৱਲਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ, ਕਪਾਲਂ ਅਨਤਿਮਞ੍ਞਮਾਨੋ।

‘‘ਸੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਧਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਤ੍ৱਾ ਦਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਅਧਮ੍ਮੇਨਪਿ ਕਯੇਨਪਿ ৱਿਕ੍ਕਯੇਨਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਉਦਕੂਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ৱੇਸ੍ਸਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਸੁਦ੍ਦਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚਣ੍ਡਾਲਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨੇਸਾਦਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ৱੇਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਰਥਕਾਰਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪੁਕ੍ਕੁਸਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਗਬ੍ਭਿਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਾਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨੁਤੁਨਿਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਹੋਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਕਾਮਤ੍ਥਾਪਿ ਦৱਤ੍ਥਾਪਿ ਰਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਜਤ੍ਥਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮੇਹਿ ਜੀৱਿਕਂ [ਜੀৱਿਤਂ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏৱਮਾਹਂਸੁ – ‘ਕਸ੍ਮਾ ਭৱਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਟਿਜਾਨਮਾਨੋ ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮੇਹਿ ਜੀৱਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤੀ’ਤਿ? ਸੋ ਏৱਮਾਹ – ‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ, ਅਗ੍ਗਿ ਸੁਚਿਮ੍ਪਿ ਡਹਤਿ ਅਸੁਚਿਮ੍ਪਿ ਡਹਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਅਗ੍ਗਿ ਉਪਲਿਪ੍ਪਤਿ [ਉਪਲਿਮ੍ਪਤਿ (ਕ॰)]; ਏৱਮੇৱਂ ਖੋ, ਭੋ, ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮੇਹਿ ਚੇਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਜੀৱਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਪਲਿਪ੍ਪਤਿ’। ‘ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮੇਹਿ ਜੀৱਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਦੋਣ , ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲੋਤਿ ৱੁਚ੍ਚਤਿ। ਏৱਂ ਖੋ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯੇ ਖੋ ਤੇ, ਦੋਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਕਾ ਇਸਯੋ ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਕਤ੍ਤਾਰੋ ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਪৱਤ੍ਤਾਰੋ ਯੇਸਮਿਦਂ ਏਤਰਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੋਰਾਣਂ ਮਨ੍ਤਪਦਂ ਗੀਤਂ ਪৱੁਤ੍ਤਂ ਸਮੀਹਿਤਂ ਤਦਨੁਗਾਯਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਭਾਸਨ੍ਤਿ ਭਾਸਿਤਮਨੁਭਾਸਨ੍ਤਿ ਸਜ੍ਝਾਯਿਤਮਨੁਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ৱਾਚਿਤਮਨੁৱਾਚੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਟ੍ਠਕੋ, ৱਾਮਕੋ, ৱਾਮਦੇৱੋ, ৱੇਸ੍ਸਾਮਿਤ੍ਤੋ, ਯਮਦਗ੍ਗਿ, ਅਙ੍ਗੀਰਸੋ, ਭਾਰਦ੍ৱਾਜੋ, ৱਾਸੇਟ੍ਠੋ , ਕਸ੍ਸਪੋ, ਭਗੁ; ਤ੍ਯਾਸ੍ਸੁਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮਂ, ਦੇৱਸਮਂ, ਮਰਿਯਾਦਂ, ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਮਰਿਯਾਦਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲਂਯੇৱ ਪਞ੍ਚਮਂ। ਤੇਸਂ ਤ੍ৱਂ, ਦੋਣ, ਕਤਮੋ’’ਤਿ?

‘‘ਏৱਂ ਸਨ੍ਤੇ ਮਯਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਚਣ੍ਡਾਲਮ੍ਪਿ ਨ ਪੂਰੇਮ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭৱਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਙ੍ਗਾਰৱਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੩. ਅਥ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰৱੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗৱਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ৱਾ ਭਗৱਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ৱੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ৱਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰৱੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗৱਨ੍ਤਂ ਏਤਦৱੋਚ –

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ’’ਤਿ?

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਯੇ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ , ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਉਕ੍ਕੁਧਿਤੋ [ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਿਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਉਸ੍ਸਦਕਜਾਤੋ [ਉਸੁਮਕਜਾਤੋ (ਕਤ੍ਥਚਿ), ਉਸ੍ਸੁਰਕਜਾਤੋ (ਕ॰), ਉਸ੍ਮੁਦਕਜਾਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ)]। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ , ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਸੇਵਾਲਪਣਕਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਵਾਤੇਰਿਤੋ ਚਲਿਤੋ ਭਨ੍ਤੋ ਊਮਿਜਾਤੋ [ਊਮ੍ਮਿਜਾਤੋ (ਪੀ॰)]। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ

ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ , ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਆਵਿਲੋ ਲੁਲਿਤੋ ਕਲਲੀਭੂਤੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਯੇ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਅਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕੁਧਿਤੋ ਅਨੁਸ੍ਸਦਕਜਾਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਨ ਸੇਵਾਲਪਣਕਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਨ ਵਾਤੇਰਿਤੋ ਨ ਚਲਿਤੋ ਨ ਭਨ੍ਤੋ ਨ ਊਮਿਜਾਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ , ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਚ੍ਛੋ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਅਨਾਵਿਲੋ ਆਲੋਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ

ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤੁਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ । ਅਯਂ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ''ਤਿ।

''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕਾਰਣਪਾਲੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਕਾਰਣਪਾਲੀ [ਕਰਣਪਾਲੀ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਲਿਚ੍ਛਵੀਨਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਾਰੇਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਕਾਰਣਪਾਲੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ; ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਹਨ੍ਦ, ਕੁਤੋ ਨੁ ਭਵਂ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਦਿਵਾ ਦਿਵਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਇਤੋਹਂ [ਇਧਾਹਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਇਤੋ ਹਿ ਖੋ ਅਹਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੮)], ਭੋ, ਆਗਚ੍ਛਾਮਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਾ''ਤਿ। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਤਿ ਭਵਂ, ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਂ? ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਮਞ੍ਞੇ''ਤਿ? ''ਕੋ ਚਾਹਂ, ਭੋ, ਕੋ ਚ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ! ਸੋਪਿ ਨੂਨਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੋਵ ਯੋ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ! ''ਉਲ਼ਾਰਾਯ ਖਲੁ ਭਵਂ, ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ, ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਪਸਂਸਾਯ ਪਸਂਸਤੀ''ਤਿ। ''ਕੋ ਚਾਹਂ, ਭੋ, ਕੋ ਚ ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਪਸਂਸਿਸ੍ਸਾਮਿ! ਪਸਤ੍ਥਪ੍ਪਸਤ੍ਥੋਵ [ਪਸਟ੍ਠਪਸਟ੍ਠੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨ ਭਵਂ, ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਏਵਂ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ''ਤਿ?

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਗ੍ਗਰਸਪਰਿਤਿਤ੍ਤੋ ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਹੀਨਾਨਂ ਰਸਾਨਂ ਪਿਹੇਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭੋ, ਯਤੋ ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ – ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ, ਯਦਿ ਗੇਯ੍ਯਸੋ, ਯਦਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸੋ, ਯਦਿ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸੋ – ਤਤੋ ਤਤੋ ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪੁਥੁਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪ੍ਪਵਾਦਾਨਂ ਪਿਹੇਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਜਿਘਚ੍ਛਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਪਰੇਤੋ ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਸਾਯੇਥ, ਲਭਤੇਵ [ਸਾਯੇਯ੍ਯ, ਲਭੇਥੇਵ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫)] ਸਾਦੁਰਸਂ ਅਸੇਚਨਕਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭੋ, ਯਤੋ ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ – ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ, ਯਦਿ ਗੇਯ੍ਯਸੋ, ਯਦਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸੋ, ਯਦਿ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸੋ – ਤਤੋ ਤਤੋ ਲਭਤੇਵ ਅਤ੍ਤਮਨਤਂ, ਲਭਤਿ ਚੇਤਸੋ ਪਸਾਦਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਚਨ੍ਦਨਘਟਿਕਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ਹਰਿਚਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਵਾ ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਵਾ। ਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਘਾਯੇਥ – ਯਦਿ ਮੂਲਤੋ, ਯਦਿ ਮਜ੍ਝਤੋ, ਯਦਿ ਅਗ੍ਗਤੋ – ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੇਵ [ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਥੇਵ (?)] ਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧਂ ਅਸੇਚਨਕਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭੋ, ਯਤੋ ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ – ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ, ਯਦਿ ਗੇਯ੍ਯਸੋ, ਯਦਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸੋ, ਯਦਿ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸੋ – ਤਤੋ ਤਤੋ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਠਾਨਸੋ ਆਬਾਧਂ ਨੀਹਰੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭੋ, ਯਤੋ ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ – ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ, ਯਦਿ ਗੇਯ੍ਯਸੋ, ਯਦਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸੋ, ਯਦਿ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸੋ – ਤਤੋ ਤਤੋ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭੋ, ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਅਚ੍ਛੋਦਕਾ ਸਾਤੋਦਕਾ ਸੀਤੋਦਕਾ ਸੇਤਕਾ ਸੁਪਤਿਤ੍ਥਾ ਰਮਣੀਯਾ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ । ਸੋ ਤਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸਬ੍ਬਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭੋ, ਯਤੋ ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ – ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ, ਯਦਿ ਗੇਯ੍ਯਸੋ, ਯਦਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸੋ, ਯਦਿ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸੋ – ਤਤੋ ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਾਰਣਪਾਲੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਜਾਣੁਮਣ੍ਡਲਂ ਪਥਵਿਯਂ ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ –

> ‘‘ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ।
> ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ।
> ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ’’ਤਿ॥

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ [ਨਿਕੁਜ੍ਜਿਤਂ (ਕ॰)] ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿਨਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿ, ਤਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ ਧਾਰੇਤੁ, ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਲਿਚ੍ਛਵਿਸਤਾਨਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਨੀਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾ ਨੀਲਵਤ੍ਥਾ ਨੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਾ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਪੀਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾ ਪੀਤਵਤ੍ਥਾ ਪੀਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ , ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਲੋਹਿਤਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਾ ਲੋਹਿਤਕਵਤ੍ਥਾ ਲੋਹਿਤਕਾਲਙ੍ਕਾਰਾ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਓਦਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਾ ਓਦਾਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ। ਤ੍ਯਸ੍ਸੁਦਂ ਭਗਵਾ ਅਤਿਰੋਚਤਿ ਵਣ੍ਣੇਨ ਚੇਵ ਯਸਸਾ ਚ।

ਅਥ ਖੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਟਿਭਾਤਿ ਮਂ, ਭਗਵਾ, ਪਟਿਭਾਤਿ ਮਂ, ਸੁਗਤਾ’’ਤਿ। ‘‘ਪਟਿਭਾਤੁ ਤਂ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ਅਥ ਖੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸਾਰੁਪ੍ਪਾਯ ਗਾਥਾਯ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿ –

> ‘‘ਪਦ੍ਮਂ [ਪਦੁਮਂ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੨] ਯਥਾ ਕੋਕਨਦਂ [ਕੋਕਨੁਦਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸੁਗਨ੍ਧਂ,
> ਪਾਤੋ ਸਿਯਾ ਫੁਲ੍ਲਮਵੀਤਗਨ੍ਧਂ।
> ਅਙ੍ਗੀਰਸਂ ਪਸ੍ਸ ਵਿਰੋਚਮਾਨਂ,
> ਤਪਨ੍ਤਮਾਦਿਚ੍ਚਮਿਵਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ’’ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਸਤੇਹਿ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਅਚ੍ਛਾਦੇਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਸਤੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਚ੍ਛਾਦੇਸਿ ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨੰ, ਲਿਚ੍ਛਵੀ, ਰਤਨਾਨੰ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਕਤਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨੰ? ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸੇਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਲਿਚ੍ਛਵੀ, ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨੰ ਰਤਨਾਨੰ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੪੩]। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਮਹਾਸੁਪਿਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੬. ''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਸੁਪਿਨਾ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁੰ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਮਹਾਸਯਨੰ ਅਹੋਸਿ, ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ [ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰), ਬਿਮ੍ਬ + ਓਹਨੰ = ਇਤਿ ਪਦਵਿਭਾਗੋ] ਅਹੋਸਿ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਵਾਮੋ ਹਤ੍ਥੋ ਓਹਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਹਤ੍ਥੋ ਓਹਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਦਕ੍ਖਿਣੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਭੋ ਪਾਦਾ ਓਹਿਤਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਪਠਮੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਤਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਤਿਣਜਾਤਿ ਨਾਭਿਯਾ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਭੰ ਆਹਚ੍ਚ ਠਿਤਾ ਅਹੋਸਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਦੁਤਿਯੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਸੇਤਾ ਕਿਮੀ ਕਣ੍ਹਸੀਸਾ ਪਾਦੇਹਿ ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ( ) [(ਅਗ੍ਗਨਖਤੋ) ਕਤ੍ਥਚਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਯਾਵ ਜਾਣੁਮਣ੍ਡਲਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਸੁੰ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਤਤਿਯੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਕੁਣਾ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਾ ਚਤੂਹਿ ਦਿਸਾਹਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੇਤਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿੰਸੁ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਮੀਲ੍ਹਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਉਪਰੂਪਰਿ ਚਙ੍ਕਮਤਿ ਅਲਿਪ੍ਪਮਾਨੋ ਮੀਲ੍ਹੇਨ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਪਞ੍ਚਮੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਯਮ੍ਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਯੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਮਹਾਸਯਨੰ ਅਹੋਸਿ, ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ ਅਹੋਸਿ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਵਾਮੋ ਹਤ੍ਥੋ ਓਹਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਹਤ੍ਥੋ ਓਹਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਦਕ੍ਖਿਣੇ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਭੋ ਪਾਦਾ ਓਹਿਤਾ ਅਹੇਸੁੰ; ਤਥਾਗਤੇਨ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਯਮ੍ਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਤਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਤਿਣਜਾਤਿ ਨਾਭਿਯਾ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਭਂ ਆਹਚ੍ਚ ਠਿਤਾ ਅਹੋਸਿ; ਤਥਾਗਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਸੇਤਾ ਕਿਮੀ ਕਣ੍ਹਸੀਸਾ ਪਾਦੇਹਿ ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਜਾਣੁਮਣ੍ਡਲਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਸੁਂ; ਬਹੂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਿਹੀ ਓਦਾਤਵਸਨਾ ਤਥਾਗਤਂ ਪਾਣੁਪੇਤਾ [ਪਾਣੁਪੇਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਰਣਂ ਗਤਾ। ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਕੁਣਾ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਾ ਚਤੂਹਿ ਦਿਸਾਹਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੇਤਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿਂਸੁ; ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਣ੍ਣਾ ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵੇਸ੍ਸਾ ਸੁਦ੍ਦਾ ਤੇ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਮੀਲ੍ਹਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਉਪਰੂਪਰਿ ਚਙ੍ਕਮਤਿ ਅਲਿਪ੍ਪਮਾਨੋ ਮੀਲ੍ਹੇਨ; ਲਾਭੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ, ਤਂ [ਤਤ੍ਰ ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਤਥਾਗਤੋ ਅਗਥਿਤੋ [ਅਗਧਿਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ [ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ (ਕ॰) ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਮਹਾਸੁਪਿਨੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਸੁਪਿਨਾ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੭. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ [ਨੇਮਿਤ੍ਤਕਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਉਪਰਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਸੇ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਪਕੁਪ੍ਪਤਿ। ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇਘਾ ਪਟਿਵਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਪਕੁਪ੍ਪਤਿ। ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇਘਾ ਪਟਿਵਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਹੁ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਪਾਣਿਨਾ ਉਦਕਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਛਡ੍ਡੇਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ ਪਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ, ਯਂ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਕਮਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਵਾਚਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਾਚਾ ਸੁਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਾ, ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਚ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ [ਅਨਨੁਵਜ੍ਜਾ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਕਾਲੇਨ ਚ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਚ੍ਚਾ ਚ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਣ੍ਹਾ ਚ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਚ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਾਚਾ ਸੁਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਾ, ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਚ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੯. ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਸਾਦੇਨ੍ਤਿ [ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਂ ਕੁਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਨ੍ਤਿ ਅਭਿਵਾਦੇਨ੍ਤਿ ਆਸਨਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਂ ਕੁਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਂ ਪਟਿਵਿਨੇਨ੍ਤਿ [ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਮਹੇਸਕ੍ਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਂ ਕੁਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯਥਾਸਤ੍ਤਿ ਯਥਾਬਲਂ ਸਂਵਿਭਜਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਭੋਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਂ ਕੁਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਰਿਪਞ੍ਹਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਪਞ੍ਞਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਂ ਕੁਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਕੁਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯਾ [ਨਿਸ੍ਸਰਣੀਯਾ (ਪੀ॰), ਨਿਸ੍ਸਰਣਿਯਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੧)] ਧਾਤੁਯੋ। ਕਤਮਾ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮਂ [ਕਾਮੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੧] ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਕਾਮੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗਤਂ [ਸੁਕਤਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਸੁਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ [ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ (ਕਤ੍ਥਚਿ, ਦੀ॰

ਨਿ॰ ੩.੩੨੧)] ਕਾਮੇਹਿ; ਯੇ ਚ ਕਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਤੇਹਿ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਇਦਮਕ੍ਖਾਤਂ ਕਾਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਸੁਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ; ਯੇ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਤੇਹਿ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਇਦਮਕ੍ਖਾਤਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹੇਸਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਵਿਹੇਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਵਿਹੇਸਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਵਿਹੇਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਸੁਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਹੇਸਾਯ; ਯੇ ਚ ਵਿਹੇਸਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਤੇਹਿ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਇਦਮਕ੍ਖਾਤਂ ਵਿਹੇਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰੂਪਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਰੂਪੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਰੂਪਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਰੂਪੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਸੁਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪੇਹਿ; ਯੇ ਚ ਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਤੇਹਿ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਇਦਮਕ੍ਖਾਤਂ ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਕ੍ਕਾਯਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਗਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਸੁਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕਾਯੇਨ; ਯੇ ਚ ਸਕ੍ਕਾਯਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਤੇਹਿ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਇਦਮਕ੍ਖਾਤਂ ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਨਨ੍ਦੀਪਿ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨਨ੍ਦੀਪਿ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਵਿਹੇਸਾਨਨ੍ਦੀਪਿ ਨਾਨੁਸੇਤਿ , ਰੂਪਨਨ੍ਦੀਪਿ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਨ੍ਦੀਪਿ ਨਾਨੁਸੇਤਿ (ਸੋ) [( ) ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਤ੍ਥਿ] ਕਾਮਨਨ੍ਦਿਯਾਪਿ ਅਨਨੁਸਯਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨਨ੍ਦਿਯਾਪਿ ਅਨਨੁਸਯਾ, ਵਿਹੇਸਾਨਨ੍ਦਿਯਾਪਿ ਅਨਨੁਸਯਾ, ਰੂਪਨਨ੍ਦਿਯਾਪਿ ਅਨਨੁਸਯਾ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਨ੍ਦਿਯਾਪਿ ਅਨਨੁਸਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰਨੁਸਯੋ, ਅਚ੍ਛੇਚ੍ਛਿ [ਅਚ੍ਛੇਜ੍ਜਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਤਣ੍ਹਂ, ਵਿਵਤ੍ਤਯਿ [ਵਾਵਤ੍ਤਯਿ (ਸੀ॰)] ਸਂਯੋਜਨਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ ਅਨ੍ਤਮਕਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯਾ ਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੋਣੋ ਦੋਣੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ, ਕਾਰਣਪਾਲੀ ਚ ਪਿਙ੍ਗਿਯਾਨੀ।
ਸੁਪਿਨਾ ਚ ਵਸ੍ਸਾ ਵਾਚਾ, ਕੁਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੫. ਪਞ੍ਚਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੨੧) ੧. ਕਿਮਿਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਿਮਿਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕਿਮਿਲਾਯਂ [ਕਿਮ੍ਬਿਲਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੦; ੭.੫੯] ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਿਮਿਲੋ [ਕਿਮ੍ਬਿਲੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਿਮਿਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਕਿਮਿਲ, ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਕਿਮਿਲ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਕਿਮਿਲ, ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਧਮ੍ਮੇ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਙ੍ਘੇ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਕਿਮਿਲ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸ੍ਸੁਤਂ ਸੁਣਾਤਿ , ਸੁਤਂ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, ਕਙ੍ਖਂ ਵਿਤਰਤਿ [ਵਿਹਨਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਜੁਂ ਕਰੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਪਸੀਦਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੩. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਰੋ [ਭਦ੍ਦੋ (ਪੀ॰)] ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਜ੍ਜਵੇਨ, ਜਵੇਨ, ਮਦ੍ਦਵੇਨ, ਖਨ੍ਤਿਯਾ, ਸੋਰਚ੍ਚੇਨ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਜ੍ਜਵੇਨ, ਜਵੇਨ, ਮਦ੍ਦਵੇਨ, ਖਨ੍ਤਿਯਾ, ਸੋਰਚ੍ਚੇਨ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਹਿਰਿਬਲਂ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਚੇਤੋਖਿਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੫. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੭੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੫; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੯] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੋਖਿਲਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਤਿ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ ਕਙ੍ਖਤਿ…ਪੇ॰… ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਕਙ੍ਖਤਿ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖਿਲਜਾਤੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖਿਲਜਾਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੬. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੭੨; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੦] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ [ਚੇਤੋਵਿਨਿਬਦ੍ਧਾ (ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨੀਟੀਕਾਯਂ)]। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗੋ [ਅਵਿਗਤਰਾਗੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਵਿਗਤਪੇਮੋ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਵਿਗਤਪੇਮੋ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਰੂਪੇ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਯ੍ਯਸੁਖਂ ਪਸ੍ਸਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ – ‘ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ’ਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ – ‘ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯਾਗੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਯਾਗੁਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਖੁਦ੍ਦਂ [ਖੁਦਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਖੁਧਾਤਿ ਸਕ੍ਕਤਾਨੁਲੋਮਂ। ਮਹਾਵ॰ ੨੮੨] ਪਟਿਹਨਤਿ, ਪਿਪਾਸਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ, ਵਾਤਂ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ, ਵਤ੍ਥਿਂ ਸੋਧੇਤਿ, ਆਮਾਵਸੇਸਂ ਪਾਚੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਯਾਗੁਯਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਖਾਦਨੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਂ, ਮੁਖਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਰਸਹਰਣਿਯੋ ਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਭਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਤਿ [ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੯੨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਨਚ੍ਛਾਦੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਖਾਦਨੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਖਾਦਨੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਂ, ਮੁਖਂ ਨ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਰਸਹਰਣਿਯੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਭਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਤਿ, ਭਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਛਾਦੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਖਾਦਨੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਗੀਤਸ੍ਸਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੯. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੪੯] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਆਯਤਕੇਨ ਗੀਤਸ੍ਸਰੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਭਣਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਰੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਰੇਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਰੇ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਗਹਪਤਿਕਾਪਿ ਉਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ – ‘ਯਥੇਵ ਮਯਂ ਗਾਯਾਮ, ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਗਾਯਨ੍ਤੀ’ਤਿ, ਸਰਕੁਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਨਿਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੋ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਆਯਤਕੇਨ ਗੀਤਸ੍ਸਰੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਭਣਨ੍ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੦. [ਮਹਾਵ॰ ੩੫੩] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਯਤੋ । ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੁਪਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਪਾਪਕਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੇਵਤਾ ਨ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਅਸੁਚਿ ਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਯਤੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਯਤੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਂ ਸੁਪਤਿ, ਸੁਖਂ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਪਾਪਕਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ , ਦੇਵਤਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਅਸੁਚਿ ਨ ਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਯਤੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਿਮਿਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਿਮਿਲੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ, ਆਜਾਨੀਯੋ ਬਲਂ ਖਿਲਂ।
ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਯਾਗੁ ਕਟ੍ਠਂ, ਗੀਤਂ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

(੨੨) ੨. ਅਕ੍ਕੋਸਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਕ੍ਕੋਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੧. ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੀ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਪਾਰਾਜਿਕੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਛਿਨ੍ਨਪਰਿਪਨ੍ਥੋ [ਛਿਨ੍ਨਪਰਿਬਨ੍ਧੋ (ਕ॰)], ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਬਾਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੀ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਭਣ੍ਡਨਕਾਰਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਣ੍ਡਨਕਾਰਕੋ ਕਲਹਕਾਰਕੋ ਵਿਵਾਦਕਾਰਕੋ ਭਸ੍ਸਕਾਰਕੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਧਿਕਰਣਕਾਰਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਧਿਗਤਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਧਿਗਤਾ [ਅਧਿਗਤਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਪਾਪਕੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਣ੍ਡਨਕਾਰਕੋ ਕਲਹਕਾਰਕੋ ਵਿਵਾਦਕਾਰਕੋ ਭਸ੍ਸਕਾਰਕੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਧਿਕਰਣਕਾਰਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. [ਮਹਾਵ॰ ੨੦੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੬] ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨੋ ਪਮਾਦਾਧਿਕਰਣਂ ਮਹਤਿਂ ਭੋਗਜਾਨਿਂ ਨਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨੋ ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਪਰਿਸਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ – ਯਦਿ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਂ, ਯਦਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸਂ, ਯਦਿ ਗਹਪਤਿਪਰਿਸਂ, ਯਦਿ ਸਮਣਪਰਿਸਂ – ਅਵਿਸਾਰਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨੋ ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸੰਸਾ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਧਿਕਰਣੰ ਮਹਨ੍ਤੰ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਆਨਿਸੰਸੋ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਆਨਿਸੰਸੋ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਪਰਿਸੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ – ਯਦਿ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸੰ, ਯਦਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸੰ , ਯਦਿ ਗਹਪਤਿਪਰਿਸੰ, ਯਦਿ ਸਮਣਪਰਿਸੰ – ਵਿਸਾਰਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਅਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ। ਅਯੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਆਨਿਸੰਸੋ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਆਨਿਸੰਸੋ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਆਨਿਸੰਸੋ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸੰਸਾ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਬਹੁਭਾਣਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਬਹੁਭਾਣਿਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਪਿਸੁਣੰ ਭਣਤਿ, ਫਰੁਸੰ ਭਣਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੰ ਭਣਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਬਹੁਭਾਣਿਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸੰਸਾ ਮਨ੍ਤਭਾਣਿਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਮੁਸਾ ਭਣਤਿ, ਨ ਪਿਸੁਣੰ ਭਣਤਿ, ਨ ਫਰੁਸੰ ਭਣਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੰ ਭਣਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸੰਸਾ ਮਨ੍ਤਭਾਣਿਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ, ਵੇਰਬਹੁਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਵਜ੍ਜਬਹੁਲੋ ਚ, ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸੰਸਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਨ ਵੇਰਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਜ੍ਜਬਹੁਲੋ, ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸੰਸਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ, ਲੁਦ੍ਦੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਚ, ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਅਲੁਦ੍ਦੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਚ, ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਅਪਾਸਾਦਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਪਾਸਾਦਿਕੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਗਰਹਨ੍ਤਿ, ਪਾਪਕੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਪਾਸਾਦਿਕੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਪਾਸਾਦਿਕੇ । ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਉਪਵਦਤਿ, ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਪਾਸਾਦਿਕੇ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਅਪਾਸਾਦਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਪਾਸਾਦਿਕੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਨਪ੍ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ ਅਕਤਂ [ਨ ਕਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਪਾਸਾਦਿਕੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਪਾਸਾਦਿਕੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਪਸੀਦਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਪਾਸਾਦਿਕੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਗ੍ਗਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸੋ, ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਕਰਣੋ, ਦੁਬ੍ਬਲਕਰਣੋ, ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਪਵਡ੍ਢਨੋ [ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਪਵਦ੍ਧਨੋ (ਸੀ॰), ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਬਦ੍ਧਨੋ (ਕ॰)], ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਪਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮਧੁਰਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਮਧੁਰਾਯਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਵਿਸਮਾ, ਬਹੁਰਜਾ, ਚਣ੍ਡਸੁਨਖਾ, ਵਾਲ਼ਯਕ੍ਖਾ, ਦੁਲ੍ਲਭਪਿਣ੍ਡਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਮਧੁਰਾਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਕ੍ਕੋਸਕਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਕ੍ਕੋਸਭਣ੍ਡਨਸੀਲਂ , ਬਹੁਭਾਣੀ ਦ੍੧ੇ ਅਖਨ੍ਤਿਯੋ।
ਅਪਾਸਾਦਿਕਾ ਦ੍੧ੇ ੧ੁਤ੍ਤਾ, ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਮਿਂ ਮਧੁਰੇਨ ਚਾਤਿ॥

(੨੩) ੩. ਦੀਘਚਾਰਿਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਦੀਘਚਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸ੍ਸੁਤਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤਂ ਨ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, ਸੁਤੇਨੇਕਚ੍ਚੇਨ ਅਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ, ਗਾਲ੍ਹਂ [ਬਾਲ੍ਹਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਨ ਚ ਮਿਤ੍ਤਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਚਾਰੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸ੍ਸੁਤਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤਂ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, ਸੁਤੇਨੇਕਚ੍ਚੇਨ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਗਾਲ੍ਹਂ ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਵਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਚਾਰੇ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਦੀਘਚਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਧਿਗਤਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਧਿਗਤਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਅਧਿਗਤੇਨੇਕਚ੍ਚੇਨ ਅਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ, ਗਾਲ੍ਹਂ ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਨ ਚ ਮਿਤ੍ਤਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦੀਘਚਾਰਿਕਂ ਅਨਵਤ੍ਥਚਾਰਿਕਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਚਾਰੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਧਿਗਤਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਧਿਗਤਾ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਅਧਿਗਤੇਨੇਕਚ੍ਚੇਨ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਗਾਲ੍ਹਂ ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਵਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਚਾਰੇ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਤਿਨਿਵਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਤਿਨਿਵਾਸੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਬਹੁਭਣ੍ਡੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਭਣ੍ਡਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਬਹੁਭੇਸਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਭੇਸਜ੍ਜਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕਿਂਕਰਣੀਯੇਸੁ, ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤੇਹਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਗਿਹਿਸਂਸਗ੍ਗੇਨ, ਤਮ੍ਹਾ ਚ ਆਵਾਸਾ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਸਾਪੇਕ੍ਖੋ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਤਿਨਿਵਾਸੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਵਾਸੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਬਹੁਭਣ੍ਡੋ ਹੋਤਿ ਨ ਬਹੁਭਣ੍ਡਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਨ ਬਹੁਭੇਸਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ ਨ ਬਹੁਭੇਸਜ੍ਜਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਨ ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ ਨ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਨ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕਿਂਕਰਣੀਯੇਸੁ, ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤੇਹਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਗਿਹਿਸਂਸਗ੍ਗੇਨ, ਤਮ੍ਹਾ ਚ ਆਵਾਸਾ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਮਵਤ੍ਥਵਾਸੇ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮਚ੍ਛਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਅਤਿਨਿਵਾਸੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਅਤਿਨਿਵਾਸੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸંਸਾ ਸਮਵਤ੍ਤਵਾਸੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਨ ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸંਸਾ ਸਮਵਤ੍ਤਵਾਸੇ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥં।

੫. ਪਠਮਕੁਲੂਪਕਸੁਤ੍ਤં

੨੨੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕੁਲੂਪਕੇ [ਕੁਲੁਪਕੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰), ਕੁਲੂਪਗੇ (ਸੀ॰)]। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਾਮਨ੍ਤਚਾਰੇ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਰਹੋ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੇ ਆਸਨੇ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਿ ਛਪ੍ਪਞ੍ਚਵਾਚਾਹਿ ਧਮ੍ਮં ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਕੁਲੂਪਕੇ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮં।

੬. ਦੁਤਿਯਕੁਲੂਪਕਸੁਤ੍ਤં

੨੨੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕੁਲੂਪਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤਿਵੇਲં ਕੁਲੇਸੁ ਸંਸਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਦਸ੍ਸਨં, ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਸંਸਗ੍ਗੋ, ਸંਸਗ੍ਗੇ ਸਤਿ ਵਿਸ੍ਸਾਸੋ, ਵਿਸ੍ਸਾਸੇ ਸਤਿ ਓਤਾਰੋ, ਓਤਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤં ਪਾਟਿਕਙ੍ਖં – ‘ਅਨਭਿਰਤੋ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯં ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰં ਵਾ ਸંਕਿਲਿਟ੍ਠં ਆਪਤ੍ਤਿં ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਸਿਕ੍ਖં ਵਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ’। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਕੁਲੂਪਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤਿਵੇਲં ਕੁਲੇਸੁ ਸંਸਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠં।

੭. ਭੋਗਸੁਤ੍ਤં

੨੨੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਭੋਗੇਸੁ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਗ੍ਗਿਸਾਧਾਰਣਾ ਭੋਗਾ, ਉਦਕਸਾਧਾਰਣਾ ਭੋਗਾ, ਰਾਜਸਾਧਾਰਣਾ ਭੋਗਾ, ਚੋਰਸਾਧਾਰਣਾ ਭੋਗਾ, ਅਪ੍ਪਿਯੇਹਿ ਦਾਯਾਦੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾ ਭੋਗਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਭੋਗੇਸੁ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸંਸਾ ਭੋਗੇਸੁ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਭੋਗੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨં ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖં ਪਰਿਹਰਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖં ਪਰਿਹਰਤਿ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸੇ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖં ਪਰਿਹਰਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਖં ਪਰਿਹਰਤਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਉਦ੍ਧਗ੍ਗਿਕં ਦਕ੍ਖਿਣં ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕં ਸੁਖਵਿਪਾਕં ਸਗ੍ਗਸંਵਤ੍ਤਨਿਕં। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸંਸਾ ਭੋਗੇਸੂ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮં।

੮. ਉਸ੍ਸੂਰਭਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤં

੨੨੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਉਸ੍ਸੂਰਭਤ੍ਤੇ ਕੁਲੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯੇ ਤੇ ਅਤਿਥੀ ਪਾਹੁਨਾ, ਤੇ ਨ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਯਾ ਤਾ ਬਲਿਪਟਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਦੇਵਤਾ, ਤਾ ਨ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕਾ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤਾ ਵਿਰਤਾ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ, ਤੇ ਨ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਾ ਵਿਮੁਖਾ ਕਮ੍ਮં ਕਰੋਨ੍ਤਿ; ਤਾਵਤਕંਯੇਵ ਅਸਮਯੇਨ ਭੁਤ੍ਤં ਅਨੋਜਵਨ੍ਤં ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਉਸ੍ਸੂਰਭਤ੍ਤੇ ਕੁਲੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸંਸਾ ਸਮਯਭਤ੍ਤੇ ਕੁਲੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯੇ ਤੇ ਅਤਿਥੀ ਪਾਹੁਨਾ, ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਯਾ ਤਾ ਬਲਿਪਟਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਦੇਵਤਾ, ਤਾ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕਾ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤਾ ਵਿਰਤਾ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ, ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ; ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਾ ਅਵਿਮੁਖਾ ਕਮ੍ਮં ਕਰੋਨ੍ਤਿ; ਤਾਵਤਕંਯੇਵ ਸਮਯੇਨ ਭੁਤ੍ਤં ਓਜਵਨ੍ਤં ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸંਸਾ ਸਮਯਭਤ੍ਤੇ ਕੁਲੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮં।

੯. ਪਠਮਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸੁਚਿ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੋ, ਸਭੀਰੁ, ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ, ਮਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭੀ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੇ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਆਦੀਨਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸੁਚਿ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੋ, ਸਭੀਰੁ, ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ, ਮਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭੀ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੇ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕੋਧਨੋ, ਉਪਨਾਹੀ, ਘੋਰਵਿਸੋ, ਦੁਜ੍ਜਿਵ੍ਹੋ, ਮਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭੀ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੇ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਆਦੀਨਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕੋਧਨੋ, ਉਪਨਾਹੀ, ਘੋਰਵਿਸੋ, ਦੁਜ੍ਜਿਵ੍ਹੋ, ਮਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭੀ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਘੋਰਵਿਸਤਾ – ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਿਬ੍ਬਰਾਗੋ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਦੁਜ੍ਜਿਵ੍ਹਤਾ – ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਿਤਾ – ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਅਤਿਚਾਰਿਨੀ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੇ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦੀਘਚਾਰਿਕਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਦੀਘਚਾਰਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਤਿਨਿਵਾਸਮਚ੍ਛਰੀ।
ਦ੍ਵੇ ਚ ਕੁਲੂਪਕਾ ਭੋਗਾ, ਭਤ੍ਤਂ ਸਪ੍ਪਾਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

(੨੪) ੪. ਆਵਾਸਿਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਵਾਸਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਨ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਨ ਸੁਤਧਰੋ; ਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲੇਖਿਤਾ [ਸਲ੍ਲੇਖਿਤਾ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਹੋਤਿ ਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਰਾਮੋ; ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ ਜਲ਼ੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵਨੀਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ; ਪਟਿਸਲ੍ਲੇਖਿਤਾ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਰਾਮੋ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵਨੀਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲ਼ਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੋਭਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਂ ਸੋਭੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲ਼ਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਾਦਪੇਤੁਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤੁਂ; ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਂ ਸੋਭੇਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬਹੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੪. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਸ੍ਸ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਖਣ੍ਡਫੁਲ੍ਲਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ; ਮਹਾ ਖੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਿਹੀਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਤਿ – 'ਮਹਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਕਰੋਥ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਸਮਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਾਤੁ'ਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਵਾਸਸ੍ਸ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਨੁਕਮ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੫. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਹੀਨਂ [ਗਿਹਿਂ (ਸ੍ਯਾ॰), ਗਿਹੀ (ਕ॰ਸੀ॰)] ਅਨੁਕਮ੍ਪਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਧਿਸੀਲੇ [ਅਧਿਸੀਲੇਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨੇ ਨਿਵੇਸੇਤਿ; ਗਿਲਾਨਕੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ – 'ਅਰਹਗ੍ਗਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਥਾ'ਤਿ; ਮਹਾ ਖੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਿਹੀਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਤਿ – 'ਮਹਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਕਰੋਥ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਸਮਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਾਤੁ'ਨ੍ਤਿ; ਯਂ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਭੋਜਨਂ ਦੇਨ੍ਤਿ ਲੂਖਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਹੀਨਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੬. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ; ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਠਾਨੇ ਪਸਾਦਂ ਉਪਦਂਸੇਤਿ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੭. ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨਨੁਵਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ ਆਵਾਸਪਲਿਗੇਧੀ; ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ ਕੁਲਪਲਿਗੇਧੀ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁवਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ ਅवਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅवਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨੁवਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ वਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ वਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਨ ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ ਨ ਆवਾਸਪਲਿਗੇਧੀ; ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ ਨ ਕੁਲਪਲਿਗੇਧੀ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ वਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਤਿਯਅवਣ੍ਣਾਰਹਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨਨੁवਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ ਅवਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ वਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨਨੁवਿਚ੍ਚ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ वਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅवਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਅਨੁवਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ ਅवਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਅवਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਨੁवਿਚ੍ਚ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍वਾ वਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ वਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ ; ਨ ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ ; ਨ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਮਚ੍ਛਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; वਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ [ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ वਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ वਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਨ वਿਨਿਪਾਤੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਨवਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਮਚ੍ਛਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; वਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਆवਾਸਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ वਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ; ਨ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆवਾਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏवਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਆवਾਸਿਕवਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਆਵਾਸਿਕੋ ਪਿਯੋ ਚ ਸੋਭਨੋ,

ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਚ।

ਤਯੋ ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਾ ਚੇਵ,

ਮਚ੍ਛਰਿਯਾ ਦੁਵੇਪਿ ਚਾਤਿ [ਯਥਾਭਤੰ ਚਾਪਿ ਅਵਣ੍ਣਗੇਧਾ, ਚਤੁਕ੍ਕਮਚ੍ਛੇਰ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਚਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰) ਯਥਾਭਤੰ ਅਵਣ੍ਣਞ੍ਚ, ਚਤੁਕੋ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚਾਤਿ (ਕ॰)]॥

(੨੫) ੫. ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅੱਤਾਪਿ ਅੱਤਾਨੰ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਗਰਹਨ੍ਤਿ; ਪਾਪਕੋ ਕਿੱਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪੱਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਸੁਚਰਿਤੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅੱਤਾਪਿ ਅੱਤਾਨੰ ਨ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿੱਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪੱਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸੁਚਰਿਤੇ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸਂਸਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸਂਸਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸਂਸਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇ । ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅੱਤਾਪਿ ਅੱਤਾਨੰ ਨ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿੱਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪੱਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇ''ਤਿ। ਚਤੁੱਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅੱਤਾਪਿ ਅੱਤਾਨੰ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਗਰਹਨ੍ਤਿ; ਪਾਪਕੋ ਕਿੱਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁੱਠਾਤਿ; ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿੱਠਾਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਸੁਚਰਿਤੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅੱਤਾਪਿ ਅੱਤਾਨੰ ਨ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿੱਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁੱਠਾਤਿ; ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿੱਠਾਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸੁਚਰਿਤੇ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸਂਸਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰...। ਛੱਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁੱਤੰ

੨੪੭. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸંਸਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮં।

੮. ਦੁਤਿਯਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਤ੍ਤં

੨੪੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ...ਪੇ॰... ਆਨਿਸંਸਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨં ਨ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਸંਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ; ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਨਿਸંਸਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮં।

੯. ਸਿਵਥਿਕਸੁਤ੍ਤં

੨੪੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਸਿਵਥਿਕਾਯ [ਸੀਵਥਿਕਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕં॰ ਪੀ॰)]। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸੁਚਿ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਾ, ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾ, ਵਾਲ਼ਾਨં ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਨં ਆਵਾਸੋ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਆਰੋਦਨਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਸਿਵਥਿਕਾਯ।

''ਏਵਮੇਵં ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਆਦੀਨਵਾ ਸਿਵਥਿਕੂਪਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਸੁਚਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੁਚਿਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੁਚਿਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਤਾਯ ਵਦਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਥਿਕਾ ਅਸੁਚਿ; ਤਥੂਪਮਾਹં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮં ਪੁਗ੍ਗਲં ਵਦਾਮਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ, ਅਸੁਚਿਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ, ਅਸੁਚਿਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਤਾਯ ਵਦਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਥਿਕਾ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਾ; ਤਥੂਪਮਾਹં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮં ਪੁਗ੍ਗਲં ਵਦਾਮਿ।

''ਤਮੇਨં ਅਸੁਚਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં, ਅਸੁਚਿਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં, ਅਸੁਚਿਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં ਪੇਸਲਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਸ੍ਮਿં ਵਦਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਥਿਕਾ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾ; ਤਥੂਪਮਾਹં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮં ਪੁਗ੍ਗਲં ਵਦਾਮਿ।

''ਸੋ ਅਸੁਚਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਸੁਚਿਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ , ਅਸੁਚਿਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਭਾਗੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿં ਸંਵਸਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਵਾਲ਼ਾਵਾਸਸ੍ਮਿં ਵਦਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਥਿਕਾ ਵਾਲ਼ਾਨં ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਨં ਆਵਾਸੋ; ਤਥੂਪਮਾਹં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮં ਪੁਗ੍ਗਲં ਵਦਾਮਿ।

''ਤਮੇਨં ਅਸੁਚਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં, ਅਸੁਚਿਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં, ਅਸੁਚਿਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤં ਪੇਸਲਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਦਿਸ੍ਵਾ ਖੀਯਧਮ੍ਮં [ਖੀਯਨਧਮ੍ਮં (ਸੀ॰)] ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਨੋ ਦੁਕ੍ਖં ਯੇ ਮਯં ਏਵਰੂਪੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿં ਸંਵਸਾਮਾ'ਤਿ! ਇਦਮਸ੍ਸ ਆਰੋਦਨਾਯ ਵਦਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਵਥਿਕਾ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਆਰੋਦਨਾ; ਤਥੂਪਮਾਹં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮં ਪੁਗ੍ਗਲં ਵਦਾਮਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਸਿਵਥਿਕੂਪਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ''ਤਿ। ਨਵਮં।

੧੦. ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦਸੁਤ੍ਤં

੨੫੦. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਯਸ੍ਮਿં, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਥਾਰੂਪં ਆਪਤ੍ਤਿં ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਘੋ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵં ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਮਯ੍ਹં ਪੁਗ੍ਗਲੋ

ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ ਸੋ ਸਙ੍ਘੇਨ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ’ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਅਪ੍ਪਸਾਦਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਅਪ੍ਪਸਾਦਬਹੁਲੋ ਸਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਭਜਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਜਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਥਾਰੂਪਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਘੋ ਅਨ੍ਤੇ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯੋ ਖੋ ਮਜਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ ਸੋ ਸਙ੍ਘੇਨ ਅਨ੍ਤੇ ਨਿਸੀਦਾਪਿਤੋ’ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਅਪ੍ਪਸਾਦਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਅਪ੍ਪਸਾਦਬਹੁਲੋ ਸਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਭਜਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਜਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਆਦੀਨਵੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਦਿਸਾਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯੋ ਖੋ ਮਜਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਭਜਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਜਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ।
ਚਤੂਹਿ ਪਰੇ ਦ੍ਵੇ ਸਿਵਥਿਕਾ, ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਪਞ੍ਚਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

(੨੬) ੬. ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੧. [ਮਹਾਵ॰ ੮੪] ''ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੇਖੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੇਖੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਨਿਸ੍ਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੨. [ਮਹਾਵ॰ ੮੪] ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਾਮਣੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੩. [ਮਹਾਵ॰ ੮੪] ''ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਅਸੇਖੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ... ਅਸੇਖੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ... ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ... ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਞ੍ਚਮਚ੍ਛਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਂ ਏਤਂ ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਂ [ਪਤਿਕਿਟ੍ਠਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਟਿਕ੍ਕਿਟ੍ਠਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਪਟਿਕਿਟ੍ਠਂ (ਕ॰)], ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਚ੍ਛਰਿਯਪ੍ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੫. ''ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ; ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ... ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ... ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਝਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ

ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭-੧੩. ਦੁਤਿਯਝਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਸਤ੍ਤਕਂ

੨੫੭-੨੬੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਅਭਬ੍ਬੋ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ... ਅਭਬ੍ਬੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ... ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ [ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ (ਸੀ॰)] ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ , ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਭਬ੍ਬੋ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਭਬ੍ਬੋ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ... ਭਬ੍ਬੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ... ਭਬ੍ਬੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਅਪਰਪਠਮਝਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਂ ਅਕਤਵੇਦਿਤਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਂ ਅਕਤਵੇਦਿਤਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

੧੫-੨੧. ਅਪਰਦੁਤਿਯਝਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਸਤ੍ਤਕਂ

੨੬੫-੨੭੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ... ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ... ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਂ ਅਕਤਵੇਦਿਤਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ... ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ... ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ... ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਅਕਤਞ੍ਞੁਤਂ ਅਕਤਵੇਦਿਤਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਏਕਵੀਸਤਿਮਂ।

ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

੧. ਸਮ੍ਮੁਤਿਪੇਯ੍ਯਾਲਂ

੧. ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ [ਨ ਸਮ੍ਮਨਿਤਬ੍ਬੋ (ਕ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੨੬ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਜਾਨਾਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਸਮ੍ਮਤੋ [ਸਮ੍ਮਤੋਪਿ (ਸੀ॰)] ਨ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਤੋ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬੋ... ਬਾਲੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ... ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ... ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ... ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ... ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ... ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਜਾਨਾਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੧੪. ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਤੇਰਸਕਂ

੨੭੩-੨੮੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਸੇਨਾਸਨਗਾਹਾਪਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ [ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਨ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਨਾਸਨਗਾਹਾਪਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ [ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗੁਤ੍ਤਾਗੁਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗੁਤ੍ਤਾਗੁਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਚੀਵਰਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਚੀਵਰਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਚੀਵਰਭਾਜਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਾਜਿਤਾਭਾਜਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਚੀਵਰਭਾਜਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਾਜਿਤਾਭਾਜਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਯਾਗੁਭਾਜਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯਾਗੁਭਾਜਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

ਫਲਭਾਜਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਫਲਭਾਜਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

ਖਜ੍ਜਕਭਾਜਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਾਜਿਤਾਭਾਜਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਖਜ੍ਜਕਭਾਜਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਾਜਿਤਾਭਾਜਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰...।

ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...।

ਸਾਟਿਯਗ੍ਗਾਹਾਪਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ... ਸਾਟਿਯਗ੍ਗਾਹਾਪਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...।

ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਾਪਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ... ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਾਪਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਗਹਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ...।

ਆਰਾਮਿਕਪੇਸਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਆਰਾਮਿਕਪੇਸਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

ਸਾਮਣੇਰਪੇਸਕੋ ਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਾਮਣੇਰਪੇਸਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

ਸਮ੍ਮਤੋ ਨ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਤੋ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

ਸਾਮਣੇਰਪੇਸਕੋ ਬਾਲੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ... ਖਤਂ ਉਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ... ਅਕ੍ਖਤਂ ਅਨੁਪਹਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤਿ... ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ... ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪੇਸਿਤਾਪੇਸਿਤਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਮਣੇਰਪੇਸਕੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

ਸਮ੍ਮੁਤਿਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੨. ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪੇਯ੍ਯਾਲੰ

੧. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੨੮੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨-੭. ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਛਕ੍ਕੰ

੨੮੭-੨੯੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ... ਸਾਮਣੇਰੋ... ਸਾਮਣੇਰੀ... ਉਪਾਸਕੋ... ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਆਜੀਵਕਸੁਤ੍ਤੰ

੨੯੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਜੀਵਕੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਜੀਵਕੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯-੧੭. ਨਿਗਣ੍ਠਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਕੰ

੨੯੪-੩੦੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਿਗਣ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਮੁਣ੍ਡਸਾਵਕੋ... ਜਟਿਲਕੋ... ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ... ਮਾਗਣ੍ਡਿਕੋ... ਤੇਦਣ੍ਡਿਕੋ... ਆਰੁਦ੍ਧਕੋ... ਗੋਤਮਕੋ... ਦੇਵਧਮ੍ਮਿਕੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਦੇਵਧਮ੍ਮਿਕੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਰਸਮੰ।

ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪੇਯ੍ਯਾਲੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

੩. ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲੰ

੩੦੩. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ [ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

੩੦੪. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

੩੦੫. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

੩੦੬. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

੩੦੭. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਸਤਿਬਲਂ, ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

੩੦੮-੧੧੫੧. ‘‘ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਦੋਸਸ੍ਸ... ਮੋਹਸ੍ਸ... ਕੋਧਸ੍ਸ... ਉਪਨਾਹਸ੍ਸ... ਮਕ੍ਖਸ੍ਸ... ਪਲ਼ਾਸਸ੍ਸ... ਇਸ੍ਸਾਯ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ... ਮਾਯਾਯ... ਸਾਠੇਯ੍ਯਸ੍ਸ... ਥਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਸਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਮਾਨਸ੍ਸ... ਅਤਿਮਾਨਸ੍ਸ ... ਮਦਸ੍ਸ... ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ... ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਸਤਿਬਲਂ, ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਪਮਾਦਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ,
ਪਹਾਨਾਯ ਖਯਾਯ ਵਯੇਨ ਚ।
ਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਞ੍ਚ,
ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਇਮੇ ਦਸਾਤਿ॥

ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਤਤ੍ਰਿਦੰ ੧ਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੇਖਬਲੰ ਬਲਞ੍ਚੇ੧, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਞ੍ਚ ਸੁਮਨੰ।
ਮੁਣ੍ਡਨੀ੧ਰਣਞ੍ਚ ਸਵ੍ਵਞ੍ਚ, ਯੋਧਾਜੀ੧ਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਮੰ।
ਥੇਰੰ ਕਕੁਧਫਾਸੁਞ੍ਚ, ਅਨ੍ਧਕ੧ਿਨ੍ਦਦ੍੧ਾਦਸੰ।
ਗਿਲਾਨਰਾਜਤਿਕਣ੍ਡੰ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਘਾਤੁਪਾਸਕੰ।
ਅਰਞ੍ਞਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਞ੍ਚੇ੧, ਕਿਮਿਲਕ੍ਕੋਸਕੰ ਤਥਾ।
ਦੀਘਾਚਾਰਾ੧ਾਸਿਕਞ੍ਚ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੂਪਸਮ੍ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।